

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ



argentina bolivia brazil canada chile
dominicana ecuador el salvador grenada
jamaica mexico nicaragua panama para
guay guayana surinam trinidad y tobago
uruguay venezuela argentina
bolivia brazil canada chile colombia
costa rica cuba dominica el salvador
guatemala haiti honduras jamaica
mexico nicaragua panama para
guay guayana surinam trinidad y tobago
uruguay venezuela

Σήματα Καπνού

ΔΕΛΤΙΟ ΑΝΤΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Έκδοση της
ΟΜΑΔΑΣ
αντι ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
για τη
ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ταχ. Διεύθυνση:
Στέκι Μεταναστών,
Βαλτετσίου 35,
1ος όροφος, Εξάρχεια

Τηλ.- Fax: 010-9811763

Τηλ.: 0974 973917

E-mail: ompllaam@yahoo.com

Τιμή: 1,47 euro

Εξώφυλλο. Από τις διαδηλώσεις
κατά του πραξικοπήματος στη Βενεζουέλα.

«Φυλακή στους συνωμότες.
Η Βενεζουέλα απαιτεί δικαιοσύνη».

Επειδή πιστεύουμε ότι η αντι-πληροφόρηση χρειάζεται τη σύνθεση πολλών και διαφορετικών απόψεων, και επειδή οι αναγνώστες/τριες έχουν την ικανότητα να κρίνουν, να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν, χωρίς το έντυπο που διαβάζουν να «επιβάλει» τη μία και μοναδική «ορθή» άποψη, στα **ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ** δημοσιεύονται κείμενα, ειδήσεις και μεταφράσεις, που έχουν βέβαια ένα στίγμα αλλά δεν προϋποθέτουν την απόλυτη συμφωνία των μελών της ομάδας.

Άλλωστε, το έντυπό μας είναι ανοιχτό σε οποιονδήποτε θέλει να συνεισφέρει με οποιονδήποτε τρόπο σε αυτή την προσπάθεια, προτείνοντας, γράφοντας, κρίνοντας, κατακρίνοντας, διορθώνοντας, μεταφράζοντας, αρκεί το κείμενο να εκπληρώνει κάποια ελάχιστα κριτήρια συμβολής στο διάλογο και στην αντιπληροφόρηση σχετικά με τα θέματα που απασχολούν το έντυπο.

Η αναδημοσίευση και με οποιονδήποτε τρόπο αναπαραγωγή μερικών ή όλου του εντύπου είναι απολύτως θεμιτή και επιθυμητή. Η αναφορά στην πηγή, προαιρετική, μεν ευκαίρια δε.

2

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΔΥΟ ΧΡΟΝΙΑ «ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ»! (ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ)	3
ΕΙΔΗΣΕΙΣ	4-13
ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ: Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ ΠΑΡΑΜΕΝΕΙ ΑΝΟΙΧΤΟΣ	14-15
ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ: «ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΕ ΣΙΩΠΗ - ΕΙΜΑΣΤΕ ΣΕ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ»	16-19
ΤΣΙΑΠΑΣ: «ΑΞΙΟΠΡΕΠΗΣ ΕΙΝΑΙ ΑΥΤΟΣ ΠΟΥ ΑΓΩΝΙΖΕΤΑΙ...»	20-21
ΝΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΤΟΥΝ ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΚΟΥΒΑΝΟΙ ΠΟΥ ΚΡΑΤΟΥΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΗΠΑ	22

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	23-38
ΜΕΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ	25-28
ΟΥΓΟ ΤΣΑΒΕΣ: «ΝΑ ΜΕ ΚΡΙΝΕΤΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΜΟΥ»	29-31
ΠΩΣ ΕΦΤΑΣΑΝ ΣΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ-ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟ ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ	32-35
«ΑΥΤΟΙ ΑΝΕΤΡΕΦΑΝ ΤΟΝ ΤΣΑΒΕΣ». ΤΟΥ ΚΑΡΛΟΣ ΑΣΗΑΡΕΣ (RESUMEN LATINOAMERICANO)	35-36
ΤΟ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑΣ	37-38

Ο «ΠΟΛΕΜΟΣ» ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΝΑΡΚΩΤΙΚΩΝ ΕΝΑ ΠΡΟΣΧΗΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ	39-47
--	-------

ΔΙΚΑΙΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	48-51
ΡΑΝΤΙΚΑΛ ΜΕΣΤΙΣΟ - ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΙΚΩΣ ΣΥΝΟΡΑ: ΤΟ ΠΕΡΙΘΩΡΙΟ ΠΑΙΖΕΙ ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ	52-53
ΚΑΠΟΤΕ ΣΤΗΝ ΑΜΕΡΙΚΗ. 1952, ΒΟΛΙΒΙΑ: Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ	54-55

ΓΙΝΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΗΣ - ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΡΙΑ ΣΤΑ «ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ»

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ: 5.000 ΔΡΧ. (14,67 EURO)

Πολλοί και πολλές από σας, μας έχετε ζητήσει να έρχεται το περιοδικό μας στο σπίτι σας. Συμπληρώστε λοιπόν τα στοιχεία σας και στείλτε μας αυτό το απόκομμα και 5.000 δρχ. (14,67 euro) που είναι η τιμή του περιοδικού + ταχυδρομικά και εμείς αναλαμβάνουμε να σας στέλνουμε τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ (6 τεύχη το χρόνο) και οποιαδήποτε άλλη έκδοση πραγματοποιούμε.

Το παραπάνω ποσό μπορείτε να μας το στείλετε:

α) Με ταχυδρομική επιταγή: **Αριάδνη Λελάκη, Ζαννή 10-12, 185 36 Πειραιάς.**

β) Με κατάθεση στο λογαριασμό **017 01 021668 52** της **Αγροτικής Τράπεζας** στο όνομα Γεωργία Ντούσια. (Στην περίπτωση αυτή -αποφεύγετε τα έξοδα της επιταγής- στείλτε μας και αντίγραφο της απόδειξης κατάθεσης. Ταχυδρομικά στην παραπάνω διεύθυνση ή με **fax στο 010-3304679**).

Όνοματεπώνυμο

Διεύθυνση (οδός και αριθμός)

Πόλη

T.K.

Τηλέφωνο

Fax*

E-mail*

(*) Προαιρετικά, αν θέλετε να σας ενημερώνουμε για τις δραστηριότητές μας.

Κεντρική διάθεση: **ΣΤΕΚΙ ΜΕΤΑΝΑΣΤΩΝ**, Βαλτετσίου 35, 1ος όροφος, **ΑΘΗΝΑ**

Τηλ.- Fax: 010-9811763, Τηλ.: 0944-422738, E-mail: ompllaam@yahoo.com.

Διατίθεται επίσης στα βιβλιοπωλεία: «**ΒΑΒΕΛ**» (Λάντσο 1 & Ζ. Πηγής, Εξάρχεια), «**ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ**» (Θεμιστοκλέους 37, Εξάρχεια), «**ΠΟΛΙΤΕΙΑ**» (Ασκληπείου 3, Αθήνα), «**ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ**» (Γραβιάς 3-5), «**SOLARIS**» (Μπότσης 6), «**ΟΥΤΟΡΙΑ**» (Εμμ. Μπενάκη 68), «**UNDERGROUND**» (Καραολή & Δημητρίου 56, Πειραιάς), «**ΑΙΩΝΕΣ**» (Καμνηνών 24 & Οδυσσέως, Νίκαια), «**ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΟ**» (Ρ. Φερράιου 25, Ηλιούπολη, τηλ. 010-9940110) και στα περίπτερα της πλατείας Κάνιγγος και της πλατείας Εξάρχειων.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ: • Καφέ «**ΣΤΙΣ ΓΕΙΤΟΝΙΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ**», Αρμενοπούλου 5, τηλ. 0310-215462

• Βιβλιοπωλείο «**ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ**», Νίκης 3 • Γιάννης Αγγελιδάκης, τηλ. 0310-816056 & 0944-797331

ΣΕΡΡΕΣ: «**ΤΟ ΠΕΡΑΣΜΑ**», Σταγείρων 11, τηλ. 03210-64720

ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ: Βιβλιοπωλείο - Τυπογραφείο «**ΛΕΚΤΩΡ**», 25ης Μαρτίου 48, τηλ. 04630-53250

ΤΡΙΚΑΛΑ: Τηλ. 0932-581399 **ΜΥΤΙΛΗΝΗ:** Τηλ. 02510-43590

ΠΑΤΡΑ: Βιβλιοπωλείο «**ΤΡΟΧΟΣ**», τηλ. 0610-224547 **ΚΑΛΑΜΑΤΑ:** Βιβλιοπωλείο «**ΠΑΝΔΩΡΑ**», Ιατροπούλου 1, τηλ. 07210-26191

ΣΠΑΡΤΗ: Εκδόσεις «**ΙΔΙΟΜΟΡΦΗ**», Δωριέων 45, τηλ. 07310-82203

ΧΑΝΙΑ: • Βιβλιοπωλείο «**ΣΧΗΜΑ**» Δημοκρατίας 38 • Βιβλιοπωλείο «**ΠΟΛΥΕΡΩΣ**» Μπουνιάλη 26

ΡΕΘΥΜΝΟ: «**ΚΕΝΤΡΟ ΝΕΩΝ**» Δ. Ρεθύμνης

ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ: ΤΗΛ. 01 - 3303991, 0974 - 973917

ΠΑΡΕ ΜΕ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ!, λέει χαρούμενα η Χουανίτα. Την κοιτάζω και δεν μπορώ να αποφύγω ένα ρίγος συγκίνησης βλέποντάς την να τρέμει από το κρύο. Αποφασίζω να την πάρω από το χέρι και της λέω να με ακολουθήσει για να βρούμε μία ζακέτα. Με κοιτάζει ευχαριστημένη και μου λέει πως υπάρχουν παιδάκια που την έχουν πιο πολύ ανάγκη. «Εγώ έχω το reboso μου, μού το άφησε η μαμά. Για να την θυμάμαι...».

Είναι τόσο δύσκολο να πιστέψεις πως υπάρχουν αυτά τα παιδιά, που, όσο περισσότερες επιθέσεις δέχονται, μοιάζει ν' αγαπούν πιο πολύ τον κόσμο και ν' αντιστέκονται με περισσότερη συνείδηση. Ν' αντιστέκονται...; Τί σημαίνει αντίσταση στα 9 σου χρόνια;

Z.Z.
Δεκέμβρης 1997
Ακτέαλ, Τσιάπας

Τα παιδιά που συναντήσαμε στο νοσοκομειακό κέντρο «Αλ Γουάφα» ήταν καθηλωμένα. Ανάπηρα. Πυροβολημένα από τη μέση και πάνω. Ανάμεσά τους ο Νάσερ. Ήταν 16 χρονών όταν ξέσπασε η εξέγερση: «Παράτησα το σχολείο και έτρεξα αμέσως όταν άκουσα πως έχουν ξεσπάσει οι ταραχές. Ήθελα να είμαι κι εγώ εκεί. Πετούσα από το πρωί πέτρες. Με χτύπησε μια πλαστική σφαίρα αλλά συνέχισα. Μετά με χτύπησε μια μεταλλική σφαίρα και παρέλυσα», μας είπε. Είναι περήφανος γι' αυτό που έκανε. «Δε φοβάμαι. Τι να φοβηθώ; Δεν βλέπετε στην τηλεόραση τι μας κάνουν; Όλοι οι φίλοι μου θέλουν να γίνουν σαν και μένα ήρωες. Απλά, δεν ήθελα να τραυματιστώ, ήθελα να σκοτωθώ. Να γίνω μάρτυρας για την Ιντιφάντα». Μάρτυρας: Τι σημαίνει μάρτυρας στα 16 σου χρόνια;

Γάζα, Σεπτέμβρης 2001

Δωδέκατο τεύχος των Σημάτων Καπνού αυτό που κρατάτε στα χέρια σας, συμπληρώνει δύο χρόνια τακτικής ανά δίμηνο έκδοσης. Κι αυτό, από τη μια μας κάνει να νοιώθουμε περήφανοι κι από την άλλη να αναζητούμε τρόπους βελτίωσης του περιοδικού στο περιεχόμενο, την εμφάνιση, τη διακίνηση, την αναζήτηση και άλλων καναλιών προβολής των θεμάτων του.

Το τεύχος λοιπόν αυτό, καθώς και όλα τα προηγούμενα, τα δύο κεράκια της τούρτας που σβήσαμε στο πάρτυ των δύο χρόνων μας που έγινε στις 20 Απριλίου στο Στέκι Μεταναστών τα αφιερώνουμε κατ' αρχήν σ' αυτούς και σ' αυτές που μας ενέπνευσαν σ' αυτό το εγχείρημα: στους λαούς και τα κινήματα της Λατινικής Αμερικής.

Στους αγρότες, τους ιθαγενείς και τους εργαζόμενους του Εκουαδόρ, στους γκεριγιέρος και τους καμπεσίνος της Κολομβίας, στους κοκαλέρος της Βολιβίας, στους Sem Terra (Χωρίς Γη) της Βραζιλίας, στους Sin Techo (Χωρίς Στέγη) της Παραγουάης, στον εξεγερμένο λαό της Αργεντινής, στους κατοίκους των φτωχογειτονιών της Βενεζουέλας που απέτρεψαν το πραξικόπημα, στους ντεσπαρσεϊδος των δικτατοριών της Λατινικής Αμερικής, στους κατοίκους του νησιού Βιέκας του Πουέρτο Ρίκο, στο λαό της Κούβας, στον Μουμιά Αμπού Τζαμάλ, τον Λίοναρντ Πελτί και όλους αυτούς που βρίσκονται στις φυλακές ή καθ' οδόν για εκτέλεση εξαιτίας της συμμετοχής τους σε κοινωνικούς αγώνες, στους κομπανιέρος και τις κομπανιέρας του Αυτόνομου Εξεγερμένου Δήμου Ρικάρντο Φλόρες Μαγκόν της Τσιάπας και σ' όλους τους Ζαπατίστας ιθαγενείς που με υλικά την αξιοπρέπεια και την αλληλεγγύη οικοδομούν μια ανταγωνιστική προς τον νεοφιλελευθερισμό καθημερινότητα, πλουτίζοντας τον κόσμο και τη σκέψη μας, φορτίζοντας ξανά με περιεχόμενο λέξεις που τόσο ο καπιταλισμός όσο και το κακέτυπο του «υπαρκτού» είχαν καταστήσει εννοιολογικά ανενεργές: ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

Τα αφιερώνουμε και σε όσους εν γνώσει τους ή εν αγνοία τους (καθώς, εν πλήρει συνειδήσει, «ληηλατήσαμε» πολλές ηλεκτρονικές και έντυπες εκδόσεις) συμμετείχαν με κείμενα ή φωτογραφίες στον εμπλουτισμό των τευχών του περιοδικού μας. Και, κυρίως, στις αντίστοιχες προσπάθειες (αντι)πληροφόρησης έντυπες και ηλεκτρονικές.

Τα αφιερώνουμε όμως και σε αυτούς και αυτές που μας στήριξαν σ' αυτή την προσπάθεια: σ' αυτούς που μας δίνουν δύναμη με τα λόγια και τα γραπτά τους, σ' αυτούς που διαδίδουν το έντυπο αυτό παρά τις δυσκολίες του συστήματος διανομής και τις οργανωτικές μας αδυναμίες, σ' αυτούς που επικοινωνούν μαζί μας για να κρίνουν, να επικρίνουν ή να προτείνουν. Εν τέλει, σε όλους και όλες εσάς που διαβάζετε αυτό το τεύχος.

Αντίσταση και αλληλεγγύη. Ένα δίπτυχο αδιάσπαστο, οι δύο όψεις του ίδιου νομίσματος που προσπαθήσαμε σ' αυτά τα δύο χρόνια να προβάλλουμε και να αναδείξουμε. **Αντίσταση** που εκδηλώνεται όπου η εξουσία του χρήματος επελαύνει (δηλαδή παντού). Οι θεματικές και οι πρακτικές της πολλές. Είτε πρόκειται για τη γη, το νερό, τις καλλιέργειες, είτε για το μεροκάματο και την καθημερινή επιβίωση, είτε για την προστασία του ανθρώπινου είδους και του περιβάλλοντος από τα μεταλλαγμένα, τη ραδιενέργεια, τα χημικά και τα πυρηνικά, είτε για τις προσπάθειες οικοδόμησης στην πράξη μιας δίκαιης, ελεύθερης και ισότιμης καθημερινότητας. Και **αλληλεγγύη** συνειδητή, που υπερασπίζεται το αυτονόητο δίκαιο των εξεγερμένων, που κατανοεί και ερμηνεύει, που παίρνει μαθήματα περιεχομένου και πρακτικής, διδάσκεται και -τελικά- επιστρέφει, ως πλούσια εμπειρία, ως οδηγός για το δικό μας καθημερινό.

Αναζητώντας οδούς και μέσα βελτίωσης του εντύπου αυτού, επιδιώκοντας η συζήτηση αυτή να μην αφορά μόνο τη Συντακτική Ομάδα των Σημάτων Καπνού καλούμε τους αναγνώστες και τις αναγνώστριές μας σε ανοιχτή συζήτηση (τη **Δευτέρα 27 Μαΐου στο Στέκι Μεταναστών**, Βαλτετσίου 35, 1ος όροφος). Θέλουμε να σας μεταφέρουμε τις σκέψεις μας, θέλουμε να ακούσουμε τη δική σας γνώμη, την κριτική σας, τις προτάσεις σας. Γιατί αυτό το περιοδικό ΘΕΛΕΙ να συνδιαμορφωθεί από τους αναγνώστες του.

Μη έχοντας ακόμη απαντήσει στο ερώτημα αν αυτοί που ήδη μας έχουν ευχηθεί «να τα εκατοστήσουμε» εννοούν χρόνια, τεύχη ή αριθμό σελίδων (απαντήσεις στις 27 Μαΐου!), με τα μάτια και τ' αυτιά μας ανοιχτά, με την καρδιά μας να ματώνει στην Παλαιστίνη και την Κολομβία, αλλά να αναζωογονείται από την αντίσταση και τη νίκη των φτωχών στη Βενεζουέλα (γιατί αυτό ήταν η αποτροπή του made in USA πραξικοπήματος), ποτίζοντας το «Σποράκι του Ήλιου» στην Τσιάπας... **ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ.**

Στις 11 Μαρτίου, μόλις 18 ημέρες μετά την μονομερή -από πλευράς κυβέρνησης- διακοπή των ειρηνευτικών συνομιλιών με τις FARC-EP, διεξήχθη ο πρώτος γύρος των εκλογών για την ανανέωση των μελών του Κογκρέσου και της Γερουσίας. Η αποχή ξεπέρασε το 58%, τα παραδοσιακά πολιτικά κόμματα -το Συντηρητικό του προέδρου Παστράνα και το Φιλελεύθερο- είδαν τα ποσοστά τους να μειώνονται σημαντικά υπέρ διαφόρων ανεξάρτητων υποψηφίων, ενώ ο ακροδεξιός ανεξάρτητος υποψήφιος Άλβαρο Ουρίμπε φέρεται ως ο επικρατέστερος για το προεδρικό αξίωμα στον δεύτερο γύρο των προεδρικών εκλογών που θα διεξαχθεί στις 26 Μαΐου. Κατέβηκε στις εκλογές προβάλλοντας ως βασική του θέση στο ζήτημα της σύγκρουσης τη σκληρή στρατιωτική αντιπαράθεση με τις δυνάμεις των FARC-EP ενώ από καιρό υποστήριζε ότι η κυβέρνηση έπρεπε να ζητήσει την άμεση στρατιωτική επέμβαση των ΗΠΑ. Από την πλευρά τους, οι FARC-EP χαρακτήρισαν το Κογκρέσο που προέκυψε από τις εκλογές της 11ης Μαρτίου ως «παράνομο», τόσο λόγω του υψηλού ποσοστού αποχής, όσο και λόγω της νέας του σύνθεσης η οποία αποτελείται, σε ποσοστό που φτάνει το 30-35%, από βουλευτές υποστηρικτές των παραστρατιωτικών, και από ένα ακόμα υψηλότερο ποσοστό διεφθαρμένων πολιτικών των οποίων η εμπλοκή σε διάφορα σκάνδαλα είναι δημόσια γνωστή. Ο Σαλβατόρε Μανκούσο, στρατιωτικός υπεύθυνος των παραστρατιωτικών, διακηρύσσοντας την «επιτυχία» τους στις εκλογές χαρακτήρισε ως «σταθμό στην ιστορία των AUD το γεγονός της εκλογής, σε ποσοστό πάνω από 35%, υποψηφίων που ασπάζονται τις ιδέες τους», ενώ η ίδια η κυβέρνηση παραδέχτηκε ότι οι ακροδεξιοί παραστρατιωτικοί άσκησαν σε πολλές περιοχές «έντονες» πιέσεις για τη υποστήριξη συγκεκριμένων υποψηφίων. Για την Κολομβία η ατζέντα του 2002 περιλαμβάνει, ανάμεσα σε άλλα, τον πόλεμο που η κυβέρνηση έχει εξαπολύσει ενάντια στις FARC-EP, την εκλογική διαδικασία και το χρονοδιάγραμμα της «πάλης ενάντια στην τρομοκρατία» του προέδρου Μπους. Στα πλαίσια αυτά, το Σχέδιο Κολομβία ενισχύεται περαιτέρω μετά από απόφαση της Γερουσίας των ΗΠΑ, ενώ ο Κόλιν Πάουελ δηλώνει ότι οποιαδήποτε στρατιωτική βοήθεια της χώρας του προς την Κολομβία θα λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από πλευράς των στρατιωτικών οι οποίοι έχουν επανειλημμένα κατηγορηθεί για συγκάλυψη και σύμπραξη με τους παραστρατιωτικούς! Και όταν ο γερουσιαστής Fritz Hollings, υπό τύπον αστείου, προτείνει «ίσως θα έπρεπε να στείλουμε τον Παστράνα στο Ισραήλ και τον Σαρόν στην Κολομβία, με την αλλαγή αυτή ίσως καταφέρουμε να έχουμε κάποιο αποτέλεσμα», ο Πάουελ απλώς χαμογελάει και συνεχίζει: «μέχρι σήμερα δεν μας έχει ζητηθεί να στείλουμε αμερικάνικα στρατεύματα στην Κολομβία». Μέχρι σήμερα...

Τα μέσα επικοινωνίας προσπάθησαν μεθοδικά και επίμονα να ανασκευάσουν την εικόνα του Άλβαρο Ουρίμπε, ενός πολιτικού που το πρόσωπό του έχει συνδεθεί με την κρατική τρομοκρατία, το λαθρεμπόριο ναρκωτικών, την διαφθορά και τους παραστρατιωτικούς. Σήμερα είναι αυτός που ενσαρκώνει το πολιτικό πρόγραμμα των κυρίαρχων τάξεων στη χώρα αλλά και που φαίνεται να εξυπηρετεί τα συμφέροντα και τους στόχους του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στη χώρα και την περιοχή. Και από τις δημοσκοπήσεις φέρεται ως ο προεδρικός υποψήφιος που συγκεντρώνει το 60% των προθέσεων ψήφου! Ίσως η σύγκρουση στην Κολομβία να μην έχει φτάσει στο υψηλότερο σημείο της έντασής της...

ΚΟΛΟΜΒΙΑ

1. Οι ειρηνευτικές συνομιλίες με την κυβέρνηση Αντρές Παστράνα απέτυχαν επειδή το Κράτος δεν είχε άλλη πρόθεση από το να διαλύσει την πολεμική ικανότητα του επαναστατικού αντάρτικου των FARC, χωρίς να αλλάξει στο ελάχιστο το αντιδραστικό, βίαιο, διεφθαρμένο, ολιγαρχικό και αντιπατριωτικό πολιτικό καθεστώς που κυβερνά την Κολομβία, ή την ταξική σύνθεση της εξουσίας.

2. Απέτυχαν επίσης επειδή η ιμπεριαλιστική πολιτική των ΗΠΑ η οποία εξαπολύθηκε μετά τα γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου στη Νέα Υόρκη, έχοντας στόχο να ισχυροποιήσει ακόμα περισσότερο την ηγεμονία τους -πολώνοντας την ανθρωπότητα ανάμεσα σε καλούς και κακούς, ανάμεσα στους φίλους τους και τους τρομοκράτες- συνάντησε στη γουινεϊκή κολομβιάνικη ολιγαρχία μια χωρίς όρους στήριξη, τη στιγμή μάλιστα που όλοι γνωρίζουμε ότι η βορειοαμερικάνικη κυβέρνηση έχει υπάρξει ο πιο κτηνώδης τρομοκράτης της σύγχρονης ιστορίας, υπεύθυνος για γενοκτονίες στη Χιροσίμα, στο Ναγκασάκι, στο Βιετνάμ, στη Σομαλία, στη Χίλι του Σαλβαδόρ Αλιέντε, στη Γουατεμάλα του Τζιάκομπο Άρμπενς και για πολλές άλλες...

3. Η πρέσβειρα των ΗΠΑ Πάτερσον, οι προεδρικοί υποψήφιοι των παραδοσιακών κομμάτων, οι στρατηγοί Ταπίας και Μόρα, τα μεγάλα μέσα μαζικής ενημέρωσης, οι εταιρείες δημοσκοπήσεων που δεν αντιπροσωπεύουν παρά τους παραπάνω, συνέβαλαν επίσης για μια ακόμα φορά στην αποτυχία πολιτικής επίλυσης της εθνικής κρίσης με τη συστηματική τους τακτική να σαμποτάρουν την οποιαδήποτε πρόοδο στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων.

4. Η σύγκρουση οξύνθηκε όταν το Κράτος βάθυνε περαιτέρω την εγκληματική του στρατηγική ενίσχυσης των παραστρατιωτικών, αντί να καταδιώξει τους ιδεολόγους, τους πάτρωνες και υποκινητές τους όπως είχε δεσμευτεί να κάνει, συντάχθηκε μαζί τους, τους ενίσχυσε και τους προστάτεψε με το κάλυμμα της ατιμωρησίας, έφτασε μέχρι τη διευκόλυνση της εκλογικής τους συμμετοχής, οδηγώντας τους στην κατάληψη βασικών αρμοδιοτήτων, τόσο σε επίπεδο διοίκησης όσο και θεσμών.

5. Ο αδελφοκτόνος πόλεμος εντάθηκε επίσης, καθώς η νεοφιλελεύθερη πολιτική βάθυνε τις κοινωνικές αβύσσους: η ανεργία αυξάνεται, το κόστος ζωής και οι δημόσιες υπηρεσίες παρουσιάζουν σταθερή ανοδική πορεία και μαζί με την εκπαίδευση και την υγεία ιδιωτικοποιούνται και μετατρέπονται σε επιχειρήσεις που λειτουργούν με όρους αποδοτικότητας. Η αγροτική οικονομία οδηγήθηκε σε κρίση και το Κράτος προσποιείται ότι αγνοεί τα προβλήματα και τις δυσκολίες των αγροτών. Οι ναρκέμποροι σφετερίζονται με τη βία τις πιο γόνιμες περιοχές και αυτές με την καλύτερη υποδομή επικοινωνίας. Η διαφθορά σε επίπεδο δημόσιας διοίκησης απορροφά σε ετήσια βάση το 10% του ΑΕΠ. Οι πολυεθνικές στραγγίζουν τη χώρα αποστέλλοντας στο εξωτερικό τις επενδύσεις και τα κέρδη τους σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα και χωρίς κανένα έλεγχο. Οι όροι και τα επιτόκια εξόφλησης του εξωτερικού χρέους απορροφούν το 1/3 του εθνικού προϋπολογισμού.

Ανακοίνωση των FARC-EP

6. Τα προσχήματα της κυβέρνησης για να δικαιολογήσει τη διακοπή των συνομιλιών περιστράφηκαν σε ζητήματα μιας σύγκρουσης γύρω από την οποία δεν είχε επιτευχθεί καμία συμφωνία στο θέμα της κατάπαυσης του πυρός και το σταμάτημα των βιαιοτήτων. Από την κυβέρνηση έλειψε το πολιτικό ανάστημα να προχωρήσει εν μέσω των δυσκολιών. Πέταξε στα σκουπίδια την επιλογή μιας στρατηγικής ειρήνης και τάχθηκε με την ομορτωτιστική λογική των εκλογών.

7. Το εκλογικό σύστημα της Κολομβίας είναι αντιδημοκρατικό, διεφθαρμένο, βίαιο και γεμάτο παγίδες. Οι κοινοβουλευτικές εκλογές της 10ης Μαρτίου, οι οποίες προβλήθηκαν, διαφημίστηκαν και χρηματοδοτήθηκαν όσο ποτέ άλλοτε από τους εκπροσώπους του καθεστώτος, άφησαν πίσω τους σημαντικά ζητήματα: ψήφισε μόνο μια μικρή μειοψηφία (παραινομίες και νοθείες), σημειώθηκαν μαζική εξαγορά ψήφων σε αρκετές περιοχές της χώρας (αντιδημοκρατικές πράξεις και διαφθορά), επαίσχυντες και ύποπτες δραστηριότητες του υπουργού Οικονομικών μέσω ειδικών προγραμμάτων με στόχο την κατεύθυνση της ψήφου (πελατειακές σχέσεις και διαφθορά), προνομιακή παρουσίαση από τα μεγάλα μέσα ενημέρωσης των ευνοούμενων υποψηφίων και συστηματικός αποκλεισμός των υπολοίπων (μονοπώλιο των μέσων ενημέρωσης), πακτωλοί χρημάτων για ορισμένους και ψίχουλα για την πλειοψηφία (ανισότητες) και, κυρίως, αποκλεισμοί και δολοφονίες για τους αντιπάλους των παραστρατιωτικών υποψηφίων σε πολλά μέρη της χώρας (κρατική τρομοκρατία).

8. Παρ' όλα αυτά γνώμη μας είναι ότι κάθε Κολομβιάνος είναι ελεύθερος στην απόφασή του να καταφύγει στις κάλπες. Σήμερα οι προεδρικοί υποψήφιοι των παραδοσιακών κομμάτων υπόσχονται να σώσουν την Κολομβία από τον βάλτο στον οποίο οι ίδιοι την βύθισαν. Είχαν καταλάβει αποφασιστικές αρμοδιότητες στις κυβερνήσεις του Βελισάριο, του Μπάρκο, του Γκαβίρια και του Σαμπέρ, καθώς επίσης θέσεις στο κοινοβούλιο και στον δικαστικό τομέα και ανέκαθεν υπήρξαν όργανα άσκησης μιας κυβερνητικής πολιτικής υπέρ των πλουσίων.

Ο Ούριμπε υπόσχεται μια διακυβέρνηση με άξονα την κρατική τρομοκρατία, με ένα εκατομμύριο παραστρατιωτικούς με επίσημα αναγνωρισμένες ταυτότητες, εξοπλισμένους με εξαρτήματα ασύρματης επικοινωνίας τελευταίας τεχνολογίας και μηχανοκίνητα πριόνια. Με ένα σχέδιο Κολομβία με «κυανόκρανους» και με το ΔΝΤ να επιβάλλει τις νεοφιλελεύθερες συνταγές του.

9. Εμείς εμμένουμε στην αναζήτηση πολιτικής διεξόδου στην παρούσα κρίση. Πιστεύουμε στην αναίμακτη επίλυση και αγωνιζόμαστε γι' αυτήν, γιατί μόνον η συμφιλίωση μπορεί να κάνει εφικτή την ανοικοδόμηση του κοινωνικού ιστού στη βάση της ισότητας, κυριαρχίας και κοινωνικής δικαιοσύνης που θα μας οδηγήσουν στη Νέα Κολομβία. Δεν πιστεύουμε ότι μεταρρυθμίσεις, δημοψηφίσματα και άλλοι μηχανισμοί που υπόσχονται σημαντικές αλλαγές αποτελούν λύση, εάν από αυτές τις διαδικασίες αποκλείονται οι εξεγερμένοι επαναστάτες. Θα συνεχίσουμε να προτείνουμε την υλοποίηση της Πλατφόρμας για μια Νέα Κυβέρνηση Συμφιλίωσης και Εθνικής Ανοικοδόμησης σαν τον πυρήνα μιας πολιτισμένης επίλυσης.

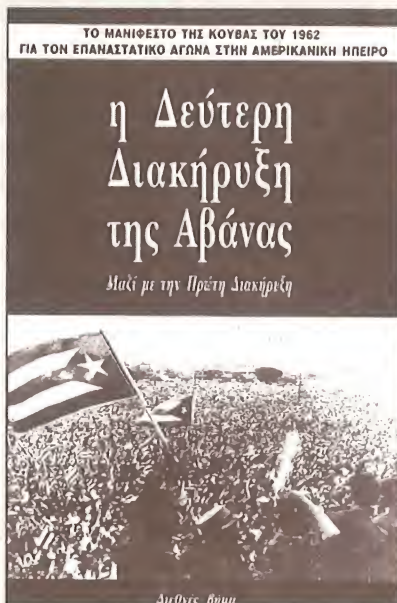
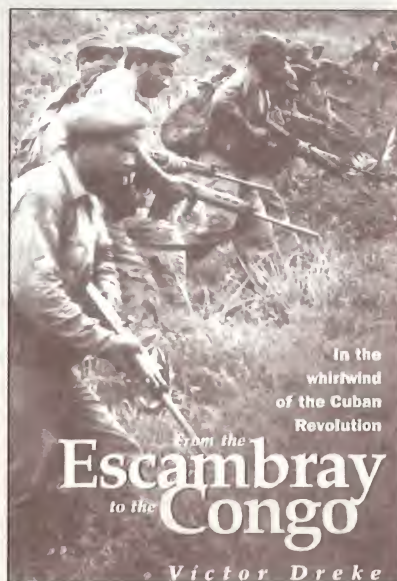
10. Οι αγωνίες που σήμερα βαραίνουν τις πλάτες της πλειοψηφίας των Κολομβιάνων, απαιτούν τη δική μας συνεισφορά και αλληλεγγύη καθώς με τη χειραγώγηση της ενημέρωσης η κυβέρνηση κρύβει τα τεράστια κοινωνικά προβλήματα που επηρεάζουν τον λαό: αύξηση των τιμών και ανεπάρκεια των δημόσιων υπηρεσιών, χαμηλή ποιότητα -ιδιωτικοποίηση-, αυστηρή λιτότητα στα κονδύλια του προϋπολογισμού που κατευθύνονται στην εκπαίδευση και τη δημόσια υγεία, αντιλαϊκά εργασιακά και συνταξιοδοτικά καθεστώτα, ανασφάλεια στις πόλεις και την ύπαιθρο, ανεργία και υποαπασχόληση, εκτοπισμένοι και τόσα άλλα που αναφέρονται στο πολιτικό καθεστώς και το Κράτος, και τα οποία πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο του διεκδικητικού και πολιτικού αγώνα του λαού μας. Η ολιγαρχία δεν χαρίζει τίποτα, όλα πρέπει να τα αρπάξουμε από τα χέρια της.

Πάντα θυμόμαστε τον Τσε όταν έλεγε ότι σε μια επανάσταση ή νικάς ή πεθαίνεις.

Γραμματεία της Ανώτατης Γενικής Διοίκησης των FARC-EP
Βουνά της Κολομβίας, 28 Μαρτίου 2002

(Μετάφραση: Α.Λ.)

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ



Εκδόσεις ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΗΜΑ
Μαμάη 2 & Αχαρνών 67, Αθήνα
Τηλ. 010 8833002
diethnesvima@yahoo.com

ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Ολοκληρώνεται η δεξιά στροφή του Κόμματος Εργαζομένων

Για πρώτη φορά στην ιστορία του, το ΡΤ, το Κόμμα Εργαζομένων, επέλεξε τον υποψήφιό του για τις προεδρικές εκλογές του Οκτωβρίου μέσω εσωκομματικών εκλογών. Όπως αναμενόταν, νικητής ανεδείχθη ο Λουίς Ιγνάσιο «Λούλα» ντα Σίλβα, ο οποίος θα διεκδικήσει για τέταρτη φορά την προεδρία.

Ωστόσο, μόνο με ενθουσιασμό δεν συνεχίζεται η προεκλογική εκστρατεία του κόμματος, το οποίο τα γκάλοπ φέρνουν πρώτο στις προτιμήσεις, με ποσοστό 24%, αλλά με τη διαφορά από τους υπόλοιπους υποψήφιους να μειώνεται συνεχώς (ο υπουργός Υγείας της παρούσας κυβέρνησης Ζοζέ Σέρα παίρνει 19% και η ακόμα πιο δεξιά Ροζάνα Σαρνέι 17% ή 23% σύμφωνα με άλλες δημοσκοπήσεις). Ο Λούλα, αφού δήλωσε ότι οι ιδιωτικοποιήσεις δεν αναστρέφονται επειδή το κράτος δεν έχει χρήματα, αφού επιδίωξε συνάντηση με τον Κίσινγκερ, αφού ταξίδεψε στις ΗΠΑ για να διαβεβαιώσει το ΔΝΤ ότι θα ακολουθήσει τις «οδηγίες» του, αφού διαβεβαίωσε ότι η αποπληρωμή του εξωτερικού χρέους δεν πρόκειται να διακοπεί, ολοκλήρωσε και την προσέγγιση με το δεξιό και κακόφημο Φιλελεύθερο Κόμμα που μέχρι σήμερα συνεργαζόταν με την κυβέρνηση. Ως επισφράγιση, επέλεξε για υποψήφιο αντιπρόεδρό του έναν μεγιστάνα της υφαντουργικής βιομηχανίας, έναν άνθρωπο εξαιρετικά επιθετικό απέναντι στα συνδικάτα, το MST και τους ομοφύλους, έναν υποστηρικτή της ALCA.

Το γεγονός αυτό προκάλεσε μεγάλους τριγμούς μέσα στο ΡΤ, καθώς μάλιστα η ηγεσία αρνήθηκε να υποβάλει το θέμα των συμμαχιών σε εσωκομματικό δημοψήφισμα. Μεγάλο μέρος της Αριστεράς (μέσα και έξω από το ΡΤ) δείχνει με κάθε τρόπο την απογοήτευσή του από αυτές τις εξελίξεις, οι οποίες όμως είναι άγνωστο τι εκλογική επίπτωση θα έχουν, καθώς είναι πιθανόν –αν αυτή η αντίδραση καταγραφεί και εκλογικά– το ΡΤ να χάσει μεγάλο μέρος από τους παραδοσιακούς ψηφοφόρους του χωρίς όμως να κερδίσει νέους (από το κέντρο).

Φαίνεται πως το παράδειγμα Ορτέγκα στη Νικαράγουα δεν έχει σταθεί ικανό να πείσει τον Λούλα και την ηγεσία του ΡΤ για τους κινδύνους που εμπεριέχει το φλερτάρισμα με τη Δεξιά και τα νεοφιλελεύθερα προγράμματα, καθώς και τη ματαιότητα των ελπίδων που επενδύονται σε αυτό, πριν καταρρεύσουν στα κεφάλια των εμπνευστών τους.

Ο Κίσινγκερ ακυρώνει την επίσκεψή του για να μη συλληφθεί

Μετά τη Γαλλία, και άλλες χώρες προστίθενται σε εκείνες που πρέπει να αποφεύγει ο Χένρι Κίσινγκερ αν δεν θέλει να συλληφθεί, καθώς εκκρεμούν εναντίον του μηνύσεις και διώξεις. Ο τέως υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ ακύρωσε την επίσκεψή του στο Σάο Πάολο, όταν έμαθε ότι η χιλιάνικη δικαιοσύνη ζητάει τη σύλληψη και έκδοσή του, λόγω της συμμετοχής του στο πραξικόπημα του Πιντοσέτ.

Εν τω μεταξύ, σε επίσημο έγγραφο των ΗΠΑ που αποχαρακτηρίστηκαν από απόρρητα, ο Κίσινγκερ εμφανίζεται να λέει ρητά στον Αργεντίνιο ομόλογό του Γκουσέτι ότι οι ΗΠΑ θα στηρίξουν τη δικτατορία της Αργεντινής για να επιλύσει το «πρόβλημα της τρομοκρατίας». Μάλιστα, σε συνάντησή τους τον Ιούνιο του 1976 (την εποχή που στην Αργεντινή καταγράφονταν 800 εξαφανίσεις κάθε μήνα), ο Κίσινγκερ περιορίστηκε να ρωτήσει τον Γκουσέτι απλώς πόσον καιρό υπολόγιζε να κρατήσει ακόμα αυτή η κατάσταση και έμεινε ικανοποιημένος από την απάντηση ότι η συγκεκριμένη φάση θα διαρκούσε περίπου μέχρι τα τέλη του 1976.

Πηγές: εφημ. Pagina 12 (<http://www.pagina12.com.ar>) κ.ά.

MST: «Αγροτική επανάσταση με οποιονδήποτε τρόπο»

Τους 39 έχουν φθάσει οι πολιτικοί κρατούμενοι στη χώρα του κεντροαριστερού Καρντόζο. Είναι μέλη του MST, του Κινήματος των Χωρίς Στέγη και άλλων κοινωνικών οργανώσεων. Οι αστυνομικοί κά-

νουν συλλήψεις έχοντας στα χέρια τους λίστες με μέλη του MST.

Ωστόσο, 600 οικογένειες του MST κατέλαβαν πρόσφατα ένα από τα κτήματα του ίδιου του Καρντόζο, έκτασης 1.100 εκταρίων. Σύμφωνα με τον υπουργό Γεωργίας, επρόκειτο για μια «πράξη τρομοκρατίας».

Το MST δήλωσε ότι θα αυξήσει τις ενέργειές του. Σύμφωνα με τον Ζοάο Πέντρο Στέντιλε, το MST θα προωθήσει την «αγροτική επανάσταση» είτε με ειρηνικά μέσα είτε διά της βίας.

Στο MST είναι οργανωμένοι πάνω από 3.000.000 αγρότες. Το 1/3 των 160 εκατομμυρίων κατοίκων της Βραζιλίας ζει σε απόλυτη ένδεια. Μάλιστα, περίπου 30 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε τέτοια περιθωριοποίηση, που δεν έχουν καν χαρτιά, δεν υπάρχουν για το βραζιλιάνικο κράτος.

Πηγή: Rebelión (<http://www.rebelion.org>)



ΜΕΞΙΚΟ - ΚΟΥΒΑ

Ραγδαία επιδείνωση στις σχέσεις των δύο χωρών

Μετά την εκλογή του Βισέντε Φοξ, το Μεξικό αναδεικνύεται στον κυριότερο ίσως πολιορκητικό κλοιό που χρησιμοποιούν οι ΗΠΑ εναντίον της Κούβας. Αρχιτέκτονας αυτής της επιθετικής πολιτικής είναι ένας άνθρωπος που ξεπερνάει το κλασικό μοντέλο του «γιέσμαν», έχοντας μετατραπεί πια σε ανοιχτό εκπρόσωπο του Λευκού Οίκου στην Πόλη του Μεξικού: ο υπουργός Εξωτερικών Χόρχε Καστανιέδα. Να σημειωθεί ότι παραδοσιακά το Μεξικό ήταν από τις χώρες της Λατινικής Αμερικής με τις καλύτερες σχέσεις με την Κούβα.

Η κρίση της πρεσβείας

Ο Καστανιέδα δημιούργησε, στην κυριολεξία εκ του μη όντος, μια τεράστια κρίση με την Κούβα, όταν στις 26 Φεβρουαρίου, επισκεπτόμενος το Μαϊάμι, δήλωσε ότι «οι πόρτες της μεξικάνικης πρεσβείας στην Αβάνα είναι ανοιχτές για όλους τους Κουβανούς». Η δήλωση αναμεταδόθηκε αμέσως από τους ραδιοσταθμούς των Κουβανών του Μαϊάμι, και την επόμενη ημέρα μια ομάδα περίπου 20 ατόμων έκλειψε ένα μικρό λεωφορείο και έπεσε πάνω στην πόρτα της πρεσβείας φωνάζοντας «Κάτω ο Φιντέλ» και ζητώντας να φύγουν στο Μεξικό.

Βέβαια, η διάψευση ήρθε λίγο αργότερα, όταν ο εκπρόσωπος της πρεσβείας ανακοίνωσε ότι οι δηλώσεις Καστανιέδα παρερμηνεύθηκαν και ζήτησε από την κουβανική αστυνομία να απομακρύνει τα άτομα αυτά από τον χώρο της πρεσβείας.

Σύμφωνα με τους ανταποκριτές του BBC, του Ασοσιέιτεντ Πρες και άλλων πρακτορείων, η απομάκρυνση έγινε ειρηνικά από άσπλη αστυνομία, αφού κανείς δεν ζήτησε άσυλο μετά την ξεκάθαρη και ρητή ανακοίνωση του Μεξικού ότι δεν επρόκειτο να τους δεχθεί.

Η κρίση της διάσκεψης του Μοντερέι

Στη διάσκεψη κορυφής του Μοντερέι, όμως, οι μηχανορραφίες του Καστανιέδα έφθασαν στο αποκορύφωμά τους. Όλοι είδαμε στα κανάλια τον Κάστρο, εξαιρετικά εκνευρισμένο, να δηλώνει ότι μόλις τελειώσει την ομιλία του θα φύγει για την πατρίδα του, για λόγους έκτακτους και ανεξάρτητους από τη θέλησή του. Η κυβέρνηση του Μεξικού αρχικά κράτησε μια αιδήμονα σιωπή και προσποιήθηκε ότι ουδέν γνωρίζει επί του θέματος. Στις 26 Μαρτίου, όμως, η εφημερίδα *Γκράνμα* γράφει ότι «Ο υπεύθυνος για όσα συνέβησαν στο Μοντερέι έχει όνομα: Χόρχε Καστανιέδα», τον οποίο αποκαλεί αποστάτη (παλιός αριστεριστής και αυτός, τη δεκαετία του '70), διαβολικό, μακιαβελικό, συμφεροντολόγο, ματαιόδοξο, ψεύτη, κυνικό, προβοκάτορα, άτιμο, ραδιούργο και χωρίς ιδεολογία.

Σύμφωνα με τα αδιάσειστα στοιχεία που παρουσιάζει το επίσημο όργανο του ΚΚ της Κούβας, ο Καστανιέδα είχε οργανώσει εν κρυπτώ με την κυβέρνηση των ΗΠΑ και υπό την πίεση των Κουβανών του Μαϊάμι τον αποκλεισμό του Κάστρο από τη διάσκεψη κορυφής



του Μοντερέι, για να προσφέρει καλές υπηρεσίες («γλείψιμο» το λέγαμε στο σχολείο) προς τον Μπους, ο οποίος ήθελε να αποφύγει τυχόν συνάντηση με τον Κάστρο. Βέβαια, κανείς δεν είχε τολμήσει να το πει αυτό στον ίδιο τον Κάστρο, μέχρι τα μεσάνυχτα της προηγούμενης ημέρας, όταν πια είχε φθάσει η τελευταία στιγμή: εκπρόσωπος της μεξικανικής κυβέρνησης μετέφερε στον Κάστρο την παράκληση να αποχωρήσει μετά την ομιλία του.

Η *Γκράνμα* επιπλέον αποκαλύπτει ότι ο Καστανιέδα προσπάθησε να εμπλέξει το Μεξικό στην καταδίκη της Κούβας στον ΟΗΕ για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, πράγμα που τελικώς απεφεύχθη μετά από ωριμότερη σκέψη της μεξικανικής κυβέρνησης.

Το αστείο της υπόθεσης είναι ότι για πρώτη φορά αποκαλύπτεται από την εφημερίδα ένα γεγονός μέχρι σήμερα άγνωστο: ότι ο Καστανιέδα είχε λάβει κατά τη δεκαετία του 1970 στρατιωτική εκπαίδευση για αντάρτης (δεν αναφέρεται πού, αλλά προφανώς στην Κούβα)...

Αν πάντως το Μεξικό περίμενε κάποιο αντίδωρο από τις ΗΠΑ για τη δουλοπρέπιά του, ατύχησε. Το αίτημα της μεξικανικής κυβέρνησης να συζητηθεί το μεταναστευτικό ζήτημα μεταξύ ΗΠΑ και Μεξικού απαντήθηκε με ένα μεγαλοπρεπές «όχι». Αντίθετα, οι ΗΠΑ δέχθηκαν να συζητηθεί το θέμα της προώθησης των βορειοαμερικανικών επιχειρήσεων εν όψει του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά.

(Ο Καστανιέδα, όταν δεν είναι υπουργός Εξωτερικών, είναι διανοούμενος και συγγραφέας. Μάλιστα, τα έργα του συζητιούνται πολύ στο Μεξικό, ενίοτε ως ανέκδοτο – παράδειγμα, το βιβλίο όπου εξηγούσε ότι δεν υπάρχει καμία περίπτωση πια εμφάνισης ένοπλων οργανώσεων στη Λατινική Αμερική, το οποίο κυκλοφόρησε παραμονές της ζαπατιστικής εξέγερσης. Έχει επίσης γράψει μια βιογραφία του Τσε, η οποία χρησιμοποιείται («διδάσκεται») ως παράδειγμα διαστρέβλωσης και ανοητολογίας.)

Πηγές: εφημ. *La Jornada*
(<http://www.jornada.unam.mx>),
Granma (<http://www.granma.cu>) κ.ά.

ΕΚΟΥΑΔΟΡ - ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ

Αλληλεγγύη του ιθαγενικού κινήματος προς τον πρόεδρο της Βενεζουέλας Τσάβες

Ο εκπρόσωπος της μεγαλύτερης οργάνωσης ιθαγενών του Εκουαδόρ, του Κινήματος Πατσακουτίκ-Νέα Χώρα (βλ. Σήματα Καπνού, τ. 7), δήλωσε πως το ιθαγενικό κίνημα υποστηρίζει με κάθε τρόπο τον δημοκρατικά εκλεγμένο πρόεδρο της Βενεζουέλας Ούγκο Τσάβες και το πρόγραμμα που εφαρμόζει. Σύμφωνα με τον Μιγκέλ Γιούκο, ο Τσάβες αντιμετωπίζει την οργανωμένη επίθεση των δυνάμεων του νεοφιλελευθερισμού και χρειάζεται την αλληλεγγύη όσων αντιστέκονται σε αυτόν. Κατά τον Γιούκο, η σχέση του Τσάβες με τους ιθαγενείς χρονολογείται από το 1989, όταν ο νυν πρόεδρος ήταν ακόμα αξιωματικός στην περιοχή των ιθαγενών κουίμπας.

Το σύνταγμα της Βενεζουέλας που ψήφισε η κυβέρνηση Τσάβες, αλλάζει εντελώς το νομικό πλαίσιο που αφορά τους ιθαγενείς:

- αναγνωρίζει τον ηρωισμό και τις θυσίες των ιθαγενών πρώτων κατοίκων της χώρας
- αναγνωρίζει την πολυπολιτισμικότητα της Βενεζουέλας
- καθιερώνει τις ιθαγενικές γλώσσες ως επίσημες γλώσσες του κράτους
- αναγνωρίζει τη συλλογική ιδιοκτησία των κοινοτικών γαιών και τις ορίζει ως αναπαλλοτρίωτες και μη υποκείμενες σε κατάσχεση
- περιορίζει την εκμετάλλευση των φυσικών πόρων που βρίσκονται στις ιθαγενικές περιοχές
- προστατεύει την πνευματική ιδιοκτησία των γνώσεων των ιθαγενών (ως προστασία από τις μεγάλες φαρμακευτικές εταιρείες, που προσπαθούν να πάρουν τα «πνευματικά δικαιώματα» των φαρμακευτικών φυτών)
 - προωθεί την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος
 - ορίζει την υποχρεωτική εκπροσώπηση των ιθαγενών στο κοινοβούλιο.

ΙΘΑΓΕΝΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Καταγγελίες ενάντια στον ΟΗΕ και τις κυβερνήσεις

Με καταγγελίες από διάφορες ιθαγενικές οργανώσεις ολοκληρώθηκε η 7η Σύνοδος της Ομάδας Εργασίας του ΟΗΕ, που είχε έργο τη συγγραφή της διακήρυξης του ΟΗΕ σχετικά με τα δικαιώματα των ιθαγενών. Πολλές ιθαγενικές οργανώσεις υποστήριξαν ότι για άλλη μια φορά αποδείχθηκε πως τα κράτη δεν έχουν πραγματική πρόθεση να παραχωρήσουν ουσιαστικά δικαιώματα στους ιθαγενείς λαούς τους.

Πηγή: *Alai-Amlatina* (<http://alainet.org>)

Σύγκρουση ιθαγενών με εταιρείες

Εκπρόσωποι ιθαγενικών οργανώσεων από την Αργεντινή, τη Βολιβία, τη Χιλή, την Παραγουάη και το Περού συναντήθηκαν στο Ικίκε της Χιλής και συζήτησαν μια σειρά προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Ιδιαίτερο βάρος έχουν οι καταγγελίες τους εναντίον εταιρειών (κυρίως τουριστικών, πετρελαϊκών και ξυλείας), οι οποίες με τη στήριξη των κρατικών κατασταλτικών μηχανισμών καταπατούν τα εδάφη τους και τους οδηγούν σε εκτοπισμό.

Πηγή: *Agencia SERPAL*

Ιθαγενείς: τα μεγαλύτερα θύματα του νεοφιλελευθερισμού

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η παρέμβαση των ιθαγενικών οργανώσεων στις κινητοποιήσεις ενάντια στη σύνοδο του Μοντερέι. Τα στοιχεία που παρουσίασαν απέδειξαν με αδιάσειστο τρόπο ότι τόσο το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά όσο και το Σχέδιο Κολομβία είναι συντριπτικά για τις ιθαγενικές κοινότητες. Το Σχέδιο Πουέμπλα-Παναμά θα πλήξει πάνω από 120 κοινότητες, που θα πρέπει να υποστούν τον «εκσυγχρονισμό» της περιοχής τους.

Πηγή: *Rebelión* (<http://www.rebellion.org>)



Χιλή: ο αγώνας των Μαπούτσε συνεχίζεται

Πενήντα πέντε ιθαγενείς και πολλοί άλλοι εργαζόμενοι συνελήφθησαν από την αστυνομία μετά τις κινητοποιήσεις ενάντια στην ισπανική εταιρεία Endesa που καταπατά τα εδάφη των Μαπούτσε. Οι καραμπινιέροι λειτουργούν απλώς ως σκευοφυλάκες της εταιρείας, ενώ δεν αρκούνται στις συλλήψεις και τους ξυλοδαρμούς, αλλά φροντίζουν να κάνουν και καταστροφές στα σπίτια των ιθαγενών.

Πηγή: *Resumen Latinoamericano* (<http://www.nodo50.org/resumen>)

ΜΕΞΙΚΟ

Σε κίνδυνο

ιθαγενικές κοινότητες της Τσιάπας

Πολλοί είναι οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι ζαπατιστικές και άλλες κοινότητες της Τσιάπας σε αυτή τη φάση του αγώνα τους για επιβίωση και αξιοπρέπεια.

- Η δράση των παραστρατιωτικών ομάδων συνεχώς κλιμακώνεται. Σε πολλούς αυτόνομους δήμους, οι βάσεις στήριξης των Ζαπατίστας δέχονται συνεχώς πιέσεις και επιθέσεις από παραστρατιωτικούς.
- Η δράση των παραστρατιωτικών καλύπτεται ή και ενισχύεται από τον στρατό. Στην Τσιάπας υπάρχει καθημερινή αύξηση των σημείων ελέγχου από τον στρατό, την αστυνομία και την υπηρεσία μετανάστευσης. Επίσης έχει αυξηθεί και ο αριθμός των στρατιωτών που στρατοπεδεύουν στην περιοχή.
- Πάνω από 35 κοινότητες από τις περίπου 110 του αυτόνομου δήμου Ρικάρδο Φλόρες Μαγόν, εκεί όπου χτίζεται το Κέντρο Εκπαίδευσης Πολιτιστικών Λειτουργιών από την Καμπάνια «Ένα Σχολείο για την Τσιάπας», κινδυνεύουν με εκτόπιση. Οι κάτοικοι των κοινοτήτων αυτών είναι στην πλειονότητά τους πρόσφυγες από άλλες διώξεις. Το πρόσχημα τώρα είναι ότι θέτουν σε κίνδυνο το δάσος! Στήριξη σε αυτή την επιθετική πολιτική προσφέρουν «περιβαλλοντικές» «Μη Κυβερνητικές» Οργανώσεις, κυρίως από τις ΗΠΑ.

Η έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής Παρατηρητών -104 άτομα προερχόμενα από 14 χώρες- ήταν πραγματικός καταπέλτης τόσο για τη βία που βιώνουν καθημερινά οι ιθαγενικές κοινότητες όσο και για την ατιμωρησία που βασιλεύει για τους αυτουργούς, φυσικούς και ηθικούς, αυτών των εγκλημάτων.

Πηγές: FZLN (<http://www.fzln.org.mx>),
La Jornada (<http://www.jornada.unam.mx>), κ.ά.

Μια απλή μετονομασία: από δολοφονία, αυτοκτονία...

Η γενική εισαγγελία της Πόλης του Μεξικού άφησε να διαρρεύσει η πληροφορία πως πιθανόν η Ντίγνα Οτσόα (βλ. Σήματα Καπνού, τ. 10) δεν δολοφονήθηκε αλλά αυτοκτόνησε! Η ομοβροντία καταγγελιών που ακολούθησε αυτή τη διαρροή έκανε τους δικαστές να τα μαζέψουν - προς το παρόν τουλάχιστον.

Εν τω μεταξύ, και η δικηγόρος Μπάρμπαρα Σαμόρα ανακοίνωσε ότι δέχεται απειλές παρόμοιες (στη μορφή και το περιεχόμενο) με εκείνες που δεχόταν η Οτσόα πριν δολοφονηθεί.

Πηγές: Διεθνής Αμνηστία, La Jornada (<http://www.jornada.unam.mx>)

Υπονόμευση των δομών αυτονομίας των ιθαγενών

Η κυβέρνηση αποφάσισε τη διάλυση της Κοινοτικής Αστυνομίας, που έχουν οργανώσει από το 1995 οι ιθαγενικές κοινότητες της Πολιτείας του Γκερέρο. Ήδη έχουν εκδοθεί εντάλματα σύλληψης κατά των περίπου 400 ιθαγενών αστυνομικών, οι οποίοι δρουν και λειτουργούν με βάση τις αποφάσεις των κοινοτήτων τους.

Πηγή: La Jornada - Ojarasca (<http://www.jornada.unam.mx>)

ΕΛ ΣΑΛΒΑΔΟΡ

Κινητοποιήσεις λόγω της επίσκεψης Μπους

Ακράια πρόκληση θεωρήθηκε στο Ελ Σαλβαδόρ η επιλογή της κυβέρνησης να ορίσει την επίσκεψη Μπους στις 24 Μαρτίου, ημέρα συμπλήρωσης 22 χρόνων από τη δολοφονία του αρχιεπίσκοπου Ρομέρο. Ο Ρομέρο δολοφονήθηκε στις 24 Μαρτίου 1980, την ώρα της λειτουργίας, από ακροδεξιούς παραστρατιωτικούς, εκπαιδευμένους και χρηματοδοτημένους από τις ΗΠΑ. Έτσι, οι κινητοποιήσεις συνδύαζαν τη διαμαρτυρία για την επίσκεψη Μπους και την απότιση φόρου τιμής σε έναν από τους κυριότερους εκπροσώπους της Θεολογίας της Απελευθέρωσης στη Λατινική Αμερική.

Εν τω μεταξύ, αναβλήθηκε η προγραμματισμένη επίσκεψη του Κάφι Ανάν στο Σαλβαδόρ, όπου θα συμμετείχε σε επίσημες εκδηλώσεις για τις συμφωνίες ειρήνευσης μεταξύ του Μετώπου Φαραμπούντο Μαρτί και της κυβέρνησης. Ωστόσο η αντιπολίτευση καταγγέλλει ότι οι συμφωνίες ειρήνευσης ουδέποτε υλοποιήθηκαν στην ουσία τους. Να υπενθυμίσουμε ότι ο εμφύλιος πόλεμος στο Σαλβαδόρ διήρκεσε από το 1980 μέχρι το 1992 και είχε κόστος πάνω από 75.000 νεκρούς.

Το Ελ Σαλβαδόρ ζει σε μια βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση. Σύμπτωμα της κρίσης είναι η μαζική μετανάστευση των κατοίκων του. Πιο πολλοί Σαλβαδοριανοί ζουν στο εξωτερικό παρά στην ίδια τη χώρα. Ο πληθυσμός του Ελ Σαλβαδόρ είναι περίπου 3 εκατομμύρια, ενώ μόνο στις ΗΠΑ ζουν περίπου 2,3 εκατομμύρια Σαλβαδοριανοί.

Πηγές: FZLN
(<http://www.fzln.org.mx>),
Revista Envio κ.ά.



ΕΙΔΗΣΕΙΣ

ΗΠΑ

Ομοφοβικός ρατσισμός στον στρατό

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασαν νομικοί, το 2001, 1250 ομοφυλόφιλοι-ες (το 30% γυναίκες) εγκατέλειψαν τις ένοπλες δυνάμεις των ΗΠΑ εξαιτίας πιέσεων και διακρίσεων. Οι ομοφυλόφιλοι-ες γίνονται δεκτοί στον στρατό των ΗΠΑ, με τον όρο να αποκρύπτουν τις σεξουαλικές τους επιλογές.

Ταυτόχρονα, η οργάνωση ανθρωπίνων δικαιωμάτων Human Rights Watch κατήγγειλε τη σιωπή των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις μαζικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις ΗΠΑ επί προεδρίας Μπους (μικρού). Επίσης, σύμφωνα με την οργάνωση, όχι μόνο η κυβέρνηση των ΗΠΑ προσφέρει άφθονη βοήθεια σε κυβερνήσεις που παραβιάζουν συστηματικά τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και η ίδια η στρατιωτική βοήθεια δίνεται με όρους που απειλούν τα ανθρώπινα δικαιώματα των πολιτών.

Η CIA στο προσκήνιο

Σύμφωνα με κατάθεση του αρχηγού της CIA ενώπιον της Γερουσίας, η αποσταθεροποίηση στη Λατινική Αμερική είναι σημαντική και η κυβέρνηση οφείλει να πάρει μέτρα για να αντιστρέψει τις τάσεις αυτές. Κατά τον Τζορτζ Τένετ, υπάρχει ένας αυξανόμενος κίνδυνος για τα συμφέροντα των ΗΠΑ, κυρίως στην Αργεντινή, την Κολομβία και τη Βενεζουέλα.

Πηγή: *Rebelión*
(<http://www.rebellion.org>)

ΗΠΑ - ΟΝΔΟΥΡΑ

Σεξουαλική κακοποίηση παιδιών από στρατιώτες των ΗΠΑ

Σύμφωνα με στοιχεία που παρουσίασε οργάνωση υπέρ των δικαιωμάτων των παιδιών στην Ονδούρα, στρατιώτες των ΗΠΑ που σταθμεύουν στη βάση της Παλμερόλα (65 χιλιόμετρα από την πρωτεύουσα Τεγκουσικάλπα) εμπλέκονται σε δίκτυο παιδικής πορνείας και σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών. Στη βάση σταθμεύουν περίπου 400 στρατιώτες, από τις αρχές της δεκαετίας του '80.

Πηγή: *Reuters*



ΚΟΥΒΑ - ΗΠΑ

Αυξήθηκαν περίπου στο τετραπλάσιο τα πρόστιμα που επιβάλλει η κυβέρνηση των ΗΠΑ στους πολίτες της χώρας που επισκέπτονται την Κούβα. Το 2001 έφτασαν τα 766 δολάρια. Να σημειωθεί ότι παραμένουν εν ισχύει μια σειρά άλλες κυρώσεις για όποιον Βορειοαμερικανό τολμήσει να πατήσει στο νησί.

Οι δραματικές συνέπειες του βιολογικού πολέμου

Το 1977 οι ΗΠΑ προκάλεσαν στην Κούβα επιδημία δάγγειου πυρετού (βλ. Σήματα Καπνού, τ. 10) Ο δάγγειος είναι ασιατική ασθένεια και δεν υπήρχε παλαιότερα στην Αμερική. Από την ασθένεια έχουν νοσήσει χιλιάδες άτομα.

Ωστόσο, ο δάγγειος -ο οποίος μεταδίδεται με τσίμπημα σκνίπας- δεν μπορούσε εκ των πραγμάτων να περιοριστεί σε ένα νησί. Άρχισε έτσι να εξαπλώνεται, και από τότε ταλανίζει ολόκληρη την ήπειρο. Το τελευταίο διάστημα υπάρχει πάλι έξαρση της νόσου, ειδικά στο Ελ Σαλβαδόρ, τη Βραζιλία, την Παραγουάη και το Περού. Το Ελ Σαλβαδόρ μάλιστα κήρυξε μια πόλη σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης. Η Κούβα προσφέρθηκε να στείλει ιατρική βοήθεια όπου χρειάζεται.

Πηγή: *εφημ. La Jornada* (<http://www.jornada.unam.mx>)

ΟΝΔΟΥΡΑ

«Εξωδικαστικές εκτελέσεις περιθωριακών»

Σύμφωνα με την Επιτροπή για την Υπεράσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Ονδούρας, η αστυνομία εμπλέκεται στις «εξωδικαστικές εκτελέσεις» νέων που θεωρούνται «περιθωριακοί». Τα στοιχεία της οργάνωσης δείχνουν ότι έχουν πραγματοποιηθεί τουλάχιστον 800 τέτοιες δολοφονίες.

Πηγή: *Resumen Latinoamericano*



ΚΟΥΒΑ - ΠΑΝΑΜΑΣ

Μεθοδεύεται απελευθέρωση τρομοκράτη

Στον Παναμά μεθοδεύεται η απελευθέρωση του Κουβανού τρομοκράτη Λουίς Ποσάδα Καρίγιες (βλ. Σήματα Καπνού, τ. 6). Ο Ποσάδα Καρίγιες είχε αποπειραθεί να δολοφονήσει τον Κάστρο στον Παναμά, τινάζοντας στον αέρα ένα στάδιο γεμάτο κόσμο. Παλιότερα είχε ανατινάξει αεροπλάνο των Κουβανικών Αερογραμμών, δολοφονώντας 73 άτομα.



Οι ΗΠΑ άσκησαν ασφυκτικές πιέσεις στη δικαιοσύνη του Παναμά για να μην τον εκδώσει στις χώρες όπου καταζητείται (Βενεζουέλα, Κούβα). Τώρα, οι πιέσεις συνεχίζονται, με σκοπό να αφηθεί ελεύθερος ο επιλεγόμενος «υπ' αριθμόν 1 τρομοκράτης του δυτικού ημισφαιρίου». Πρόσφατα, η εισαγγελία του Παναμά ανακοίνωσε πως δεν μπορεί να βρει επαρκή στοιχεία κατά του Ποσάδα Καρίγιες...

Πηγή: Granma (<http://www.granma.cu>)

ΚΑΡΑΪΒΙΚΗ

«Φυσική ζώνη επιρροής» των ΗΠΑ;

Με συμφωνία της ολλανδικής κυβέρνησης, στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ εγκαταστάθηκαν στις λεγόμενες Ολλανδικές Αντίλες, απέναντι από

τις ακτές της Βενεζουέλας.

Το πρόσχημα είναι πάντα η καταπολέμηση του εμπορίου ναρκωτικών. Ωστόσο, στο Πρόγραμμα των



ΗΠΑ «Τρίτο Σύνορο», επανεπιβεβαιώνεται η βορειοαμερικανική άποψη ότι η Καραϊβική αποτελεί «φυσική ζώνη επιρροής» των ΗΠΑ, με ένα μικρό πρόβλημα βέβαια: την Κούβα.

ΠΟΥΕΡΤΟ ΡΙΚΟ

Βασανίζουν τους κρατούμενους αγωνιστές

Μετά από ένα χρόνο φυλακή, απελευθερώθηκε ο Τίτο Καγιάκ που είχε συλληφθεί επειδή συμμετείχε στις κινητοποιήσεις ενάντια στη βάση των ΗΠΑ στο Βιέκες. Ο Καγιάκ κρατήθηκε σε φυλακή της Νέας Υόρκης, όπου δεχόταν συνεχώς απειλές και προσβολές, ενώ του αρνούνταν ιατρική παρακολούθηση και επισκέψεις. Μάλιστα, μία ημέρα πριν μεταφερθεί πίσω στο Πουέρτο Ρίκο, ξυλοκοπήθηκε από τους δεσμοφύλακες.



Στα τέλη Φεβρουαρίου, ακόμα ένας φοιτητής καταδικάστηκε από ομοσπονδιακό δικαστήριο των ΗΠΑ σε ένα χρόνο φυλάκιση και απαγόρευση συμμετοχής σε πολιτικές εκδηλώσεις! Ο Πέδρο Κολόν Αλμένας συμμετείχε επίσης στις κινητοποιήσεις ενάντια στη βάση του Βιέκες.

Πηγή: Rebelión (<http://www.rebelion.org>)

ΧΙΛΗ

Νέος αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων

Ο Χουάν Εμίλο Τσέιρε. Παιδί της δικτατορίας. Αξιωματικός με ειδική εκπαίδευση, το 1981, στη Νότια Αφρική του απαρτχάιντ. Το όνομά του έχει εμπλακεί σε περιπτώσεις βασανιστηρίων. Συμμετείχε στο διαβόητο «καρμπάνι του θανάτου», που διερχόταν τις πόλεις της χώρας εκτελώντας τους αριστερούς κρατούμενους. Αρνείται ότι έχει σχέση με τη δολοφονία δύο παιδιών 8 και 9 ετών, που συνελήφθησαν τον Δεκέμβριο του 1973 από στρατιωτική περίπολο της οποίας ήταν διοικητής. Συμμετείχε στο στενό περιβάλλον του Πινοσέτ. Το 1988, την εποχή του δημοψήφισματος που έριξε τον δικτάτορα, δήλωνε: «Το ΟΧΙ [στον Πινοσέτ] είναι μια υπόθεση απλώς μη επιφύλακτη. Οι Χιλιανοί δεν είμαστε τρελοί». Και άλλα πολλά. Οι ερμηνείες για τον διορισμό του ποικίλλουν.

Πηγή: Rebelión (<http://www.rebelion.org>)

ΓΟΥΑΤΕΜΑΛΑ

**Διεθνής Αμνηστία:
Ατιμωρησία, πολιτική βία,
παραβιάσεις δικαιωμάτων**



Καταπέλτης για την εφαρμογή των στοιχειωδών κανόνων δικαίου στη Γουατεμάλα είναι πρόσφατη έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας. Έξι χρόνια μετά την υπογραφή των συμφωνιών ειρήνευσης μεταξύ της τότε κυβέρνησης και των ανταρτών της URNG, η κατάσταση όχι μόνο δεν έχει βελτιωθεί αλλά επιδεινώνεται συνεχώς. Σύμφωνα με τη ΔΑ, εκείνοι που διέπραξαν τη γενοκτονία πάνω από 200.000 ανθρώπων (στην πλειονότητά τους, πάνω από το 85%, ιθαγενείς Μάγια) έχουν παραμείνει ατιμώρητοι και μάλιστα σήμερα είναι πιο ισχυροί, καθώς υπάρχει ένα «μυστικό δίκτυο» που διασφαλίζει την ατιμωρησία τους. Η κατάσταση δεν έχει αλλάξει ριζικά σε σχέση με την εποχή της δικτατορίας, ενώ υπάρχει κίνδυνος να επιδεινωθεί. Το ντοκουμέντο της ΔΑ καταγγέλλει επίσης την «πολιτική βία» που ασκούν κυβέρνηση, στρατιωτικοί, επιχειρηματίες και πολυεθνικές εταιρείες.

Σύμφωνα με άλλους αναλυτές, μέσα στις ένοπλες δυνάμεις υπάρχουν πέντε ομάδες στρατιωτικών με μεγάλη ισχύ, οι οποίες εμποδίζουν την εφαρμογή των συμφωνιών ειρήνευσης. Η κυβέρνηση είναι εξαιρετικά εύθραυστη, και καθώς η χώρα περνάει μια διαρκή κοινωνική και οικονομική κρίση, οι πολιτικές ελίτ επιδιώκουν τη σταθερότητα μέσα από τη σχέση τους με το οργανωμένο έγκλημα και τις δυνάμεις καταστολής.

Πηγές: εφημ. *La Jornada*
(<http://www.jornada.unam.mx>),
Alai-amlatina (<http://alainet.org>)

ΠΑΡΑΓΟΥΑΗ

**Ζητείται να δικαστεί ο πρόεδρος της
χώρας για βασανισμούς**

Πολιτικοί, βουλευτές και οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων ζήτησαν από το κοινοβούλιο να οδηγήσει σε δίκη τον πρόεδρο Λουίς Γκονσάλες Μάκται καθώς και τον γενικό εισαγγελέα της χώρας, ως εμπλεκόμενους σε απαγωγές και βασανισμούς πολιτών (βλ. Σήματα Καπνού, τ. 11, σ. 12). Για να αποφασισθεί η παραπομπή σε δίκη του προέδρου της χώρας απαιτούνται των 2/3 των 80 μελών της Βουλής.

(Πηγή: Reuters)

Οι μουσουλμάνοι στο στόχαστρο...

Σύμφωνα με οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μετά την 11η Σεπτεμβρίου η κυβέρνηση της χώρας, υπακούοντας στις προτροπές των ΗΠΑ, έχει εξαπολύσει κύμα διώξεων και καταστολής των πολλών μουσουλμάνων, διαφορετικών εθνικών καταγωγών, που ζουν στη χώρα.

...όπως και τα κινήματα

Συνεχείς παρενοχλήσεις και πιέσεις καταγγέλλουν στελέχη του Κινήματος των Χωρίς Στέγη. Το Κίνημα συγκεντρώνει περίπου 150.000 άτομα, που έχουν καταλάβει γη και έχουν οργανώσει περίπου 80 οικιστικούς πυρήνες, κυρίως γύρω από την πρωτεύουσα Ασουνσιόν. Στην Παραγουάη, το 1% του πληθυσμού κατέχει το 90% της γης.

ΟΥΡΟΥΓΟΥΑΗ

**Οι πληγές της δικτατορίας
είναι ακόμα ανοιχτές...**

Μετά από 26 χρόνια, η Σάρα Μέντες κατάφερε να βρει τον γιο της. Η Σάρα είχε συλληφθεί από το δικτατορικό καθεστώς το 1976, όντας έγκυος, και κρατήθηκε στο μυστικό κέντρο βασανισμού Ορλέτι. Είκοσι μέρες μετά τον τοκετό της πήραν το μωρό και το έδωσαν σε μια οικογένεια στην Αργεντινή, κάτι που συνέβη με δεκάδες παιδιά κρατουμένων τα οποία, στα πλαίσια του Σχεδίου Κόνδωρ, δόθηκαν για «υιοθεσία» κυρίως σε οικογένειες στρατιωτικών άλλων χωρών. Για το έγκλημα αυτό δεν έχει τιμωρηθεί κανείς στην Ουρουγουάη, καθώς η αμνηστία που δόθηκε στους βασανιστές καλύπτει τα πάντα.

Πρόσφατα, η εφημερίδα *La Republica* δημοσίευσε για πρώτη φορά τα πρόσωπα έξι από τους πιο διαβόητους βασανιστές αξιωματικούς, των οποίων μέχρι σήμερα ήταν γνωστά μόνο τα ονόματα. Περίπου 25 χρόνια μετά, και όλα αυτά τα καθάρματα θα μπορούσαν απλώς να περπατούν σαν καλοί οικογενειάρχες δίπλα στα θύματά τους...

Πηγή: εφημ. *Pagina 12*, Brecha

ΠΕΡΟΥ

Δυσκολίες για την κυβέρνηση Τολέδο



Η δημοτικότητα του Αλεχάνδρο Τολέδο έχει πέσει κατακόρυφα. Από το 53% (στα μέσα του 2001) έχει κατακυλίσσει στο 31%. Οι Περουβιάνοι θεωρούν ότι, πρώτον, δεν έχει τηρήσει τις υποσχέσεις του και, δεύτερον, ότι λέει συνεχώς ψέματα. Η διαφθορά παραμένει στο απυρόβλητο, η φτώχεια εξακολουθεί να συντρίβει τη μεγάλη πλειονότητα του λαού, οι απολύσεις είναι συνεχείς, η ανεργία γιγαντώνεται (αυξήθηκε κατά 2,5% τους πρώτους τρεις μήνες της διακυβέρνησης Τολέδο). Τα συνδικάτα οργανώνουν κινητοποιήσεις, οι πολιτικοί κρατούμενοι κάνουν απεργία πείνας, οι αγρότες διαμαρτύρονται, οι ένοπλες ενέργειες αυξάνονται. Ζόρικα τα πράγματα για τη νεοφιλελεύθερη πλαστική πολιτική... Κάπως όμως ο Τολέδο πρέπει να πνίξει τον πόνο του. Έτσι, σε μια χώρα όπου όσοι τύχει να δουλεύουν έχουν μηνιαίο μισθό γύρω στα 116 δολάρια, υπέγραψε αύξηση του δικού του μισθού στα 18.000 δολάρια. Μετά τη γενική κατακραυγή, δήλωσε ότι θα μείωσει τον μισθό του στα 4.000 \$. Κατά 100% αύξησαν τους μισθούς τους και οι δικαστές.

Πηγές: *El Siglo* (<http://www.elsiglo.cl>), *Rebellion* (<http://www.rebellion.org>), *Newsweek* (www.newsweek.com), *Resumen Latinoamericano* (<http://www.nodo50.org/resumen>) κ.ά.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΑ ΝΕΑ

Nestlé

Συνεχίζεται η σύγκρουση του συνδικάτου εργαζομένων στη Nestlé, στο Ελ Σαλβαδόρ, με την επιχείρηση. Η αρχική προσφορά της εταιρείας για αύξηση του ωρομίσθιου ήταν λιγότερο από... 0,0005 δολάρια!!! (0,05 του κολόν - 1\$=8,75 κολόν). Οι τελευταίες ειδήσεις που έχουμε λένε ότι η εταιρεία έχει φθάσει στο αστρονομικό ποσό των 0,20 κολόν (0,002 \$).

Η Nestlé είναι η μεγαλύτερη πολυεθνική παραγωγής τροφίμων. Οι πωλήσεις της, το 2000, έφθασαν τα 50 δισ. δολάρια. Ωστόσο, καταγγελίες εναντίον της έρχονται από παντού. Πρόσφατα καταγγέλθηκε στη Βραζιλία για καταχρηστική εκμετάλλευση μεταλλικών νερών.

Πηγές: *La Insignia* (<http://www.lainsignia.org>), *Rebelión* (<http://www.rebellion.org>)

Τα κατορθώματα της Enron στη Λατινική Αμερική

Η Λατινική Αμερική υπήρξε χώρος μεγάλης δραστηριοποίησης της πρόσφατα (και σκανδαλωδώς) χρεοκοπημένης Enron. Δυο μικρά παραδείγματα:

- Στην Αργεντινή εισήλθε με αρχικό κεφάλαιο 10\$. Σύντομα παρουσίασε επενδυτική πρόταση 800 εκ. \$, αποσπώντας από τον Μένεμι το προνόμιο να μην πληρώνει ΦΠΑ.
- Στη Βολιβία κατάφερε, αποσπώντας διάφορες λεόντειες συμφωνίες με το κράτος, να κάνει «επενδύσεις» χωρίς στην ουσία να πληρώσει ούτε δολάριο.

Πηγές: *Petropress* (<http://www.cedib.org/hemeroteca/petropress.html>) *Rebelión* (<http://www.rebellion.org>)

Η Agip Oil στο Εκουαδόρ

Η γνωστή ιταλική εταιρεία Agip μάλλον νόμιζε ότι ζούμε ακόμα την εποχή που το Μανχάταν αγοράζονταν από τους ιθαγενείς για 6 δολάρια... Πρότεινε να κατασκευάσει σε περιοχή των ιθαγενών χουαορανί μια πλατφόρμα εξόρυξης πετρελαίου και έναν πετρελαιοαγωγό, για να εκμεταλλευθεί τα πλούσια κοιτάσματα της περιοχής. Σε αντάλλαγμα πρόσφερε σε κάθε μία από τις έξι κοινότητες 50 κιλά ρύζι, 50 κιλά ζάχαρη, έναν σάκο αλάτι, δύο μπάλες ποδοσφαίρου και μία σφυρίχτρα διαιτητή, 15 πιάτα, 15 φλιτζάνια και ένα ντουλάπι με φάρμακα αξίας 200 δολαρίων.

Οι τοπικές αρχές αντιπρότειναν την καταβολή 10 εκατομμυρίων δολαρίων για να επιτρέψουν τη διέλευση του αγωγού και οι κάτοικοι έκοψαν τους δρόμους και κατέλαβαν το αεροδρόμιο. Στην υπόθεση ενεπλάκησαν και ιταλικά συνδικάτα της Αριστεράς, ενώ στην Ευρώπη έγιναν κινητοποιήσεις εναντίον των τραπεζών που χρηματοδοτούν την επένδυση.

Η κυβέρνηση δήλωσε πως οι κινητοποιήσεις είναι «ανατρεπτική ενέργεια» και διαβεβαίωσε ότι «δεν θα επιτρέψει να παραλύσει η παραγωγή πετρελαίου».

Πηγή: *Rebelión* (<http://www.rebellion.org>)



ΑΡΓΕΝΤΙΝΗ

Ο δρόμος της

νικό Θησαυροφυλάκειο τον ειδοποίησαν από την πρώτη στιγμή ότι για να μπουν σε διαπραγμάτευση για το θέμα της οικονομίας, πρέπει να εκπληρώσει ορισμένες «πολιτικές προϋποθέσεις».

Πρώτη προϋπόθεση ήταν να σταματήσει η «δίωξη των τραπεζιτών». Πρόκειται στην πραγματικότητα για εκκρεμείς υποθέσεις σε δικαστήρια εναντίον όσων στελεχών τραπεζών τις δραματικές ημέρες του Δεκέμβρη, αλλά και στη συνέχεια, πρωτοστάτησαν στη διασπάθιση των καταθέσεων των αποταμιευτών, υποβόηθησαν την κερδοσκοπία και τη διαφυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό. Υπολογίζεται ότι υπάρχουν το λιγότερο 100.000 προσφυγές με ανάλογο περιεχόμενο. Και ο Ντουάλντε πήγε στο Μεξικό στη Διάσκεψη του ΟΗΕ για τη φτώχεια, κι εκεί, επί τη ευκαιρία, ενημέρωσε τους αρμόδιους ότι θεωρεί τις απαιτήσεις του ΔΝΤ «λογικές» και ότι θα πάρει άμεσα τα κατάλληλα μέτρα. Έτσι έκλεισε τις τράπεζες, προκλήθηκε σάλος, παραιτήθηκε ο υπουργός Οικονομίας και ο φαύλος κύκλος συνεχίζεται.

Δεύτερη προϋπόθεση-απαίτηση του ΔΝΤ είναι να αλλάξει ριζικά ο νόμος για τις πτωχεύσεις. Ο Ντουάλντε είχε προωθήσει –και είχε καταφέρει να ψηφιστεί κατ' αρχήν– νόμο που ανέστειλε για έξι μήνες την εκτέλεση κάθε αίτησης για πτώχευση, επέτρεπε στον χρεώστη κάποιους χειρισμούς, περιόριζε τη συμμετοχή των πιστωτών στη διαδικασία διάλυσης μιας επιχείρησης κ.λπ. Όμως το ΔΝΤ έχει αντίθετη γνώμη και ο Ντουάλντε φυσικά θα προσαρμοστεί χωρίς δεύτερη κουβέντα: οι πτωχεύσεις πρέπει να εξετάζονται με ταχύτητα, η μεταφορά των κεφαλαίων στους νέους ιδιοκτήτες πρέπει να είναι άμεση.

Μάλλον δεν χρειάζεται πολλή ανάλυση για να διατυπώσουμε το ολοφάνερο συμπέρασμα. Το ΔΝΤ διατάζει και όσοι κυβερνούν(;) την Αργεντινή συναινούν: να συνεχιστεί η αρπαγή σε βάρος των εργαζόμενων και των μεσαίων στρωμάτων.

Η οικονομική κατάρρευση συνεχίζεται

Και η κοινωνική αδικία έχει αγγίξει ασύλληπτα επίπεδα. Στα τέλη Μαρτίου, και πάντα στο πνεύμα του ΔΝΤ, ο Ντουάλντε δήλωσε ούτε λίγο ούτε πολύ ότι ο μέσος μισθός πρέπει να είναι 90 δολάρια και το επίδομα που παίρνουν ορισμένοι άνεργοι «αρχηγοί οικογενειών» να μειωθεί στα 50 δολάρια. Όπως ενημέρωσε μάλιστα την κοινή γνώμη, το ΔΝΤ θεωρεί ότι «περισσεύουν» περίπου 450.000 υπάλληλοι που απασχολούνται στον κρατικό τομέα, στις επαρχίες και τους δήμους.

Άρα, κάποιοι πιστεύουν στα σοβαρά ότι ο λαός της Αργεντινής δεν άγγιξε ακόμη το ακραίο όριο της αθλιότητας, ότι μπορεί να πληρώσει και άλλο την οικονομική κρίση που δημιούργησε η τοπική ολιγαρχία και τα εκλεκτά παιδιά της, όπως ο υπουργός της δολαριοποίησης Καβάγιο (είναι τώρα στη φυλακή για λαθρεμπόριο όπλων).

Έτσι, το πέσο από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Μάρτιο του 2002 έχασε το 70% της αξίας του, όλοι φοβούνται έναν ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, η ανεργία ξεπέρασε επίσημα το 25% και η φτώχεια αφορά το μισό των 36 εκατομμυρίων Αργεντινών. Τα φάρμακα αυξήθηκαν κατά 30-50%, το ψωμί 3%. Οι πωλήσεις στα σουπερμάρκετ μειώθηκαν κατά 3,9% τον Φεβρουάριο σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μήνα του 2001. Και στα μεγάλα εμπορικά κέντρα, η μείωση άγγιξε το 29,6% στη βάση της ίδιας σύγκρισης.

Αντίθετα από τις εντυπώσεις που θέλουν να συντηρούν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, όταν οι τηλεοπτικές κάμερες αποσύρονται από το θέατρο κάποιων γεγονότων, η ιστορία δεν σταματά. Αυτό ισχύει κατεξοχήν στις μέρες μας για την Αργεντινή. Μαθαίνουμε ελάχιστα έως σχεδόν τίποτε από τις εφημερίδες και τον ηλεκτρονικό τύπο, αλλά στη χώρα τόσο η οικονομική κρίση όσο και οι λαϊκές αντιδράσεις συνεχίζονται με αμείωτη ένταση. Ενώ οι πικετέρος και οι λαϊκές συνελεύσεις πραγματοποιούν πορείες σε όλη τη χώρα και νέα μπλόκα, ο Ντουάλντε προσπαθεί απεγνωσμένα να «συνεννοηθεί» με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και να εισπράξει ένα νέο δάνειο που θα του επιτρέψει να συνεχίσει ως τις εκλογές του 2003. Την ίδια ώρα οι τράπεζες και το χρηματιστηριακό κεφάλαιο αποδεικνύονται ρυθμιστές των οικονομικών εξελίξεων που οδηγούν την Αργεντινή σε ολοένα και χειρότερα επίπεδα. Η ισοτιμία πέσο/δολάριο καλπάζει πέρα από το 4/1, ενώ τα νοσοκομεία κλείνουν γιατί δεν έχουν φάρμακα και αναλώσιμο υλικό.

Ντουάλντε: Υποχείριο του ΔΝΤ

Δεν είναι τυχαίο ότι στο πρόσωπό του συμπυκνώθηκε η συναίνεση της διεφθαρμένης πολιτικής τάξης της Αργεντινής. Με επιεικώς απαράδεκτο πολιτικό παρελθόν ως κυβερνήτης του Μπουένος Άιρες επί Μένεμ, αποδεικνύεται αφάνταστα δουλικός στις εντολές του ΔΝΤ και των ΗΠΑ. Τόσο το ΔΝΤ όσο και το βορειοαμερικαν-

αντίστασης παραμένει ανοιχτός

Ο Ντουάλντε και η κυβέρνησή του όχι μόνο είναι ανίκανοι να διαχειριστούν μια τέτοια κρίση, αλλά με προκλητικό τρόπο ικανοποιούν τις όποιες απαιτήσεις του διεθνούς κεφαλαίου χωρίς να έχουν και κάποια ανταπόδοση. Έτσι, προσπάθησαν να ανοίξουν τη συναλλαγματική αγορά αφού τα εξαγωγικά μονοπώλια υποσχέθηκαν να ρευστοποιήσουν το συνάλλαγμα που κρατούσαν, με τον όρο η κυβέρνηση να τους πληρώσει ένα χρέος 700 εκατομμυρίων πέσος σε δολάρια. Ο Ντουάλντε πλήρωσε το χρέος σε δολάρια αλλά οι επιχειρήσεις κράτησαν τα συναλλαγματικά τους αποθέματα μπλοκάροντας περισσότερο την αγορά.

Ανάλογη ήταν η στάση του Ντουάλντε απέναντι στους επιχειρηματίες που έμειναν στη χώρα γιατί, όπως λέει ο απaráδεκτος, «αγαπούν την πατρίδα τους». Αυτοί μαζί με άλλους δημιούργησαν τα ερείπια, τους χαρίστηκαν τα χρέη τους ύψους 30 δισ. δολαρίων και τώρα απαιτούν να έχουν την ίδια μεταχείριση σε εξωτερικά χρέη ύψους 60 δισ. δολαρίων. Υπολογίζεται ότι αυτοί που «έμειναν» έχουν περί τα 106.356 δισ. δολάρια καταθέσεις στο εξωτερικό, και ότι μόνο μεταξύ Δεκεμβρίου 2001 και Ιανουαρίου 2002 «έδωξαν» 13 δισ. δολάρια από τη χώρα, ποσό που αποτελεί παγκόσμιο ρεκόρ.

Η ολιγαρχία δεν είναι παντοδύναμη

Αν η τοπική ολιγαρχία, το ΔΝΤ και οι πολιτικοί νάνοι που κυβερνούν την Αργεντινή οδηγούν εκούσια ή ακούσια την πλειονότητα της κοινωνίας στην απόλυτη εξαθλίωση, αυτό δεν σημαίνει ότι αυτό θα συμβεί υποχρεωτικά. Οι κοινωνικές αντιστάσεις που κορυφώθηκαν με την εξέγερση του Δεκεμβρίου συνεχίζονται. Μπλόκα, λαϊκές συνελεύσεις και πορείες είναι στην ημερήσια διάταξη. Ορισμένες φορές το αντικείμενο του αγώνα είναι κυριολεκτικά συγκλονιστικό. Για παράδειγμα, η Λαϊκή Συνέλευση του Πατερνάλ οργάνωσε κινητοποίηση στις φαρμακοβιομηχανίες ώστε να πάρει τα αναγκαία φάρμακα που θα επέτρεπαν στο Νοσοκομείο Λαγκλέιζε να συνεχίσει να λειτουργεί. Έτσι κι αλλιώς ο τομέας της υγείας είναι κρίσιμος. Υπάρχει κόσμος που πεθαίνει γιατί δεν έχει να αγοράσει φάρμακα.

Στις 17 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε η πρώτη Εθνική Συνέλευση των λαϊκών συνελεύσεων όπου συμμετείχαν αντιπρόσωποι 150 και πλέον συνελεύσεων. Από τη συζήτηση που έγινε, φάνηκε ότι εκείνο που συνεχίζει να αναπτύσσεται με αμείωτο ρυθμό είναι το κίνημα των πικετέρος. Υπάρχει κάποια μείωση στη συμμετοχή στις λαϊκές συνελεύσεις των συνοικιών και



στα κασερολάσος (αποφάσισαν να σταματήσουν το τακτικό κασερολάσο, κάθε Παρασκευή στην Πλατεία Μαΐου).

Θα έπρεπε στο σημείο αυτό να προσθέσουμε την αδυναμία μέχρι αυτή τη στιγμή των δυνάμεων της Αριστεράς να συνεννοηθούν γύρω από ένα ενιαίο σχέδιο. Και αυτό παρά το γεγονός ότι υπάρχουν κοινά ζητήματα και συνθήματα στις διακηρύξεις και ανακοινώσεις αν όχι όλων, τουλάχιστον των περισσότερων. Ορισμένα από αυτά έγιναν και αποφάσεις της Εθνικής Συνέλευσης της 17ης Μαρτίου. Να μην πληρωθεί το εξωτερικό χρέος, να εθνικοποιηθούν η κεντρική τράπεζα και το εξωτερικό εμπόριο, να επανακρατικοποιηθούν οι ιδιωτικές επιχειρήσεις που ιδιωτικοποιήθηκαν στο πλαίσιο των νεοφιλελεύθερων προγραμμάτων της δεκαετίας του '90, να κρατικοποιούνται οι επιχειρήσεις που κλείνουν και να τίθενται υπό εργατικό έλεγχο κ.ά.

Το βέβαιο είναι ότι υπάρχει ένα νέο σχέδιο αγώνα σε εθνικό επίπεδο που προβλέπει εκτός των άλλων πορεία των εργαζόμενων και των πικετέρος και μεγάλη εκδήλωση την Πρωτομαγιά στην Πλατεία Μαΐου και διοργάνωση της δεύτερης Εθνικής Συνέλευσης των Λαϊκών Συνελεύσεων στις 25 Μαΐου.

Τίποτε δεν έχει κριθεί οριστικά στην Αργεντινή, αλλά ο δρόμος της αντίστασης παραμένει ανοιχτός, κι αυτό γεννά ελπίδες για το ποιος θα πει την τελευταία λέξη σε αυτό που εμφανίζεται σαν χάος και αδιέξοδο.

Αυστυχώς, οι εκτιμήσεις των Ζαπατίστας επαληθεύονται. Ένα χρόνο μετά την Πορεία της Αξιοπρέπειας, η κυβέρνηση Φοξ αδυνατώντας, λόγω του ισχυρού κινήματος αλληλεγγύης, να επιβάλει μία βίαιη λύση, ενεργοποιεί όλα τα μέσα που διαθέτει (παραπληροφόρηση, παραστρατιωτικές ομάδες, αύξηση των στρατοπέδων και παρενοχλήσεις των κοινοτήτων) για να καταστείλει το κίνημα. Οι καταγγελίες από τις εξεγερμένες κοινότητες δείχνουν ότι ο πόλεμος χαμηλής έντασης καλά κρατεί. Αυτή τη στιγμή έχουν μπει σε εφαρμογή δύο πολύ επικίνδυνα σχέδια που στοχεύουν να διαλύσουν τη βάση του Ζαπατίστικου κινήματος, τη βάση της αυτονομίας, τις κοινότητες.

Το πρώτο, ζητώντας από τους ιθαγενείς μη Ζαπατίστας να δηλώσουν τη γη που κατέχουν για να μπορέσουν να συμμετέχουν στα προγράμματα «βοήθειας» της κυβέρνησης, επιχειρεί με συστηματικό τρόπο τη δημιουργία αντιπαλοτήτων μέσα στις ίδιες τις κοινότητες. Ως γνωστόν, οι Ζαπατίστας θεωρούν ότι η κατοχή της γης, στα εδάφη που ανακατέλαβαν μετά την εξέγερση, είναι συλλογική και η χρήση της καθορίζεται από την κοινότητα. Σημειώτέον, ότι η «βοήθεια» που παρέχεται στις οικογένειες που δέχονται να συμμετέχουν στα προγράμματα, πέρα από σπόρους και κάποια ζώα, είναι της τάξης των 200 πέσος (8.000 δρχ.) την εβδομάδα, ποσό τεράστιο για τα δεδομένα μιας ιθαγενικής οικογένειας.

Το δεύτερο σχέδιο αφορά τις κοινότητες της περιοχής των Μόντες Ασούλες, που στην πλειοψηφία τους είναι βάσεις στήριξης του EZLN. Υπό το πρόγραμμα της οικολογικής προστασίας της λεγόμενης Βιόσφαιρας των Μάγιας, το σχέδιο προβλέπει τη «μετακίνηση», τον εκτοπισμό στην ουσία, των κοινοτήτων. Στην πραγματικότητα, εδώ και τουλάχιστον δύο χρόνια, είναι έτοιμα επενδυτικά σχέδια βορειοαμερικάνικων συμφερόντων, που θα επιδιώξουν την εκμετάλλευση του φυσικού πλούτου της περιοχής, την εκμετάλλευση των υδάτινων πόρων και κυρίως της βιοποικιλότητας και των παραδοσιακών φαρμακευτικών και ιατρικών γνώσεων των ιθαγενών. Το μεγαλύτερο εμπόδιο στο σχέδιο είναι οι Αυτόνομοι Εξεγερμένοι Ζαπατίστικοι Δήμοι. Μία πρώτη απόπειρα βίαιης μετακίνησης τις ημέρες του καθολικού Πάσχα, απέτυχε λόγω της άμεσης και δυναμικής αντίδρασης των κοινοτήτων καθώς και της κινητοποίησης του κινήματος αλληλεγγύης. Ωστόσο, καθώς η περιοχή είναι ζωτικής σημασίας για τα γεωπολιτικά σχέδια των ΗΠΑ, το σχέδιο δεν πρόκειται να εγκαταλειφθεί. Οι Αυτόνομοι Εξεγερμένοι Δήμοι, το παρόν και το μέλλον της Ζαπατίστικής εξέγερσης, εκπέμπουν κραυγή για αλληλεγγύη. Τα κινήματα αλληλεγγύης, το κίνημα κατά της παγκοσμιοποίησης, όλοι μας, πρέπει να κινητοποιηθούμε στην κατεύθυνση μιας ενεργούς πολιτικής αλληλεγγύης σε μία εξέγερση που γέννησε και γεννά ελπίδες και αντιστάσεις.

ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ

Είμαστε

Το σημερινό πρόσωπο της εξέγερσης

«Σήμερα η αντίσταση των λαών είναι το πρωταρχικό εργαλείο του αγώνα. Είναι ο τρόπος να δείξουμε την αξιοπρέπειά μας, το δίκιο μας, να δείξουμε την αληθινή μας θέληση ν' αλλάξουμε σε βάθος αυτό τον κόσμο, να κατακτήσουμε ελευθερία, δικαιοσύνη και δημοκρατία. Με την αντίσταση αποδείχνουμε στις κυβερνήσεις και στον κόσμο του χρήματος πως ακόμα υπάρχουν εκείνοι που έχουμε αξιοπρέπεια, πως υπάρχουν λέξεις, δίκια, καρδιές και θελήσεις που δεν παραδίδονται, δεν πουλιούνται, που δεν μπορούν να τις εξολοθρεύσουν, να τις αιχμαλωτίσουν. Πως υπάρχουν πολλές καρδιές που συναντιούνται, που στηρίζονται και δουλεύουν μαζί για οράματα κοινά. Για να φτιάξουν τον καινούργιο κόσμο, έναν κόσμο που δεν θα έχει το χρώμα του χρήματος, αλλά το χρώμα όλων των λαών της γης.»

Από τα πρακτικά του Αυτόνομου Εξεγερμένου Δήμου Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν

Ενα χρόνο μετά τη μεγάλη πορεία για την αξιοπρέπεια των ιθαγενών και μερικούς μήνες μετά την ψήφιση ενός ιθαγενικού νόμου που σε τίποτα δεν έχει να κάνει με τις Συμφωνίες του Σαν Αντρές το ιθαγενικό κίνημα στο Μεξικό βρίσκεται σε μία δυναμική φάση ανάπτυξης. Σε όλη τη χώρα οι ιθαγενείς λαοί ανακηρύσσουν αυτόνομους δήμους κατά το πρότυπο των Ζαπατίστας. Οι Ζαπατίστας από τη μεριά τους έχουν επιλέξει από τη μια ως πολιτική στάση τη σιωπή, μια σιωπή που δεν πρόκειται να διακοπεί αν δεν εκπληρωθούν οι τρεις όροι που είχαν θέσει στην κυβέρνηση Φοξ για την επανέναρχη του διαλόγου για την ειρήνη. Από την άλλη, και επειδή η σιωπή για τους Ζαπατίστας δεν σήμαινε ποτέ απραξία, έχουν ρίξει όλο το βάρος τους στην οργάνωση της αντίστασης μέσα από το κτίσιμο των Αυτόνομων Δήμων.

Σ' αυτό το άρθρο θα επιχειρήσουμε να παρουσιάσουμε, σε ένα πρώτο μέρος, τον τρόπο οργάνωσης των Αυτόνομων Εξεγερμένων Δήμων, καθώς και τα συγκεκριμένα προγράμματα μέσω των οποίων επιχειρούν να κτίσουν μία άλλη λογική ανάπτυξης σύμφωνη με τον πολιτισμό τους, τις αξίες τους και το όραμά τους για έναν νέο κόσμο. Σε ένα δεύτερο μέρος, στο επόμενο τεύχος του περιοδικού, θα επιχειρήσουμε να μιλήσουμε για τις βασικές πολιτικές αρχές που διέπουν την οργάνωση των Αυτόνομων Δήμων έτσι όπως τις είδαμε, τις συζητήσαμε και τις ζήσαμε μέσα από την καθημερινή ζωή μιας κοινότητας.

Η ιστορία των Αυτόνομων Εξεγερμένων Δήμων ξεκινάει σαν ιδέα τον Δεκέμβριο του 1994, λίγο πριν την εξέγερση. Ωστόσο η πραγματική οργάνωσή αρχίζει στα τέλη του 1997, όταν γίνεται φανερό ότι η κυβέρνηση Σεδίγιο δεν είναι διατεθειμένη να εφαρμόσει τις Συμφωνίες του Σαν Αντρές. Το 1998 λειτουργούν ήδη οι Πρώτοι Αυτόνομοι Δήμοι, σαν αυτόνομες περιοχές με στόχο «την υπεράσπιση και την προστασία των ιθαγενικών εδαφών, του πολιτισμού, των δικαιωμάτων και του φυσικού πλούτου των ιθα-

σε σιωπή - Είμαστε σε αντίσταση!



γενών λαών» και γίνονται τα πρώτα βήματα στην κατεύθυνση της εκπλήρωσης των Αιτημάτων των Ζαπατίστας για Υγεία, Γη, Εκπαίδευση, Αυτονομία και Δικαιοσύνη.

Μετά την Πορεία για την Αξιοπρέπεια και όταν η κυβέρνηση Φοξ ψηφίζει ένα εκτρωματικό κατασκεύασμα για ιθαγενικό νόμο, οι Ζαπατίστας διακόπτουν τον διάλογο και ρίχνουν όλο το βάρος στην οργάνωση της αντίστασης μέσα από το στέριωμα των αυτόνομων δήμων. Η εκτίμησή τους είναι, πως, καθώς η Τσιάπας αποτελεί κομβικό σημείο για την επιτυχία του Σχεδίου Πουέμπλα-Παναμά και την ολοκλήρωση της ALCA, η κυβέρνηση θα χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα για να εξολοθρεύσει το κίνημα, χτυπώντας τις βάσεις του που είναι οι ίδιες οι κοινότητες. Έτσι προσανατολίζουν την αντίστασή τους στην οργάνωση των κοινοτήτων μέσα από τους Αυτόνομους Δήμους. Η κοινότητα υπήρξε πάντα ο τόπος καταφύγιο και ο τρόπος οργάνωσής της μέσα από τη συλλογική δουλειά και την άμεση δημοκρατία, η μοναδική πιθανότητα επιβίωσης, αντίστασης, αξιοπρέπειας και εξέγερσης.

Η οργάνωση των κοινοτήτων σε Αυτόνομους Δήμους είναι η οργάνωση της αντίστασης τους στα σαρωτικά σχέδια της μεξικάνικης κυβέρνησης και



«Σήμερα η δική μας αντίσταση είναι να κάνουμε τις Συμφωνίες του Σαν Αντρές πράξη, να κάνουμε την αυτονομία πραγματικότητα. Η εξέγερση και η πορεία μας έκαναν ορατούς σε όλο τον κόσμο. Το κτίσιμο όμως της αυτονομίας, η οργάνωση των Αυτόνομων Εξεγερμένων Δήμων είναι το πρώτο μας βήμα στην επόμενη μέρα.»

*Από συζήτηση με μέλη
του Αυτόνομου Συμβουλίου του Αυτόνομου
Εξεγερμένου Δήμου Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν*

του νεοφιλελευθερισμού και ταυτόχρονα η πολιτική τους πρόταση για την οικοδόμηση ενός νέου κόσμου.

Ο τρόπος οργάνωσης των Αυτόνομων Εξεγερμένων Δήμων

Αυτή τη στιγμή οι Αυτόνομοι Εξεγερμένοι Δήμοι είναι 39 και περιλαμβάνουν 1.111 κοινότητες.

Βασικό κύτταρο της οργάνωσης των Αυτόνομων Εξεγερμένων Δήμων αποτελούν οι **συνελεύσεις των κοινοτήτων** που είναι και οι μόνες που έχουν αποφασιστικό χαρακτήρα. Στις συνελεύσεις έχουν δικαίωμα να πάρουν μέρος όλοι οι άντρες, οι γυναίκες και τα παιδιά πάνω από 14 χρονών. Οι αποφάσεις παίρνονται με ομοφωνία και είναι δεσμευτικές για όλες τις Αρχές. Για να υπάρξουν συμφωνίες ανάμεσα στις κοινότητες, έχουν δημιουργηθεί **Δημοτικές Συνελεύσεις** που απαρτίζονται από τις Αρχές και τους Λειτουργούς που ορίζει η κάθε κοινότητα σύμφωνα με τις συνήθειες και τις ανάγκες της. Οι αρχές και οι λειτουργοί έχουν τη συναίνεση και τη συμφωνία των γενικών συνελεύσεων των κοινοτήτων τους και επιδιώκουν τη συμφωνία σε επίπεδο δήμου.

Οι διάφορες αρχές σε δημοτικό επίπεδο οργάνωνονται σε **Συμβούλια** και **Επιτροπές** που είναι επιφορτισμένα να εκπληρώσουν τις συμφωνίες, υπακούοντας στις εντολές των κοινοτήτων τους, αλλά έχουν και την υποχρέωση να κάνουν προτάσεις και να αναζητήσουν βιώσιμες λύσεις στην κατεύθυνση μιας αξιοπρεπούς ζωής.



Οι αποφάσεις, οι συμφωνίες και οι εργασίες είναι συλλογικές και συζητούνται σε κάθε κοινότητα και στα διαφορετικά διοικητικά επίπεδα ώσπου να υπάρξει γενική συμφωνία. Τα καθήκοντα και οι αποφάσεις στο εσωτερικό κάθε Συμβουλίου και Επιτροπής είναι επίσης συλλογικά.

Την ευθύνη για τον συντονισμό των Συμβουλίων και των Επιτροπών την έχει το **Αυτόνομο Συμβούλιο**, που τα μέλη του επίσης εκλέγονται από τις γενικές συνελεύσεις των κοινοτήτων. Το ίδιο έχει σαν καθήκον την υπεράσπιση των πολιτικών του δήμου, την επαφή με άλλες οργανώσεις καθώς και την επαφή και τη συνεργασία με τη διεθνή και εθνική Κοινωνία των Πολιτών και τις Επιτροπές Αλληλεγγύης.

Αν και υπάρχουν διαφορές από δήμο σε δήμο, ο βασικός κορμός πάνω στον οποίο χτίζεται η οργάνωση των δήμων είναι η εκπλήρωση των βασικών αιτημάτων του ζαπατισμού για Δικαιοσύνη, Γη, Αυτονομία Υγεία, Εκπαίδευση. Έτσι πέρα από το Αυτόνομο Συμβούλιο υπάρχει:

Η **Αγροτική Επιτροπή** που σαν λειτουργία της έχει τη φροντίδα της αυτόνομης περιοχής και των πόρων της. Να λύνει τα προβλήματα γης ανάμεσα σε κοινότητες. Να φτιάχνει χάρτες και έγγραφα των γαιών του κάθε δήμου. Να προωθεί προγράμματα αγροοικολογίας με στόχο την αυτάρκεια σε παραγωγή των κοινοτήτων και την καλή διαχείριση της γης. Να εκπαιδεύει τις αγροτικές αρχές πάνω στους κινδύνους της βιοπειρατείας. Αυτή τη στιγμή σε πολλούς δήμους ετοιμάζονται οι πρώτοι αγροτικοί και εδαφικοί νόμοι.

Η **Επιτροπή Τιμής και Δικαιοσύνης** έχει σαν ευθύνη της να επιβλέπει την τήρηση των συμφωνιών και των νόμων κάθε κοινότητας. Επίσης να συντάσσει τους δημοτικούς νόμους και να επιλύει προβλήματα δικαιοσύνης ανάμεσα σε μέλη διαφορετικών κοινοτήτων, καθώς και προβλήματα μελών μιας κοινότητας που θεωρούν ότι αδικούνται από την κοινότητά τους ή τις αρχές.

Το **Συμβούλιο Υγείας** έχει στην ευθύνη του τον συντονισμό και την εκπαίδευση των λειτουργών υγείας των κοινοτήτων. Επιπλέον την προώθηση εκστρατειών υγείας σε δημοτικό επίπεδο. Επίσης, μέσα από συγκεκριμένα προγράμματα υγείας, τη δημιουργία ενός δικτύου μίνιμου υποδομής που περιλαμβάνει φαρμακεία, κλινικές και νοσοκομεία.

Το **Συμβούλιο Εκπαίδευσης** οφείλει να κοιτάξει το χτίσιμο ενός εκπαιδευτικού συστήματος σύμφωνου με τις αρχές των Ζαπατίστας και την ιθαγενική κουλτούρα της κάθε περιοχής, ένα εκπαιδευτικό σύστημα που να σέβεται

και να δυναμώνει τη συλλογική οργάνωση των λαών. Υπ' ευθύνη του είναι η αναζήτηση και η οργάνωση της εκπαίδευσης των πολιτιστικών λειτουργών, ο συντονισμός της δουλειάς ανάμεσα στα διαφορετικά σχολεία και η δημιουργία της απαραίτητης υποδομής, όπως κέντρα εκπαίδευσης, βιβλιοθήκες κ.λπ.

Το Αυτόνομο Συμβούλιο μαζί με τους εκπροσώπους της κάθε κοινότητας, τα μέλη των Επιτροπών και των Συμβουλίων, τους συντονιστές και τους λειτουργούς απαρτίζουν τη **Γενική Συνέλευση του Δήμου**. Να σημειώσουμε εδώ ότι όλες οι αρχές, όπως και οι λειτουργοί και τα μέλη των επιτροπών, εκλέγονται για τρία χρόνια, εργάζονται χωρίς οικονομικά οφέλη και είναι άμεσα ανακλητοί και ανακλητές από τις γενικές συνελεύσεις των κοινοτήτων.

Προγράμματα που ενδυναμώνουν την Αυτονομία

Τα βασικά προγράμματα τα οποία οι κοινότητες έχουν αποφασίσει να προωθήσουν και με βάση τα οποία οργανώνουν έμπρακτα όχι μόνο την αντίστασή τους αλλά και την πρότασή τους για την αυτονομία είναι:

Πρόγραμμα Αγροοικολογίας, Παραγωγής και Εμπορίου

Το πρόγραμμα προσανατολίζεται στην προώθηση ενός συστήματος διαφοροποιημένων καλλιεργειών που θα αποκαταστήσουν την παραγωγικότητα και τη βιοποικιλότητα των εδαφών. Επίσης στην παραγωγή χρηστικών προϊόντων μέσα από ένα δίκτυο συνεταιρισμών με στόχο να μπουν οι βάσεις μιας παραγωγής προσανατολι-





σμένης σε μια λογική εναλλακτικής κοινωνικής και οικονομικής ανάπτυξης.

Επιμέρους στόχοι του, η διατροφική και παραγωγική αυτάρκεια των κοινοτήτων και η επάρκεια σε είδη πρώτης ανάγκης, η ενημέρωση και η εκπαίδευση πάνω σε καινούργιες οικολογικές μεθόδους καλλιέργειας, η απόκτηση εργαλείων και εξοπλισμού, η οργάνωση και ενδυνάμωση των κοινοτικών συνεταιρισμών, η δημιουργία ενός δικτύου ενδοκοινοτικού εμπορίου. Οι βάσεις εν τέλει «για μια οικονομία της αλληλεγγύης που θα επιτρέψει την καλύτερη των συνθηκών ζωής στις κοινότητες, θα αναπτύξει το πνεύμα της συνεργασίας, της αλληλεγγύης και της δημοκρατίας και θα δυναμώσει την κοινοτική οργάνωση».

Το πρόγραμμα εξελίσσεται σε τρεις περιοχές της Τσιιάπας: στη Ζούγκλα Λακαντόνα, στα Υψίπεδα (Altos) και στη Βόρεια Ζώνη (Zona Norte).

Πρόγραμμα Υγείας

Το πρόγραμμα αποσκοπεί στο χτίσιμο ενός αυτόνομου συστήματος υγείας που θα επιτρέψει την καλύτερη των συνθηκών ζωής στις ιθαγενικές κοινότητες. Τα στάδια που περιλαμβάνει είναι:

1. Εκπαίδευση λειτουργών υγείας σε κάθε κοινότητα που θα είναι σε θέση να προσφέρουν υπηρεσίες πρωτοβάθμιας περίθαλψης.
2. Ενημέρωση του πληθυσμού με στόχο να επιτευχθεί η μεγαλύτερη δυνατή συναίνεση και στήριξη από μεριάς του σε προγράμματα προληπτικής ιατρικής (εμβολιασμοί, συνθήκες υγιεινής κ.λπ.).
3. Δημιουργία μικρών ιατρείων σε κάθε κοινότητα με πλήρες φαρμακείο.
4. Συλλογή, καταγραφή και προώθηση όλων των παραδοσιακών μεθόδων ιατρικής, καθώς και των φαρμακευτικών γνώσεων των ιθαγενών στη χρήση των βοτάνων.
5. Δημιουργία αποθηκευτικών φαρμακευτικών χώρων ανά περιοχή με στόχο την επάρκεια σε φάρμακα αλλά και την προμήθειά τους σε καλύτερες τιμές.
6. Δημιουργία αυτόνομων κλινικών μέσα στις εξεγερμένες περιοχές.

Το πρόγραμμα εξελίσσεται σε συνεργασία με επιτροπές αλληλεγγύης από Ιατρικές Σχολές Πανεπιστημίων, όπως το Αυτόνομο Μητροπολιτικό Πανεπιστήμιο (UNAM), και Ιατρικές Ενώσεις οι οποίες παρέχουν προσωπικό, ιατρική υποστήριξη και εκπαίδευση.

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα

Το πρόγραμμα αποσκοπεί «στο χτίσιμο μιας αυτόνομης εκπαίδευσης, μιας

εκπαίδευσης της απελευθέρωσης που θα διδάσκει τα δικαιώματά μας, θα διδάσκει την ιστορία των λαών μας, θα διδάσκει τους αγώνες μας, τις ιστορίες και τους αγώνες όλων των λαών για ελευθερία και δικαιοσύνη. Μια εκπαίδευση που βοηθάει τη χειραφέτηση και την αντίστασή μας».

Το πρόγραμμα, στο οποίο συμμετέχουν το σύνολο σχεδόν των δήμων και των εξεγερμένων κοινοτήτων, λειτουργεί σε τέσσερα επίπεδα:

1. Δημιουργία σχολείων και παροχή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης σε όλες τις κοινότητες.
2. Δημιουργία δικτύου λειτουργών οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με το καθήκον της διδασκαλίας στις κοινότητες.
3. Κατασκευή ανά περιοχή Κέντρων Επιμόρφωσης Πολιτιστικών Λειτουργιών, στα πλαίσια του προγράμματος «Σποράκι του Ήλιου» (το οποίο στηρίζει και η ελληνική καμπάνια «Ένα Σχολείο για την Τσιιάπας» με την κατασκευή του Κέντρου Επιμόρφωσης Πολιτιστικών Λειτουργιών του Αυτόνομου Εξεγερμένου Δήμου Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν). Αυτή τη στιγμή λειτουργούν 4 τέτοια Κέντρα Εκπαίδευσης.
4. Συλλογή, καταγραφή (στα ισπανικά και στις ιθαγενικές γλώσσες) και αξιοποίηση στην εκπαίδευση όλων των μύθων, των ιστοριών και των γνώσεων των ιθαγενών λαών.

Όλα τα προγράμματα γίνονται σε συνεργασία με την κοινωνική οργάνωση Enlace Civil (Δεσμός Πολιτών), καθώς και με άλλες οργανώσεις και επιτροπές αλληλεγγύης. Μέσα από αυτά τα προγράμματα, μέσα από την οργάνωση των Αυτόνομων Δήμων οι Ζαπατίστας δίνουν τη μάχη της επόμενης μέρας. Οι Αυτόνομοι Εξεγερμένοι Δήμοι δεν είναι ένα πείραμα. Δεν είναι ένα στοίχημα. Είναι δρόμος, ο δρόμος της αντίστασης. Είναι μάχη. Η μάχη ενάντια στην οικονομία της αγοράς, για μια οικονομία της αλληλεγγύης. Η μάχη ενάντια σε μια κοινωνία της εξατομικεύσης, για μια κοινωνία της συλλογικότητας και της ισότητας. Η μάχη ενάντια σε έναν πολιτισμό της υποταγής, για έναν πολιτισμό της αξιοπρέπειας και της απελευθέρωσης.

Ευ.Μ.



Ένα ερώτημα σε... ένα ερώτημα

Κατά την ολιγοήμερη παραμονή μας στην Κοινότητα βρεθήκαμε πολλά βράδια να κουβεντιάζουμε με ανθρώπους της κοινότητας ώρες πολλές για ποικίλα ζητήματα. Ένα τέτοιο βράδυ βρεθήκαμε αντιμέτωποι με το εξής ερώτημα: «Μην ξεχνάτε, βρισκόμαστε σε πόλεμο. Τι σκέφτεστε στην περίπτωση που το σχολείο γίνει στόχος στρατιωτικής επίθεσης;»

Η απάντηση που έχω να δώσω είναι σ' ένα λίγο διαφορετικά διατυπωμένο ερώτημα: «τι σκέφτεστε να κάνετε για να μην γίνει το σχολείο στρατιωτικός στόχος;»

Το σχολείο που χτίζεται αυτή την εποχή στην Τσιάπας δεν είναι απλά ένα Κέντρο Επιμόρφωσης Δασκάλων. Είναι ένα σημείο συνάντησης ανθρώπων που, περπατώντας μερόνυχτα μέσα στη ζούγκλα, φτάνουν στο σχολείο μεταφέροντας τις ιδέες, τις ελπίδες, τα οράματά τους. Είναι ένα σύμβολο αντίστασης και ένα λιθαράκι στην οικοδόμηση του «Ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός, αυτός που χωράει πολλούς κόσμους».

Ο άλλος κόσμος έχει ήδη αρχίσει δειλά, με λάθη ίσως και αντιφάσεις να φτιάχνεται από την αρχή. Χρειάζεται να έχουμε τα μάτια και τα αυτιά μας ανοιχτά για να μπορούμε να τον βλέπουμε και να τον ακούμε. Το οφείλουμε σε κάθε άντρα και γυναίκα που είναι, που ζει σε αντίσταση.

Όλοι εμείς οι άνθρωποι, που πιστεύουμε ότι η αντίσταση και η αλληλεγγύη δεν είναι μόνο όπλα των λαών αλλά στάση και τρόπος ζωής, οφείλουμε να περπατήσουμε ξανά και ξανά και ξανά για φτάσουμε σε σημεία συνάντησης, να αναρωτηθούμε τι είναι αυτό που θέλουμε, αυτό που μας ενώνει, για να μπορέσουμε, ίσως, να πορευτούμε όλοι μαζί.

Εμείς που πιστεύουμε «σ' έναν κόσμο που να χωράει πολλούς κόσμους», που πιστεύουμε πως η αντίσταση και η αλληλεγγύη είναι όπλα, δρόμοι και στάση ζωής, οφείλουμε σε μας τους ίδιους να κατεβάσουμε αυτές τις φράσεις από τα πανώ και να τις βάλουμε σε καθημερινές πρακτικές και κοινωνικές σχέσεις.

Πώς θα γίνει αυτό; Είναι ένα ζήτημα που, ίσως, είναι απάντηση στο ερώτημα εκείνης της βραδιάς και ένα ερώτημα σ' όλους εμάς που, όχι τυχαία, διαβάζουμε αυτό το έντυπο.

A.K.

ΤΣΙΑΠΑΣ:

Δημοσιεύουμε σ' αυτό το δισέλιδο τις -πολύτιμες- μαρτυρίες από τα μέλη των Ομάδων Αλληλεγγύης που επέστρεψαν από την Τσιάπας, όπου συμμετείχαν στις εργασίες κατασκευής του Κέντρου Εκπαίδευσης Πολιτιστικών Λειτουργιών στον Αυτόνομο Δήμο Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν. Οι μαρτυρίες που έχουμε στα χέρια μας είναι πολλές -καθώς πάνω από 40 άνθρωποι έχουν συμμετάσχει μέχρι στιγμής σ' αυτές τις αποστολές- και η δημοσίευσή τους θα συνεχιστεί και στα επόμενα τεύχη του περιοδικού.

«Η μόνη μας ελπίδα είναι ν' ανοίγουμε δρόμο. Γιατί εάν δεν υπάρχει δρόμος, δεν μπορείς να πας πουθενά!»

Ένα σύντροφος από την κοινότητα

Ο δικός μας δρόμος είναι η αλληλεγγύη. Γιατί η αλληλεγγύη ανοίγει δρόμους...

Ερώ πολύ καλά να αναλύω θέματα όπως: η χαμένη μας συλλογικότητα, το λάθος που είναι ο ανταγωνιστικός προς τους άλλους βίος, το ψέμα που είναι η ιδέα της ατομοκεντρικής καταξίωσης. Θα μπορούσα να μιλήσω για το θαυμαστό της συλλογικότη-

Αν θα μπορούσα να γράψω για μια «εμπειρία» που θα μιλούσε για τη δήμενη παραμονή μου στην Τσιάπας, χωρίς αυτή να μπορεί, ή τουλάχιστον να προσπαθήσει, να ερμηνεύσει «στάσεις» και «πολιτικές απόψεις» του εδώ ευρύτερου χώρου της Αριστεράς και πέρα (προς τα αριστερά;). Ο λόγος, ακριβώς γιατί δεν πιστεύω ότι υπάρχουν «εμπειρίες πολιτικές» χωρίς αυτές να μπορούν να είναι «συνθετικές», χωρίς να μπορούν να έχουν ένταξη. Αν δεν το κάνουν, τότε είναι προσωπικές και άρα χωρίς προοπτική.

Κάνοντας λοιπόν μια αναδρομή στην παγκόσμια πολιτική κατάσταση των τελευταίων 20 χρόνων, παρατηρούμε ότι η στάση που κρατάνε πολιτικές ομάδες, οργανώσεις, έντυπα κυρίως του αριστεριστικού και αντιεξουσιαστικού χώρου, είναι μια στάση «αρνητικής κριτικής», που μάλιστα πολλές φορές είναι υπερροπτική και γι' αυτό απορριπτική. Αν ανατρέξουμε σε δεκαετίες από το '70 και πριν, θα δούμε ακριβώς το αντίθετο. Θα δούμε μια στάση έντονης πολιτικής αλληλεγγύης απέναντι σε κινήματα διεθνώς, ακόμα και όταν αυτά πρότασσαν σαφώς διαφορετικές έως και αντίθετες με μας ιδεολογίες (βλέπε εθνικιστικά, θρησκευτικά, ακόμα και σταλινικά κινήματα).

Σήμερα, λοιπόν, συμβαίνει ακριβώς το αντίθετο, και μάλιστα με έναν παράδοξο τρόπο. Απ' τη μία έχουμε αυτά που λέμε «κοινωνικά κινήματα»

(«θεματικά» ή «επιμέρους») που (θεωρούμε ότι) δεν έχουν πολιτικό λόγο και «όραμα», να δείχνουν πιο ευαίσθητα, και γι' αυτό πιο αλληλέγγυα, απέναντι σε «αντιστάσεις» παγκοσμίως. (Κατά τη γνώμη μου το «Σιάτλ» και ό,τι επακολούθησε στηρίχτηκε και δημιουργήθηκε κυρίως απ' αυτά τα «υποκείμενα».) Και από την άλλη έχουμε ομάδες και οργανώσεις με πολιτική παράδοση και κυρίως δομή, να απαξιώνουν με έναν καθολικό τρόπο ό,τι δεν είναι σύμφωνο με την παράδοσή τους, με μια στάση που θυμίζει πλέον θρησκευτικού τύπου αντιλήψεις: αυτοί που κατέχουν την «αλήθεια» αφορίζουν τους διαφωνούντες «αιρετικούς» αποδίδοντας στους εαυτούς τους τον ρόλο της Οικουμενικής Συνόδου ή του Πάπα.

Δεν πιστεύω ότι δεν μπορούμε να κάνουμε κριτική, απλά, πιστεύω πως αν αυτή δεν είναι γόνιμη, δεν έχει και λόγο ύπαρξης. Αν κάτι είχε για μένα πολύ μεγάλη σημασία εκεί στην Τσιάπας είναι ότι η γλώσσα που μιλάνε αυτοί οι άνθρωποι δεν περιέχει τη λέξη «ΕΓΩ». Πάντα μιλάνε με το «ΕΜΕΙΣ». Και έτσι οργανώνονται, έτσι προχωράνε, έτσι υπάρχουν και αντιστέκονται εδώ και 500 χρόνια.

Σήμερα στην Τσιάπας κοντά 1.500.000 άνθρωποι συναποφασίζουν, μέσα από τους δήμους, τις κοινότητες, τις συνελεύσεις τους, ακόμα και για τα «λάθη» τους...

A.B.

«Αξιοπρεπής είναι αυτός που ανωνίζεται...»

τας που έχουν πετύχει οι Ιθαγενείς της Τσιάπας που γνώρισα. Όμως με ποια λόγια; Αυτοί εκεί απλώς το ζουν. Και το υπερασπίζονται γιατί είναι η μόνη τους περιουσία.

Κι αν μιλούσα γι' αυτά, θα ήταν για να κρύψω το δικό μου κενό: αυτό που φέρνει ο φόβος μου να λειτουργώ βάζοντας σε συλλογικό διάλογο τις δικές μου ανάγκες, ανησυχίες, προσπάθειες. Ο φόβος με καθήλωσε για πολλά χρόνια. Ο φόβος χρειάζεται προσχήματα: «Έτσι κάνουν όλοι, ο κόσμος είναι εχθρικός, με απογοητεύει, με αποξενώνει».

Χρωστώ στην κοινότητα των Ιθαγενών όπου φιλοξενηθήκαμε την κατάρριψη αυτών των προσχημάτων. Δεν ξέρω γιατί: έχει να κάνει με την αλήθεια τους, την αληθινή καλημέρα, το κεφάλτο αιχμηρό πείραγμα, το αυτονόητο του ποιος είσαι: είσαι αυτό που δίνεις προς τους άλλους.

Σελίδες αναλύσεων δικών μας δεν μπορούν να περιλάβουν αυτή την απλή αλήθεια. Την γνωρίζουν οι Ιθαγενείς της Τσιάπας, οι φτωχοί με τα οκτώ παιδιά ο καθένας και με ένα μέρος γης για το καλαμπόκι τους, οι απειλούμενοι από την εξουσία του σωρευμένου χρήματος, οι δίκαιοι που ξέρουν ότι δεν έχουν τίποτα να χάσουν πέρα από την αξιοπρέπειά τους. Και κεφάλτοι γιατί η στιγμή ζυγίζει όσο και η ζωή όλη.

Ο τρόπος να παλέψεις εδώ, στις δυτικές κοινωνίες, είναι άλλος. Είναι το ζητούμενο πώς μπορεί κανείς να χαράξει δρόμο μέσα από συλλογικές προσπάθειες και προσωπικές καταθέσεις. Ο καιρός μας εχθρεύεται τη συλλογικότητα και για μας το στοιχημα είναι πώς να παλέψουμε ειρηνικά μέσα σε αυτή τη δεδομένη, εμπράγματη και καθημερινή εχθροπραξία.

Και να το θυμάται κανείς είναι δύσκολο. (Είναι σίγουρα πιο δύσκολο να το αναλύει!). Μα δεν μπορώ πια να μην το θυμάμαι, τώρα που μου λείπουν πια τα προσχήματα.

Γ.Χ.

• Γράμμα από την Τσιάπας •

Αυτόνομος Εξεγερμένος Δήμος Ρικάρδο Φλόρες Μαγκόν

3 Μαρτίου 2002

Querida compañera E...

Σου στέλνω έναν επαναστατικό χαιρετισμό και σου ζητώ συγνώμη που δεν είχαμε καιρό να σου γράψουμε περισσότερα. Αυτό που συμβαίνει είναι ότι έχουμε πολλή δουλειά με τα μαθήματα και για να τακτοποιήσουμε τη βιβλιοθήκη.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ που ήρθατε να δείτε τους ξεχασμένους, τους αποκλεισμένους και τους εκμεταλλευόμενους από αυτό το σκατοσύστημα, ένα μεγάλο ευχαριστώ που έχετε καρδιά επαναστατική και ζαπατίστικη, που τα αφήσατε όλα για να έρθετε στη Λατινική Αμερική. Τώρα που βλέπω Έλληνες, ποτέ πριν δεν είχα γνωρίσει Έλληνες, καταλαβαίνω ότι ο ζαπατισμός δεν έχει σύνορα, όποιος και όποια παλεύει για το δίκιο είναι Ζαπατίστας, είναι σύντροφος, είναι συντρόφισσα, και συ αγαπημένη E... είσαι Ζαπατίστας και είσαι συντρόφισσα.

Σε χαιρετώ λέγοντάς σου ότι οι Ζαπατίστας δεν αποχαιρετιούνται γιατί πάντα επιστρέφουν. Θα ιδωθούμε σύντομα.

Δημοκρατία, Ελευθερία, Δικαιοσύνη!

Σε θυμάμαι και μου λείπεις

Έλβια

**«Όταν σου λείπουν αγκαλιές
άλλαξε τες μ' ένα χαμόγελο στο φεγγάρι»**

Υ.Γ. Όπου υπάρχει αγάπη, πειθαρχία, σεβασμός, υπάρχει ένας σύντροφος, υπάρχει μια συντρόφισσα.

Μερικές ημέρες είναι πιο μεγάλες από άλλες. Συμβαίνει το ίδιο και με τους ανθρώπους —μερικοί είναι πιο μεγάλοι... Τι συμβαίνει, όμως, όταν κάτι τέτοιες μεγάλες μέρες τύχει να συναντηθείς με αυτούς τους αληθινούς ανθρώπους; Στην καλύτερη περίπτωση αναθεωρείς.

Και τότε αρχίζεις να ακούς όλο και πιο πολύ να μιλούν για αξιοπρέπεια. Η λέξη ξεπηδά μέσα από τις φράσεις και μοιάζει να υπάρχει παντού. Η πορεία για την αξιοπρέπεια, η αξιοπρέπεια των ιθαγενών, αξιοπρεπείς συνθήκες, δικαίωμα στην ανθρώπινη αξιοπρέπεια.

Μα δεν υπήρχε η λέξη πριν; Βέβαια... ως συνταγματική θεώρηση, το ασαφές δικαίωμα στην αξιοπρεπή διαβίωση και στην αξιοπρεπή στέγη. Αλλά και το (πιο προσιτό σε μένα) τελευταίο επιχείρημα του μηχανικού, όταν πια έχει εξαντλήσει το ωραίο, το σωστό και το συμβατό. Η αξιοπρέπεια σε υπεράσπιση της απλότητας, της λιτότητας και της ειλικρίνειας. ...Αυτή είναι η αξιοπρέπεια που διδασκόμαστε και προάγουμε, φανερά μονήρης και αποξενωμένη από το υποκείμενο... τον Άνθρωπο.

Λοιπόν, στην κοινότητα που χτίζεται το σχολείο, τέθηκε η ερώτηση για το «ποια είναι η αξιοπρεπής κατοικία» από τους *capacitadores* (δασκάλους των 85 παιδιών-*promotores*, που θα γυρίσουν στις κοινότητές τους και θα διδάξουν, με τη σειρά τους, τους νεαρούς μαθητές). Αυτά τα παιδιά απάντησαν με ζωγραφίες για το πώς φαντάζονται αυτή την αξιοπρεπή κατοικία, και ζωγράρισαν ένα σπίτι με ψυγείο, με τηλεόραση κ.λπ. Μέσα από κουβέντα όμως, επανεξέτασαν το ζήτημα του ηλεκτρισμού ως κριτήριο αξιοπρεπούς διαβίωσης, αναθεώρησαν και κατέληξαν στο ότι «αξιοπρεπής κατοικία είναι αυτή που έχει Αξιοπρεπή Οικοδεσπότη και αξιοπρεπής οικοδεσπότης είναι Αυτός που Παλεύει...». Μαζί με αυτά τα παιδιά, διδάχτηκα κι εγώ, αδαής και αμαθής... δεν ξέρω αν θα έφταναν ποτέ σ' αυτό το συμπέρασμα μόνη μου... Αλλά γι' αυτό ζούμε αυτές τις έντονες μέρες... για να συναντήσουμε τους μεγάλους και αληθινούς ανθρώπους και να... διευρυνθούμε μαζί τους!

I.N.

ΝΑ ΑΠΟΦΥΛΑΚΙΣΤΟΥΝ ΤΩΡΑ ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΚΟΥΒΑΝΟΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ ΠΟΥ ΚΡΑΤΟΥΝΤΑΙ ΣΤΙΣ Η.Π.Α.

Το «κυνήγι των κατασκόπων» προστίθεται στο οπλοστάσιο της Ουάσιγκτον κατά των δημοκρατικών δικαιωμάτων

Πέντε Κουβανοί πολίτες έχουν καταδικαστεί από ομοσπονδιακό δικαστήριο των ΗΠΑ στο Μαϊάμι με κατηγορίες μαγειρεμένες από το FBI, που κυμαίνονται από «τη συνωμοσία για διενέργεια κατασκοπείας» έως «συνωμοσία για τη διενέργεια φόνου». Μέσα στον Δεκέμβριο 2001 απαγγέθηκαν και οι αυστηρότερες δυνατές ποινές, σε άλλη μια αποτυχημένη προσπάθεια να σπάσουν το ηθικό αυτών των αγωνιστών πολιτικών κρατουμένων. Κάτω από απάνθρωπες συνθήκες, στην απομόνωση, με φανέλες μέσα στο χειμωνιάτικο κρύο και χωρίς φαγητό για πολλές ώρες, στις αρχές Φλεβάρη έγιναν οι μεταγωγές των πέντε πατριωτών σε πέντε διαφορετικές μέγιστης ασφάλειας φυλακές που απέχουν εκατοντάδες χιλιόμετρα μεταξύ τους.

«...Από αυτή ακριβώς την πόλη, από το Μαϊάμι, σχεδιάστηκε, οργανώθηκε και προωθήθηκε η τρομοκρατία ενάντια στη χώρα μου...» δήλωσε ο Ραμόν Λαμπανίνο στην απολογία του. «Όσο διατηρείται αυτή η εγκληματική πολιτική, θα συνεχίσουν να υπάρχουν άνθρωποι σαν εμάς, σαν ένα στοιχειώδες μέτρο αυτοάμυνας».

Καταδικάστηκε σε ισόβια, όπως και ο Αντόνιο Γκερέρο. Ο Γεράρδο Ερνάντες καταδικάστηκε δύο φορές σε ισόβια και σε 15 χρόνια κάθειρξη. Ο Ρενέ Γκονζάλες καταδικάστηκε σε 15 χρόνια κάθειρξης. Ο Φερνάντο Γκονζάλες καταδικάστηκε σε 19 χρόνια.

Το 1998 το FBI ανακοίνωσε, δίνοντας μεγάλη δημοσιότητα στο θέμα, ότι είχε εξαρθρώσει «σπείρα Κουβανών κατασκόπων». Οι συλληφθέντες κατηγορήθηκαν ότι «αποπειράθηκαν να διεισδύσουν» στο Στρατηγείο για το Νότιο Ημισφαίριο των Ενόπλων Δυνάμεων των ΗΠΑ, ότι πέρασαν «στρατιωτικά μυστικά» στην Αβάνα και ότι «διείσδυσαν» και «παρενοχλούσαν» τις δεξιές ομάδες Κουβανο-Αμερικανών που στοχεύουν στην ανατροπή της κουβανικής κυβέρνησης. Η ιδιόμορφη κατηγορία της «συνωμοσίας για τη διενέργεια φόνου» προστέθηκε αργότερα ενάντια στον Γκονζάλες, καθώς υποτίθεται ότι παρέδωσε στις κουβανικές αρχές το σχέδιο πτήσης των αεροσκαφών των τεσσάρων πιλότων οι οποίοι ανήκαν στους Αδελφούς για τη Σωτηρία (Brothers to the Rescue) που καταρρίφθηκαν το 1996. Μια σειρά από μάρτυρες υπεράσπισης απέδειξαν ότι οι πιλότοι είχαν παραβιάσει τον εναέριο χώρο της Κούβας επανειλημμένα και ότι αρνήθηκαν να υπακούσουν στις επαναλαμβανόμενες εκκλήσεις και να αποχωρήσουν πριν καταρριφθούν κοντά στην Αβάνα.

Η υπεράσπιση στη διάρκεια της δίκης βασίστηκε στο ότι οι 5 Κουβανοί εργάζονταν με στόχο την αποκάλυψη των τρομοκρατικών ενεργειών ενάντια στην Κούβα που οργανώνονται από αντεπαναστατικές ομάδες με έδρα το Μαϊάμι και οι οποίες δρουν με τη στήριξη της κυβέρνησης των ΗΠΑ, του κράτους που έχει πραγματοποιήσει, κατά τη διάρκεια του 40ετούς πολέμου που έχει εξαπολύσει κατά της Κούβας, μία στρατιωτική απόβαση, αεροπειρατείες, βιολογικούς πολέμους και δολοφονικές απόπειρες, πέρα από το οικονομικό εμπάργκο που τόσο ακριβά πλη-

ρώνει ο λαός της Κούβας.

Η κυβέρνηση της Κούβας καταδίκασε τις δικαστικές αποφάσεις και δήλωσε -όπως αναφέρθηκε στην εφημερίδα *Granma*- ότι οι πέντε Κουβανοί έπαιρναν μέρος σε επιχείρηση με στόχο «να ανακαλύψουν και να αποκαλύψουν τα τρομοκρατικά σχέδια που εκκολάπτονται σε βάρος του λαού μας» στη Φλόριδα, από αντεπαναστάτες αντιπάλους της κουβανικής επανάστασης. Το 2002 ανακηρύχθηκε σε Έτος των Πέντε Φυλακισμένων Πατριωτών.

«Η μικρή μας χώρα -δήλωσαν από τη φυλακή τους οι πέντε συλληφθέντες αμέσως μετά την καταδικαστική απόφαση- που έχει επιβιώσει ηρωικά μέσα από τέσσερις δεκαετίες επιθέσεων και απειλών ενάντια στην εθνική της ασφάλεια, τα σχέδια ανατροπής της κυβέρνησής της, σαμποτάζ και αποσταθεροποιητικές προσπάθειες, έχει κάθε δικαίωμα να αμύνεται απέναντι στους εχθρούς της που συνεχίζουν να χρησιμοποιούν το έδαφος των ΗΠΑ για να σχεδιάζουν, να οργανώνουν και να χρηματοδοτούν τρομοκρατικές ενέργειες, παραβιάζοντας ακόμα και αυτούς τους νόμους των ΗΠΑ».

Μεθοδεύσεις κατά των δημοκρατικών δικαιωμάτων

Επί τρία χρόνια πριν τη σύλληψή τους, το FBI διενεργούσε ηλεκτρονικές υποκλοπές και έκανε πολλαπλές διαρρήξεις στους τόπους διαμονής των πέντε Κουβανών. Τα «αποδεικτικά στοιχεία» που παρουσιάστηκαν στη δίκη υποτίθεται ότι προέρχονται από τις διαρρήξεις αυτές. Ποτέ δεν παρουσιάστηκε το παραμικρό τεκμήριο για τον ισχυρισμό ότι στρατιωτικά μυστικά των ΗΠΑ παραδόθηκαν στην Κούβα.

Η κυβέρνηση των ΗΠΑ συνεχίζει τις επιθέσεις κατά των δημοκρατικών δικαιωμάτων με πρόσχημα την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, ιδιαίτερα μετά την 11η Σεπτεμβρίου. Κατά παρόμοιο τρόπο το «κυνήγι κατασκόπων» ενάντια στους Κουβανούς χρησιμοποιείται για να δικαιολογηθεί η διεύρυνση των δυνάμεων του FBI, διαρρήξεις και υποκλοπές, στημένες δίκες με πενιχρά αποδεικτικά στοιχεία και απαράδεκτες συνθήκες φυλάκισης, όπως εκτενής χρήση της απομόνωσης με μόνη δικαιολογία τη φύση των κατηγοριών.

Η Εθνική Επιτροπή για την Απελευθέρωση των Πέντε Κουβανών Πολιτικών Κρατουμένων στις Φυλακές, διοργανώνει καμπάνια αλληλεγγύης στις ΗΠΑ. Υπογραφές για την απελευθέρωσή τους έχουν συγκεντρωθεί μαζί στο Περού, την Ουρουγουάη, το Πουέρτο Ρίκο, τη Βραζιλία, τη Γαλλία... Και η καμπάνια συνεχίζεται.

Στην Ελλάδα, επιστολές διαμαρτυρίας μπορούν να σταλούν στη διεύθυνση: **ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΗΜΑ, Μαριά 2 & Αχαρνών 67, Αθήνα, τηλ. 010 8833002, diethnesvima@yahoo.com**

Νατάσα Τερλεξή



**ΑΦΙΕΡΩΜΑ
BENEZOVELLA**



«Αυτή είναι μια ιστορική ημέρα αυτού του νέου αιώνα στη Λατινική Αμερική». Ήταν η δήλωση του Τσάβες όταν έφτασε στο προεδρικό μέγαρο Μιραφλόρες για να αναλάβει εκ νέου την προεδρία της Βενεζουέλας. Εκείνοι που επιχειρήσαν το πολιτικο-στρατιωτικό πραξικόπημα εναντίον του δεν είχαν αντέξει παραπάνω από 24 ώρες. Ο Τσάβες έχει δίκιο όταν λέει ότι είναι ιστορικά ανέκδοτη η ανατροπή ενός πραξικοπήματος σε τόσο σύντομο χρονικό διάστημα με την πίεση των λαϊκών κινητοποιήσεων και την παρέμβαση του μεγαλύτερου μέρους του στρατού.

«Μεγάλη λαϊκή νίκη: ο Τσάβες επανέρχεται και οι φιλοϊμπεριαλιστές φεύγουν» μετέδιδαν ορισμένοι κόμβοι ενημέρωσης στη Λατινική Αμερική. Πράγματι, ο Καρμόνα και όσοι των υποστηρίζαν είναι φιλοϊμπεριαλιστές, άλλωστε χωρίς την υποστήριξη των μυστικών υπηρεσιών των ΗΠΑ δεν θα είχαν κάνει ούτε αυτό το βήμα. Πράγματι, η επαναφορά του Τσάβες είναι μεγάλη νίκη, γιατί ακυρώνει ορισμένα από τα σχέδια των Βορειοαμερικανών για τη Λατινική Αμερική, τουλάχιστον για την ώρα. Το πραξικόπημα δεν ήταν έκπληξη, ήταν αναμενόμενο. Έκπληξη ήταν η ανατροπή των πραξικοπηματιών σε 48 ώρες. Η νίκη του Τσάβες για να γίνει μεγάλη λαϊκή νίκη θα χρειαστεί νέα αποφασιστικά βήματα αλλαγών στο εσωτερικό της Βενεζουέλας και μια ευνοϊκή συγκυρία στην περιφέρεια της χώρας. Όπως και να 'χει, από τη Λατινική Αμερική πήραμε για πολλοστή φορά, τα τελευταία χρόνια, ένα μήνυμα ελπίδας: Υπάρχουν πολλοί, πάρα πολλοί που δεν είναι διατεθειμένοι να σηκώσουν τα χέρια ψηλά, επειδή έτσι προστάζει ο Μπους και η τοπική οικονομική ολιγαρχία. Από την Αργεντινή στη Βραζιλία, από τη Βολιβία, στην Κολομβία και τη Βενεζουέλα μέχρι το Εκουαδόρ και το Μεξικό – ο χάρτης αποκτά ολοένα και περισσότερα σημεία κοινωνικών αντιστάσεων και εξεγέρσεων ενάντια στον νεοφιλελευθερισμό και την ιμπεριαλιστική πολιτική.

Όπως έδειξε και το πραξικόπημα στη Βενεζουέλα, ο αντίπαλος δεν αρκείται στα παραδοσιακά μέσα εξουδετέρωσης των κινημάτων. Σήμερα τα μέσα μαζικής ενημέρωσης παίζουν έναν από τους πρώτους ρόλους στην παραπληροφόρηση και την αποσταθεροποίηση. Στο Κανάκας τα ιδιωτικά ραδιόφωνα και κανάλια μετέδιδαν στις 11 και 12 Απριλίου ότι ο Τσάβες παραιτήθηκε οικειοθελώς για να εξουδετερώσουν την αντίδραση των υποστηρικτών του. Ουσιαστικά μετείχαν στη διοργάνωση του πραξικοπήματος. Αλλά και στη χώρα μας, η μεταφορά της αλήθειας για γεγονότα τέτοιας εξαιρετικής σημασίας δεν είναι συχνά καλύτερη. Τα παραδείγματα, και σ' αυτή την περίπτωση, δυστυχώς είναι άφθονα.

Για όλα αυτά, για τις αιτίες του πραξικοπήματος και το μέλλον της νίκης του Τσάβες, τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ προσπαθούν με αυτό το αφιέρωμα στη Βενεζουέλα να δώσουν πληροφορίες και υλικό που σκόπιμα «χάνεται» στους λαβύρινθους της ενημέρωσης.

Μερικά στοιχεία για τη Βενεζουέλα



Η Βενεζουέλα μαζί με την Κολομβία καλύπτουν το βόρειο άκρο της Νότιας Αμερικής. Με έκταση 912.000 τ.χλμ. (σχεδόν 7 φορές το μέγεθος της Ελλάδας) θεωρείται από άποψη μεγέθους μια «μεσαία» χώρα της αμερικανικής ηπείρου. Ο πληθυσμός της υπολογίζεται στα 24.000.000 και αν τον συγκρίνει κανείς με τα 11.000.000 που ήταν το 1972, εύκολα θα διαπιστώσει την πληθυσμιακή έκρηξη που σημειώνεται στις λατινοαμερικανικές χώρες. Η Κολομβία, η Βραζιλία και η Γουιάνα είναι τα όμορα κράτη με τη Βενεζουέλα και τα περισσότερα σημεία των συνόρων καλύπτονται από τροπικά δάση. Η βορεινή της πλευρά αντικρίζει τη θάλασσα των Αντιλλών και στις ακτές της καταλήγει το τόξο που σχηματίζουν τα νησιωτικά κράτη των Μικρών Αντιλλών.

Ορεινοί όγκοι που θεωρούνται προεκτάσεις των Άνδεων και φτάνουν μέχρι και τα 4.500 μέτρα ύψος, διακόπτουν το κατεξοχήν πεδινό της έδαφος, που διασχίζει ο μεγάλος ποταμός Ορινόκο. Από τους μεγαλύτερους ποταμούς της αμερικανικής ηπείρου, ο Ορινόκο ρέει σε μήκος 2.400 χλμ. και σχηματίζει ένα τεράστιο Δέλτα, που το άνοιγμά του φτάνει τα 300 χιλιόμετρα και δημιουργεί 20 στόμια, από τα οποία τα 6 είναι πλωτά. Το κλίμα της, τροπικό στις πεδιάδες, μεταβάλλεται σε εύκρατο στα ορεινά. Η πρωτεύουσα Καρακάς βρίσκεται σε υψόμετρο 950 μέτρων. Ο πληθυσμός της αποτελείται από 20% λευκούς, 10% μαύρους, 7% ίντιος και πάνω από 60% μιγάδες.

Αναζητώντας το Ελντοράδο

Ο Χριστόφορος Κολόμβος προσέγγισε τις ακτές της Βενεζουέλας κατά τη διάρκεια του τρίτου ταξιδιού του προς τις «Δυτικές Ινδίες», το 1498. Ένα χρόνο αργότερα, ο Αλόνσο ντε Οχέδα ήταν ο πρώτος Ευρωπαίος που περιέπλευσε ολόκληρη την ακτογραμμή



της Βενεζουέλας. Αναζητώντας κι αυτός τον πλούτο του Ελντοράδο, προσέγγισε με την καραβέλα του τη λιμνοθάλασσα του Μαρακαϊμπο. Η λιμνοθάλασσα αυτή καλύπτει μια έκταση 16.400 τετρ. χλμ. και επικοινωνεί με τη θάλασσα των Αντιλλών με ένα πολύ στενό και αβαθή δίαυλο. Στα παράλια της λιμνοθάλασσας ιθαγενείς είχαν στήσει τους οικισμούς τους και πολλές φορές οι οικισμοί αυτοί προεκτεινόταν μέσα στα αβαθή και λασπώδη νερά. Οι στηριγμένες σε πασσάλους καλύβες θύμιζαν στον Οχέδα τη Βενετία και έτσι αποκάλεσε τους οικισμούς αυτούς Βενεζουέλα (μικρή Βενετία). Οι αποικιοκράτες έχουν συνήθως την εντύπωση πως η ιστορία μιας χώρας ξεκινάει από τη στιγμή της κατάκτησής της...

Ο Οχέδα συνέχισε την αναζήτηση του Ελντοράδο, χωρίς ποτέ να το συναντήσει. Μερικούς αιώνες αργότερα, το 1922, οι τεχνικοί της ολλανδικής εταιρείας πετρελαίων «Ρόγιαλ Ντατς» ανακάλυψαν στη λιμνοθάλασσα ένα από τα μεγαλύτερα κοιτάσματα πετρελαίου στον κόσμο. Οι εταιρείες πετρελαίου πρόσθεταν ένα ακόμη κρίκο στο δικό τους Ελντοράδο. Το δάσος των εγκαταστάσεων για την εξόρυξη του πετρελαίου καλύπτει ολόκληρη σχεδόν τη λιμνοθάλασσα. Οι ιθαγενείς, αφού αρχικά προσπάθησαν να καταστρέψουν τις εγκαταστάσεις, μια και γι' αυτούς αντιπροσώπευαν το πνεύμα του κακού, συνέχισαν να ζουν στις καλύβες της μικρής Βενετίας. Άλλωστε δεν επεδίωξαν ποτέ να την κάνουν μεγάλη.

Πολύ γρήγορα οι Ισπανοί αποικιοκράτες δημιούργησαν αρκετές πόλεις στην καινούργια τους κτήση. Το 1567 άρχισε να κτίζεται το Καρακάς και το 1578 ανακηρύχθηκε πρωτεύουσα της χώρας. Οι θάλασσες της Βενεζουέλας έγιναν πεδίο δράσης των πειρατών που αλώνιζαν για αιώνες στο αρχιπέλαγος των Αντιλλών. Το 1595 ακόμη και το Καρακάς θα πέσει στα χέρια τους.

Η πρώτη απόπειρα ανεξαρτητοποίησης της Βενεζουέλας από την Ισπανία έγινε το 1724, αλλά η εξέγερση απέτυχε. Το 1810 ο Σιμόν Μπολίβαρ ηγείται μαζί με τον Φρανσίσκο ντε Μιράντα της εξέγερσης που καταλήγει, ένα χρόνο αργότερα, στην ανακήρυξη της ανεξαρτη-



σίας της Βενεζουέλας. Οι διενέξεις ανάμεσα στους δύο ηγέτες οδήγησαν τον Μπολίβαρ στη γειτονική Νουέβα Γκρανάδα, τη σημερινή Κολομβία. Εκεί συνέταξε το «Μανιφέστο της Καρταχένα» όπου εκθέτει για πρώτη φορά συγκροτημένα τις απόψεις του, οι οποίες θα παρουσιαστούν ακόμη πιο ολοκληρωμένες δυο χρόνια αργότερα, με την «Επιστολή της Τζαμάικα», που γράφτηκε κατά τη διάρκεια της δεύτερης αυτοεξορίας του. Στην Επιστολή-Διακήρυξη ο Μπολίβαρ για πρώτη φορά διατυπώνει την ανάγκη κοινής πορείας όλων των λατινοαμερικάνικων νεοσύστατων κρατών.

Η ανεξαρτησία

Τα επόμενα χρόνια ο «Ελευθερωτής» Μπολίβαρ ηγείται και πάλι του αγώνα για ανεξαρτησία. Ύστερα από τις νίκες του επί των Ισπανών συγκροτεί τη Δημοκρατία της Μεγάλης Κολομβίας, που περιλάμβανε τα εδάφη της Βενεζουέλας, της Κολομβίας και του Παναμά. Αργότερα και με τη βοήθεια άλλων σημαντικών μορφών που ανέδειξαν οι αγώνες της ανεξαρτησίας, όπως ο Αντόνιο ντε Σούκρε και ο Φρανσίσκο Σανταντέρ, θα απελευθερώσει το Εκουαδόρ, το Περού και τη Βολιβία. Η προσπάθειά του να διαμορφωθεί μια συνομοσπονδία που θα περιλάμβανε και τις άλλες πρόσφατα απελευθερωμένες από τους Ισπανούς χώρες, όπως η Αργεντινή, η Χιλή και η Ουρουγουάη, απέτυχε. Οι πιέσεις που ασκούσαν οι Ηνωμένες Πολιτείες και τα επιμέρους συμφέροντα των κυρίαρχων τάξεων στις πρώην ισπανικές αποικίες απέτρεψαν τη συγκρότηση της Συνομοσπονδίας. Το 1929 ο στρατηγός Παές ανακήρυξε τη Βενεζουέλα ανεξάρτητη δημοκρατία και την απέσπασε από τη Μεγάλη Κολομβία. Ένα χρόνο αργότερα ο Μπολίβαρ πέθανε από φυματίωση, αποτραβηγμένος στο κτήμα ενός Ισπανού(!) φίλου του, στη Σάντα Μάρτα της Κολομβίας.

Ο στρατηγός Παές επέβαλε στρατιωτική δικτατορία. Οι αλλεπάλληλες αυταρχικές διακυβερνήσεις κυριάρχησαν στην πολιτική ζωή της Βενεζουέλας. Οι πρώτες ελεύθερες εκλογές διεξήχθησαν μόλις το 1947, και αφού προηγουμένως μια πολιτικο-στρατιωτική εξέγερση είχε καταλύσει, το 1945, τη στρατιωτική δικτατορία της εποχής. Ο συγγραφέας Ρόμολο Γκαγιέγος, του κόμματος της Δημοκρατικής Δρά-

σης, ανέλαβε τη διακυβέρνηση με προεκλογικό πρόγραμμα τον βαθύ εκδημοκρατισμό των δομών της χώρας και την προστασία του πλούτου της από την καταλήστευση των ξένων επιχειρήσεων, ιδίως του πετρελαϊκού τομέα. Τον επόμενο χρόνο ο Γκαγιέγος ανετράπη με νέο πραξικόπημα. Η δικτατορία του Μάρκος Πέρες Χιμένες, που θα ακολουθήσει, θα αναδειχθεί από τις σκληρότερες στην ιστορία της Βενεζουέλας και θα διαρκέσει δέκα χρόνια. Το κύριο βάρος της αντίστασης στη δικτατορία σήκωσαν τρεις πολιτικοί σχηματισμοί: η Δημοκρατική Δράση (λαϊκίστικο κόμμα του οποίου την πορεία θα παρακολουθήσουμε σε όλη τη διαδρομή της σύγχρονης ιστορίας της Βενεζουέλας), η Λαϊκή Δημοκρατική Ένωση (αστικό κόμμα με ριζοσπαστική πολιτική κατεύθυνση) και το ΚΚ (κλασικό κομμουνιστικό κόμμα φιλοσοβιετικών τάσεων). Τελικά ο Χιμένες θα ανατραπεί από συνδυασμένη στρατιωτική και λαϊκή εξέγερση. Η ανατροπή της δικτατορίας Χιμένες σχεδόν συνέπεσε με την κατάρρευση του καθεστώτος Μπατίστα στην Κούβα και την επικράτηση της καστρικής επανάστασης. Ενώ όμως η επανάσταση στην Κούβα πολύ γρήγορα ριζοσπαστικοποίησε το περιεχόμενό της, η επανάσταση στη Βενεζουέλα έδειχνε τάσεις ταλάντευσης. Τις εκλογές που ακολούθησαν την ανατροπή της δικτατορίας Χιμένες τις κέρδισε ο Ρόμολο Μπετανκούρ, ηγέτης της Δημοκρατικής Δράσης.

Η Δημοκρατική Δράση δημιουργήθηκε τη δεκαετία του 1930 και αποτέλεσε μαζί με την APRA (Αμερικανική Επαναστατική Λαϊκή Συμμαχία) του Περού τις πρώτες οργανωμένες εκφράσεις στη Λατινική Αμερική του πολιτικού ρεύματος του λαϊκισμού. Αυτοχαρακτηριζόμενα σαν αντιιμπεριαλιστικά και αντιολιγαρχικά κινήματα, είχαν ηγετικές φυσιογνωμίες τον Ρόμολο Μπετανκούρ και τον Βίκτορ Ραούλ Χάγια ντε λα Τόρε αντίστοιχα. Η προηγούμενη αποτυχημένη απόπειρα διακυβέρνησης, το 1947, οδήγησε τη Δημοκρατική Δράση σε συντηρητικοποίηση των θέσεών της και απομάκρυνση από τις αντιιμπεριαλιστικές και αντιολιγαρχικές θέσεις που είχε αρχικά διακηρύξει. Ωστόσο, η πίεση ενός μεγάλου αριστερού ρεύματος που είχε διαμορφωθεί μέσα κι έξω από τη Δημοκρατική Δράση και ο ενθουσιασμός που διαπερνούσε τη βενεζουελάνικη κοινωνία τον πρώτο καιρό ύστερα από την ανατροπή της δικτατορίας, έδιναν την εντύπωση ενός πολιτικού παιχνιδιού που άφηνε όλα τα ενδεχόμενα ανοικτά. Ο Φιντέλ Κάστρο ταξιδεύει στο Καράκας επιδιώκοντας μια στενότερη συνεργασία ανάμεσα στις δύο χώρες. Οι προσδοκίες διαψεύδονται. Ο Μπετανκούρ έχει διαλέξει στρατόπεδο. Σε λιγότερο από ένα χρόνο η Βενεζουέλα ηγείται του αντικαστρικού αγώνα στη



Λατινική Αμερική. Για τις ΗΠΑ η Βενεζουέλα αποτελούσε το ιδεώδες αντίβαρο στην κουβανική επανάσταση και της προσέφεραν αφειδώς την υποστήριξή τους, με το αζημίωτο φυσικά, αφού για δεκαετίες λεηλατούν τον φυσικό της πλούτο.

Προς το αντάρτικο

Η αριστερά της Δημοκρατικής Δράσης αποχώρησε από το κόμμα και σχημάτισε το MIR (Κίνημα Επαναστατικής Αριστεράς) και συνεργάζεται με το ΚΚ. Οι λαϊκές κινητοποιήσεις που σημειώνονται στους δρόμους του Καρακάς σύντομα εξελίσσονται σε ένοπλες συγκρούσεις. Η αριστερά, έντονα επηρεασμένη από το κουβανέζικο προηγούμενο, θεωρεί πως και εδώ είναι δυνατή μια επικράτηση σε σύντομο διάστημα. Η αρχική επιλογή του ένοπλου αγώνα είναι το Καρακάς. Γειτονιές του Καρακάς βρίσκονται κάτω από τον απόλυτο έλεγχο των ένοπλων ομάδων του ΚΚ και του MIR. Σε λιγότερο από ένα χρόνο το αδιέξοδο είναι εμφανές. Οι ένοπλες αριστερές ομάδες αποσύρονται από το Καρακάς και σχηματίζουν αντάρτικα μέτωπα σε διάφορες επαρχίες της χώρας. Η δοκιμασμένη συνταγή του ανταρτοπόλεμου στην ύπαιθρο γίνεται το πρακτικό και θεωρητικό καταφύγιο της αριστεράς. Και το γεγονός ότι μπορούσε να επανδρώσει με μεγάλο αριθμό μαχητών τα αντάρτικα μέτωπα της, έδινε την εντύπωση πως ξεκινούσε από καλύτερες προϋποθέσεις από ό,τι ο Κάστρο και το κίνημά του στην Κούβα. Η αισιοδοξία αυτή τους ώθησε να ανοίξουν ένα μεγάλο αριθμό μετώπων και να διασπάσουν τις δυνάμεις τους. Πολύ σύντομα κάποια από τα μέτωπα αδραναποιήθηκαν. Το γεγονός που βάρυνε πολύ στη μετέπειτα πορεία ήταν η αποτυχημένη στρατιωτική εξέγερση που έγινε το 1962 και πνίγηκε στο αίμα. Κάθε έρεισμα της αριστεράς μέσα στις ένοπλες δυνάμεις χάθηκε, ενώ παράλληλα η κυβέρνηση Μπετανκούρ αποκτούσε ένα πλεονέκτημα ηθικού.

Απέναντι στην ολομέτωπη επίθεση και την καταστολή, ολόκληρη σχεδόν η αριστερά, ακόμη και μετριοπαθή τμήματά της, συνέπραξαν με το αντάρτικο. Το μέτωπο που σχηματίστηκε πήρε την ονομασία FALN (Ένοπλες Δυνάμεις Λαϊκής Απελευθέρωσης). Ο Ντούγκλας Μπράβο, μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΒ, και ο Φαμπρίσιο Οχέδα, ηγέτης της Λαϊκής Δημοκρατικής Ένωσης, που διεδραμάτισε ένα σημαντικό ρόλο στην πτώση της δικτατορίας και το πρώτο διάστημα της δημοκρατικής διακυβέρνησης, αναδείχθηκαν ως οι κύριες μορφές των FALN.

Οι FALN, μαζί με τον ELN της Κολομβίας και τις FAR της Γουατε-

μάλας, θα δεχτούν την αμέριστη υποστήριξη, όχι μόνον πολιτική, της Κούβας. Πάνω τους θα στηριχθεί για να αποδείξει πως η νίκη της κουβανικής επανάστασης δεν αποτελεί μια απλή εξαίρεση. Και επίσης με κύρια στηρίγματα τα αντάρτικα κινήματα επιχειρεί να συγκροτήσει ένα διεθνές επαναστατικό κίνημα έξω από την επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης και της Κίνας, ενώ αντιμετωπίζει την ανάγκη να οπάσει την απομόνωσή της μέσα από το ενδεχόμενο της επικράτησής τους.

Στην ίδια τη Βενεζουέλα οι αρχικές αισιοδοξίες δεν επιβεβαιώνονται. Το αντάρτικο δεν σημειώνει τους αναμενόμενους ρυθμούς ανάπτυξης, το καθεστώς εμφανίζεται πολύ ισχυρό και οι εσωτερικές διαφωνίες αρχίζουν να βγαίνουν στο προσκήνιο. Το ΚΚ επιχειρεί σιγά σιγά να χαμηλώσει τους τόνους, κλείνει ένα ένα τα μέτωπά του και αποσύρει τους άντρες του. Πολιτική ωριμότητα ή προσπάθεια απεγκλωβισμού από την κουβανική επιρροή; Ήδη η Κούβα βρίσκεται σε αντίθεση με τα λατινοαμερικάνικα ΚΚ., μια αντίθεση που θα πάρει χαρακτήρα ανοιχτής και δημόσιας διαμάχης. Το ΚΚ Βενεζουέλας θα γίνει ο αποδέκτης της σκληρότερης κριτικής από την πλευρά του Φιντέλ Κάστρο, για εγκατάλειψη και προδοσία του αντάρτικου κινήματος. Και λίγο καιρό αργότερα στην κατηγορία αυτή θα προστεθεί και το βολιβιανό ΚΚ, ύστερα από την αρνησή του για συμπαράταξη με τον Τσε Γκεβάρα. Ο Ντούγκλας Μπράβο θα διαγραφεί από το ΚΚ και θα ακολουθήσει τη μοναχική του πορεία που θα τον αναδείξει σε κορυφαία μορφή του λατινοαμερικάνικου κινήματος.

Λίγα χρόνια αργότερα όμως το αντάρτικο έχει τελματώσει. Οι δυνάμεις του έχουν περιορισθεί πολύ. Η Κούβα αποστασιοποιείται και ο Ντούγκλας Μπράβο θα κατηγορηθεί ανοιχτά τον Φιντέλ Κάστρο για εγκατάλειψη του αντάρτικου της Βενεζουέλας. Ωστόσο, όλοι πια έχουν συνειδητοποιήσει πως ο καθοριστικός παράγοντας στην εξέλιξη ενός κινήματος είναι η ικανότητα των εσωτερικών δυνάμεων μιας χώρας. Και η πλειοψηφία των επαναστατών της Βενεζουέλας είναι «αποστρατευμένοι», φυλακισμένοι ή νεκροί...

Χρόνια ευημερίας

Βρισκόμαστε ήδη στις αρχές της δεκαετίας του '70. Το ενδιαφέρον πια αποσπά το εγχείρημα Αλιέντε στη Χιλή και η εντυπωσιακή εμφάνιση του αντάρτικου πόλης στην Ουρουγουά και την Αργεντινή. Το κίνημα της Λατινικής Αμερικής αναζητά μέσα από άλλους δρό-



μους την επιτυχία. Στη Βενεζουέλα η απουσία της αριστερής απειλής και η θεαματική άνοδος των τιμών του πετρελαίου δίνουν τη δυνατότητα να ξεκινήσει μια περίοδος εκδημοκρατισμού της πολιτικής ζωής με παράλληλο «εκσυγχρονισμό» της κοινωνικής ζωής, καθώς αυξάνονται οι κοινωνικές παροχές και παρατηρείται αισθητή ανάπτυξη των μεσαίων στρωμάτων. Πρωτεργάτης της πολιτικής αυτής είναι ο Κάρλος Αντρές Πέρες, νέος ηγέτης του κόμματος Δημοκρατικής Δράσης. Ο Πέρες εθνικοποιεί τη βιομηχανία πετρελαίου, αποκαθιστά τις διπλωματικές σχέσεις με την Κούβα, στηρίζει τους Σαντινίστας στον αγώνα τους, παίζει ενεργό ρόλο στο Κίνημα των Αδεσμεύτων. Στην πορεία θα συντηρητικοποιηθεί και θα ευθυγραμμισθεί με τις επιταγές των διεθνών χρηματοπιστωτικών οργανισμών και των ΗΠΑ. Το όνομά του θα εμπλακεί σε μια σειρά από τα μεγαλύτερα οικονομικά σκάνδαλα που συγκλόνισαν τη Βενεζουέλα. Στο ξεκίνημα της δεύτερης προεδρικής του θητείας εκδηλώθηκε στα 1992 το στρατιωτικό πραξικόπημα του Ούγο Τσάβες που απέτυχε, αλλά έτυχε μιας εντυπωσιακής αποδοχής από μέρους των λαϊκών στρωμάτων. Σήμερα ο Πέρες είναι από τους αρχιτέκτονες του αγώνα για την ανατροπή του Τσάβες.

Μέσα στην αριστερά, η ήττα του αντάρτικου έφερε τον κατακερματισμό της σε πολλά μικρά κόμματα και οργανώσεις. Οι προσπάθειες συντονισμού και ενοποίησης συνήθως οδηγούσαν σε ευκαιριακές συγκολλήσεις. Το 1971 δημιουργήθηκε το Κίνημα προς τον Σοσιαλισμό (MAS), στο οποίο συμμετείχαν μερικές από τις σημαντικότερες προσωπικότητες που ανέδειξε το αντάρτικο. Το MAS αυτοπροσδιορίστηκε σαν μαρξιστικό κίνημα, αποποιήθηκε τις λενινιστικές αρχές, τάχθηκε κατά του σοβιετικού μοντέλου, άσκησε κριτική στην Κούβα και θέσπισε την ύπαρξη διαφορετικών τάσεων στο εσωτερικό του. Το MAS αναδείχτηκε γρήγορα ως η μεγαλύτερη δύναμη της αριστεράς. Η συμμετοχή του στην κυβερνητική προσπάθεια του Καλντέρου έφθειρε την εικόνα του και δημιούργησε ένα χάσμα στο εσωτερικό του, που θα εκδηλωθεί ανοιχτά κατά τη διάρκεια της προεδρίας Τσάβες καθώς η πλειοψηφία της οργανωμένης του βάσης στήριζε τον Τσάβες ενώ η κοινοβουλευτική του εκπροσώπηση ήταν εναντίον του.

Στο τέλος της δεκαετίας του '80 ένας νέος σχηματισμός έκανε την εμφάνισή του:

Η CAUSA R (Υπόθεση R). Το γεγονός πως η Causa R στηριζόταν σε μεγάλο βαθμό στα μαχητικά συνδικάτα, της έδινε πολλές ομοιότητες με το Κόμμα των Εργαζομέ-

νων της Βραζιλίας. Ενώ, όμως, τα θεαματικά αποτελέσματα που σημείωσε στις πρώτες εκλογικές αναμετρήσεις από την εμφάνισή της προοιωνίζαν ένα ελπιδοφόρο πολιτικό μέλλον, οι εσωτερικές διαφωνίες πολύ γρήγορα έκαναν την εμφάνισή τους με επακόλουθο τις διασπάσεις.

Κρίση και εμφάνιση του Τσάβες

Εν τω μεταξύ, η οικονομική και κοινωνική κατάσταση συνεχώς επιδεινώνεται. Η πτώση της τιμής του πετρελαίου μειώνει τις δυνατότητες αντιμετώπισης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει η μεγάλη πλειονότητα του λαού. Η αποϊδεολογικοποίηση που συντελείται από τα τέλη της δεκαετίας του '80 στο παγκόσμιο πολιτικό τοπίο εντείνει τη διαπλοκή και τη διαφθορά. Στη Βενεζουέλα, τα φαινόμενα αυτά παίρνουν εκπληκτικές διαστάσεις, την ίδια στιγμή που το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού οδηγείται στην εξαθλίωση. Το 1981 κάτω από το όριο της φτώχειας ζούσε το 22% του πληθυσμού. Έξι χρόνια μετά, το 1987, το ποσοστό αυτό έχει ανέλθει στο 54% και σήμερα υπολογίζεται στο 80%. Το 1989, δώδεκα χρόνια πριν από το «Argentinazo», κι ενώ τα μάτια του κόσμου είναι στραμμένα προς τα διαδραματιζόμενα στην ανατολική Ευρώπη, σημειώνεται το «Caracazo», η εξέγερση των φτωχών του Καράκας. Το «Caracazo» πνίγεται στο αίμα από τις δυνάμεις καταστολής και τον στρατό. Οι νεκροί ανέρχονται επισήμως στους 300, αλλά πιο αξιόπιστες πηγές ανεβάζουν τον αριθμό στους 2000... Άγνωστος ο αριθμός των τραυματιών και των συλληφθέντων. Τρία χρόνια αργότερα, στο όνομα αυτών των θυμάτων και των περιθωριοποιημένων στρωμάτων του λαού, ο Ούγο Τσάβες θα επιχειρήσει το αποτυχημένο πραξικόπημά του.

Με συσσωρευμένα οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, με απαξιωμένο και εξευτελισμένο ολόκληρο τον πολιτικό κόσμο, με την αδυναμία της παραδοσιακής αλλά και της σύγχρονης αριστεράς να παίξει έναν καθοριστικό ρόλο στις εξελίξεις, η εμφάνιση στο πολιτικό προσκήνιο του Ούγο Τσάβες άνοιξε μια προοπτική ελπίδας για τον λαό της Βενεζουέλας και ιδιαίτερα μέσα στα πιο φτωχά και περιθωριοποιημένα στρώματα. Η ηρωοποίησή του, ύστερα από το αποτυχημένο πραξικόπημα και τη δίχρονη φυλάκισή του, ανέβασε ακόμη περισσότερο τη δημοτικότητά του. Τα πρωτοφανή ποσοστά που πήρε στις αλλεπάλληλες εκλογικές αναμετρήσεις άνοιξαν ένα νέο κεφάλαιο στην ιστορία της Βενεζουέλας.

Σ.Γ.

ΟΥΓΟ ΤΣΑΒΕΣ:

«Να με κρίνετε από τις πράξεις μου»

Επικεφαλής μιας επαναστατικής διαδικασίας ή λαϊκής δημαγωγός; Όποια από τις ακραίες εκδοχές και αν υιοθετεί κανείς για τον Ούγο Τσάβες, το βέβαιο είναι ότι ο πρόεδρος της Βενεζουέλας ήταν ήδη ένα από τα κεντρικά πρόσωπα της πολιτικής σκηνής της Λατινικής Αμερικής, πριν εκδηλωθεί το πραξικόπημα εναντίον του. Η ανατροπή των πραξικοπηματιών, κάτω από την πίεση των λαϊκών κινητοποιήσεων αλλά και της ισχυρής παρέμβασης του μεγαλύτερου μέρους των ενόπλων δυνάμεων, επιβεβαίωσε την εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας των Βενεζουελάνων στο πρόσωπό του. Επιπλέον, φαίνεται ότι οι ακραίες εκδοχές δεν προσφέρονται σε όποιον θα ήθελε να σκιαγραφήσει την προσωπικότητα του Τσάβες και τον ρόλο του στο παρόν και το μέλλον της χώρας του.

Φίλος του Κάστρο αλλά και του Ζακ Σιράκ

Είναι ο ηγέτης που έβγαλε τη Βενεζουέλα από το περιθώριο των εξελίξεων, δημιουργώντας ένα δίκτυο διεθνών σχέσεων που εκτείνονται από τις αραβικές χώρες του ΟΠΕΚ μέχρι τον Φιντέλ Κάστρο αλλά και τον Ζακ Σιράκ. Πληθωρική προσωπικότητα, που πρωταγωνιστεί στις εσωτερικές εξελίξεις στη χώρα του με αντιφάσεις, που απορρέουν άλλες από αντικειμενικές αιτίες και άλλες από τη διφορούμενη ορισμένες φορές δική του πολιτική στάση. Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το σύνθετο φαινόμενο που ακούει στο όνομα Τσάβες, ανατρέξαμε στην ιστορία του και στις αποτιμήσεις που κάνει ο ίδιος.

Όπως είναι γνωστό, υπήρξε αξιωματικός του στρατού της Βενεζουέλας και αρχηγός του Κινήματος των μπολιβαριανών στρατιωτικών (MBR 200), το οποίο ιδρύθηκε στις 17 Δεκεμβρίου του 1982, με στρατηγικό σκοπό να πάρει την εξουσία και να οικοδομήσει ένα νέο κοινωνικό μοντέλο. Στις 4 Φεβρουαρίου του 1992 τέθηκε επικεφαλής ενός στρατιωτικού πραξικοπήματος που επιχείρησε να ανατρέψει τη διεφθαρμένη κυβέρνηση του Κάρλος Αντρές Πέρες. Το πραξικόπημα απέτυχε και του στοίχισε τη φυλάκισή του, απέτυχε και μια προσπάθεια επανάληψής του (27 Νοεμβρίου 1992) όσο ο Τσάβες ήταν ακόμη στη φυλακή.

Όπως διηγείται ο ίδιος, μέχρι την εποχή εκείνη η ιδεολογικοπολιτική του συγκρότηση στηριζόταν στη μελέτη και την έμπνευση που



αντλούσε από το επαναστατικό εγχείρημα του Σιμόν Μπολίβαρ, ένα ιστορικό κίνημα που σφράγισε την εξέλιξη της Λατινικής Αμερικής με το σύνθημα της «Μεγάλης Πατρίδας» και έδωσε πνοή σε αρκετούς εθνικοπαλευθερωτικούς αγώνες που μαζί με άλλους παράγοντες διαμόρφωσαν τον σύγχρονο χάρτη της περιοχής. Πάντα σύμφωνα με τον ίδιο τον Τσάβες, τον πρώτο καιρό της φυλάκισής του δεν είχε κατά νου να σχεδιάσει κάποια πολιτική σταδιοδρομία. Εκεί, όμως, στη φυλακή, ωρίμασε μέσα του η ιδέα ενός νέου πολιτικού ρόλου για τον εαυτό του, στην οποία δίνει και μια διάσταση «λαϊκής εντολής» όταν αφηγείται την ιστορία του ιερωμένου που τον πλησίασε στο κελί του για να του πει: «Ύψωσε το ανάστημά σου. Στους δρόμους σε θεωρούν λαϊκό ηγέτη». Στη διάρκεια της παραμονής του στη φυλακή μελέτησε πολύ, ανάμεσα σε άλλα και μαρξισμό, όμως σε όσους τον χαρακτηρίζουν σήμερα μαρξιστή απαντά ότι δεν είναι ούτε μαρξιστής ούτε αντιμαρξιστής. Ο ιδεολογικός και πολιτικός λόγος του έχει στοιχεία μπολιβαριανά, αντιιμπεριαλιστικά, αναφορές στο έθνος και την εθνική ταυτότητα, αλλά και υποστήριξης του λαού σε αντίθεση με την οικονομική ολιγαρχία. Είναι χαρακτηριστικές οι ιδέες του για το πολιτικό σύστημα, που δοκίμασε να τις εφαρμόσει και στην αναθεώρηση του Συντάγματος που έκανε αφού ανέλαβε την προεδρία το 1998. Η αναθεώρηση επικυρώθηκε με δημοψήφισμα το 1999 στο οποίο το 70% των ψηφοφόρων ψήφισαν υπέρ. Έχει, λοιπόν, μιλήσει για ένα ολοκληρωμένο πρότυπο με ολιστική οπτική «που δεν είναι απόλυτα πρωτότυπο, αλλά προήλθε από πολλές εμπειρίες και από μια μεγάλη συζήτηση που διεξήχθη στη Βενεζουέλα από το 1998, ένα μεικτό πρότυπο, το απο-

καλέσαμε ουμανιστικό, αυτοδιαχειριστικό, ένα πρότυπο που εδράζεται στο πνεύμα των νόμων. Στοχεύει σε μια δημοκρατία συμμετοχική. Μιλάμε για μια νέα δημοκρατική αντίληψη, συμμετοχής και λαϊκού πρωταγωνισμού».

Λαϊκιστής και δημαγωγός;

Είναι χειμαρρώδης και επικοινωνιακός, αρέσκεται να δίνει συνεντεύξεις, να μιλάει σε ακροατήρια, έχει δική του εκπομπή στο κρατικό ραδιόφωνο μέσα από την οποία επικοινωνεί άμεσα με τους ακροατές του. Ισχυρή προσωπικότητα, έχει σήμερα ακόμη μεγάλη δημοτικότητα μέσα στη χώρα και υποστήριξη από πολλούς σε όλη τη Λατινική Αμερική, αλλά και σφοδρούς επικριτές εντός και εκτός της Βενεζουέλας.

Οι επικριτές του έχουν απευθύνει πολλές κατηγορίες: φανατικός, αυταρχικός, δημαγωγός, καουντίγιο, επικίνδυνος, ως και τρελό τον χαρακτήρισαν. Όμως ένας χαρακτηρισμός έχει ειδικό περιεχόμενο και βαρύτητα, και αξίζει να τον εξετάσει κανείς περισσότερο. Είναι ο χαρακτηρισμός, λαϊκιστής. Γιατί ο λαϊκισμός έχει τη δική του παράδοση κατεχοχόν στη Λατινική Αμερική, όπου έχει δώσει σημαντικά ιστορικά πρότυπα, όπως ο πρόεδρος της Αργεντινής Χουάν Περόν. Ίσως την πιο συγκροτημένη κατηγορία για λαϊκισμό στον Τσάβες, όταν έγινε για πρώτη φορά πρόεδρος το 1998, την έκανε ο κατά τα άλλα εξαιρετικά αμφιλεγόμενος για τις πολιτικές πεποιθήσεις του Βάργκα Γόσα. Είπε τότε ο Γόσα: «Ένας πολύ μεγάλος αριθμός Βενεζουελάνων υποστηρίζει το λαϊκιστικό και αυταρχικό ντελίριο του Τσάβες, αλλά αυτό δεν τον αναδεικνύει σε δημοκράτη. Αυτό απλά αποκαλύπτει την ακραία απελπισία, τη διάψευση και την ανυπαρξία πολιτικής κουλτούρας της βενεζουελανής κοινωνίας».

Τέσσερα χρόνια μετά, η άποψη αυτή δεν μπορεί να στηριχθεί από τα αντικειμενικά δεδομένα. Αν ο λαϊκισμός, οποιασδήποτε απόχρωσης, δεξιάς ή αριστερής, χαρακτηρίζεται κυρίως από την εξαπάτηση των πλατιών λαϊκών στρωμάτων στη βάση μεγαλόστομων υποσχέσεων, με στόχο να συρθούν στην υποστήριξη μιας πολιτικής που στην ουσία στρέφεται εναντίον τους (είναι από αυτή την άποψη πολύ χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Περόν: την ώρα που η εργατική τάξη παραληρούσε στους δρόμους στο όνομά του, ο ίδιος έδινε διαβεβαιώσεις στους βιομηχάνους ότι μόνον αυτόν και τη διακυβέρνησή του δεν έπρεπε να φοβούνται) – τότε η κατηγορία για λαϊκισμό δεν αντιστοιχεί στην περίπτωση της πολιτείας του Τσάβες. Οι μεταρρυθμίσεις που έχει προώθησει σε όλα τα επίπεδα [εξετάζονται σε σχετικό άρθρο του αφιερώματος] είναι σαφώς φιλολαϊκές ακόμη και αν τις κρίνει κανείς ανεπαρκείς ή προβληματικές, μη εφαρμόσιμες ή μη βιώσιμες στο μέλλον. Επίσης παρά τους ελιγμούς που κάνει, κυρίως στις διπλωματικές σχέσεις της Βενεζουέλας με τις ΗΠΑ, ο αντιιμπεριαλισμός του είναι μια σημαντική υπόθεση σήμερα που στη Λατινική Αμερική είναι σε εξέλιξη μια σειρά από βορειοαμερικάνικα σχέδια υπονόμευσης των κοινωνικών αντιστάσεων και κινημάτων. Από την άλλη μεριά, όπως παρατηρεί ο γνωστός δημοσιογράφος και διανοούμενος του Εκουαδόρ Κίντο Λούκας, «Στο σημερινό πόλεμο των εικόνων, ο Τσάβες φαίνεται λαϊκιστής, ακόμη και αν το Σύμβαμα, οι νόμοι και η εξωτερική πολιτική του δεν έχουν καμία σχέση. Θα μπορούσε να δεχτεί κανείς ότι το στυλ

του Τσάβες προδιαθέτει για να χαρακτηριστεί λαϊκιστικό». Για να καταλάβουμε αυτό που ο Λούκας αποκαλεί το στυλ του Τσάβες, θα πρέπει να θυμηθούμε στο πλαίσιο της πολιτικής ρητορείας του, για παράδειγμα, την ευκολία με την οποία κάνει χρήση της θρησκείας για να μιλήσει πολιτικά. Βέβαια, προτείνει μια λαϊκή ερμηνεία της θρησκείας, όπου ο Ιησούς δεν είναι η βιβλική φιγούρα που δημιούργησε, όπως λέει ο Τσάβες, η εκκλησιαστική νομενκλατούρα, αλλά ο Παλαιστίνιος Ξυλουργός που σταυρώθηκε επειδή ήταν επαναστάτης.

Όμως ο Κίντο Λούκας κάνει μια πολύ σοβαρή παρατήρηση σε σχέση με τις κατηγορίες για λαϊκισμό που αφορούν τον Τσάβες αλλά, όπως επισημαίνει, αύριο μπορούν να τις απευθύνουν και σε άλλους που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο επιδίδουν κοινωνικές μεταρρυθμίσεις, π.χ. στον Λούλα, υποψήφιο του Κόμματος Εργαζομένων, που διεκδικεί την προεδρία της Βραζιλίας. Κύρια πηγή αυτών των κατηγοριών είναι η οικονομική ολιγαρχία. Ο Λούκας υποστηρίζει ότι οι κατηγορίες αυτές κινούνται στη βάση δύο ιδεών: «Η πρώτη ιδέα είναι ότι ο λαϊκισμός παρουσιάζεται σαν αιτία των πολιτικών και οικονομικών κακών που μαστίζουν τις λατινοαμερικάνικες χώρες. Η δεύτερη ιδέα είναι να παρουσιάσουν τις κυβερνήσεις που δεν είναι υπάκουες στις βορειοαμερικάνικες πολιτικές σαν λαϊκιστικές. [...] Στη γλώσσα της εξουσίας αυτός ο "λαϊκισμός της αριστεράς", θα μπορούσε να θεωρηθεί σαν ο "προθάλαμος της τρομοκρατίας"». Ας θυμηθούμε, εν προκειμένω, ότι η κατηγορία για σχέσεις με τους Κολομβιανούς αντάρτες που θεωρούνται από τις ΗΠΑ τρομοκράτες, έρχεται και επανέρχεται για τον Τσάβες. Στα τέλη του Δεκεμβρίου 2001, ο Πέτερ Ρομέρο, ειδικός του υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για θέματα





Λατινικής Αμερικής κατηγόρησε ευθέως την κυβέρνηση Τσάβες ότι υποστηρίζει την τρομοκρατία στην Κολομβία, στη Βολιβία και το Εκουαδόρ.

Για ποια επανάσταση μιλάει ο Τσάβες;

Αν, όμως, ο Τσάβες δεν είναι λαϊκιστής, υπάρχει το ερώτημα, κατά πόσον είναι επαναστάτης. Ο ίδιος υπονοεί σαφώς κάτι τέτοιο. Χαρακτηρίζει την πολιτική του επαναστατικό κίνημα, υποστηρίζει ότι στη Βενεζουέλα είναι σε εξέλιξη μια μπολιβαριανή επανάσταση. Μάλιστα, αναφερόμενος στη λαϊκή εξέγερση της 27ης Φεβρουαρίου 1989 και το δικό του πραξικόπημα του 1992, υποστηρίζει ότι η Βενεζουέλα προηγήθηκε στην κατανόηση του φαινομένου της παγκοσμιοποίησης και αντέδρασε πριν ακόμη και από την εξέγερση των Ζαπατίστας του 1994.

Πώς μπορούμε να κρίνουμε αυτές τις δηλώσεις; Προφανώς εξετάζοντας τους πραγματικούς όρους κίνησης της κοινωνίας στη Βενεζουέλα σήμερα. Τα φτωχά στρώματα, που έφεραν τον Τσάβες στην προεδρική εξουσία με την ψήφο τους, είχαν εκφράσει κατ' επανάληψη με μαζικότερες διαδηλώσεις την υποστήριξή τους στο πρόγραμμά του. Όμως μέχρι το πραξικόπημα της 11ης Απριλίου η πλειονότητα της κοινωνίας ακολουθούσε τον Τσάβες, αλλά δεν ήταν αυτή το υποκείμενο των αλλαγών.

Από την άλλη μεριά, έγκυροι κοινωνιολόγοι της Βενεζουέλας, όπως ο Εντγκάρντο Λάντερ ντε Φλάσκο, είχαν επισημάνει ότι υπάρχει συγκέντρωση εξουσίας στη φιγούρα του Τσάβες. Θυμόμαστε όλοι την απόφαση της Εθνικής Συνέλευσης να παραχωρήσει στον Πρόεδρο το δικαίωμα να κυβερνάει με διατάγματα, μια απόφαση που σχολιάστηκε αρνητικά, παρόλο που χρησιμοποιήθηκε για να προωθηθούν φιλολαϊκοί νόμοι. Ο Κίντο Λούκας στις 12.12.2001, δυο μέρες μετά την απεργία που υποκίνησε η ολιγαρχία και οι γραφειοκράτες συνδικαλιστές, παρατηρούσε: «Σίγουρα το μεγαλύτερο λάθος του Τσάβες είναι ότι δεν κατάφερε ακόμη να οργανώσει στην κοινωνία ένα συμμετοχικό μοντέλο». Απομένει να δούμε πώς θα μεταφραστεί ο ενεργός ρόλος των πλατιών λαϊκών στρωμάτων στην ανατροπή των πραξικοπηματιών, αν δηλαδή στο μέλλον θα υπάρξει πιο ενεργή και καθοριστική συμμετοχή τους στη

χάραξη της κυβερνητικής πολιτικής.

Σε κάθε περίπτωση η οργάνωση ή καλύτερα η αυτοοργάνωση των μαζών προϋποθέτουν όραμα και ιδέες που να εμπνέουν και να συσπειρώνουν. Το ερώτημα είναι αν το μπολιβαριανό όραμα του Τσάβες είναι αρκετό ως προωθητική δύναμη. Το πρόταγμα της νέας εθνικής συνειδησης και ταυτότητας που έχει κυριαρχήσει ως τώρα, αφού ο ίδιος ο Τσάβες στην αναθεώρηση του Συντάγματος χρησιμοποίησε το σύνθημα «Refundar la nación» (Να επαναθεμελιώσουμε το έθνος), αφήνει αναπάντητα σειρά ερωτημάτων, που το πραξικόπημα ανέδειξε με σκληρό τρόπο. Για παράδειγμα σε αυτή την έννοια του έθνους ποια είναι η θέση των μεγαλοοικογενειών ή εκείνων των τμημάτων της τοπικής ολιγαρχίας που συνδέονται με το πολυεθνικό κεφάλαιο και με τις ΗΠΑ;

Τελικά σε αυτές τις πραγματικές κοινωνικές και πολιτικές αντιθέσεις, πολύ περισσότερο τώρα μετά το πραξικόπημα, βρίσκονται τα σπέρματα μελλοντικών αντιπαραθέσεων που θα ωριμάσουν την κοινωνική συνείδηση. Ποιος θα είναι τότε ο ρόλος του Ούγο Τσάβες; Το μέλλον θα δείξει πόσο μπορεί να χειριστεί αυτό που εκτιμούσε ο Ντίτριχ Στέφαν ως χάρισμά του, τη διαλεκτική σκέψη, επειδή προέκτεινε τη ρήση του Κλαούζεβιτς «Ο πόλεμος είναι η συνέχιση της πολιτικής με άλλα μέσα», λέγοντας ότι και η πολιτική είναι η συνέχιση του πολέμου με άλλα μέσα. Εννοείται ότι μιλάμε εδώ για τον κοινωνικό «πόλεμο» ενάντια στο κεφάλαιο και τον ιμπεριαλισμό.

Το πραξικόπημα στη Βενεζουέλα και η κρίσιμη γενικά κατάσταση στη Λατινική Αμερική απαιτεί πλατιά συσπείρωση δυνάμεων για να αντιμετωπισθεί. Αυτό δικαιώνει τον Κίντο Λούκας που επιμένει ότι η Αριστερά δεν θα πρέπει να γυρίσει τις πλάτες στον Τσάβες, αν δεν θέλει έτσι να επαναλάβει λάθη του παρελθόντος που αυτή τη φορά θα αποδειχθούν ακόμη πιο βαριά.

(Το κείμενο αυτό στηρίχθηκε μεταξύ άλλων στην παρακάτω αρθρογραφία:

La transformacion de Venezuela, una utopia possible? – Opiniones de James Petras, Ignacio Ramonet, Viviane Forrester y Richard Gott

Kintto Lucas, Hugo Chavez en el laberinto del lenguaje

Heinz Dieterich Steffan, Hugo Chavez, con Bolivar y el pueblo

Heinz Dieterich Steffan (entrevista a Hugo Chavez), «El gobierno no esta aislado, la Revolucion avanza y se profundiza»

Luis Bilbao, Chavez por Chavez)

Α.Ξ.

Είχαν περάσει τρεις μήνες περίπου από τις 10 Δεκεμβρίου 2001, όταν η αντιπολίτευση και τα γραφειοκρατικά συνδικάτα δοκίμασαν με μια μεγάλη απεργία να προκαλέσουν πολιτική κρίση ενάντια στον Τσάβες που παρουσίαζε εκείνες τις ημέρες 49 νέους νόμους, ανάμεσά τους και τον νόμο για την αγροτική μεταρρύθμιση (κατάργηση λατιφούντιων).

Στο διάστημα αυτό, 4 ανώτεροι αξιωματικοί του στρατού με διαδοχικές εμφανίσεις απαίτησαν την παραίτηση του Τσάβες και απείλησαν με ενδεχόμενες ανατρεπτικές κινήσεις του στρατού. Παράλληλα, συνέχισαν και κλιμάκωσαν την αντικυβερνητική τους δράση τα ιδιωτικά μαζικά μέσα ενημέρωσης, ραδιόφωνα, τηλεοπτικά κανάλια και τύπος, χωρίς να επιβληθεί καμία ποινή –την ώρα που ο Τσάβες χαρακτηριζόταν επικίνδυνος ή τρελός–, ούτε κανένα μέτρο λογοκρισίας. Στα τέλη Μαρτίου, η αντιπολίτευση και τα συνδικάτα που ελέγχει εξαγγείλανε απεργίες στις πετρελαϊκές επιχειρήσεις και στους τομείς της υγείας και εκπαίδευσης. Απειλήσαν μάλιστα με γενική απεργία που θα παρέλυε τη χώρα. Οι εργαζόμενοι στην πλειονότητά τους δεν έδειξαν να «ενθουσιάζονται» από αυτές τις εξαγγελίες. Η απεργία που επιχειρήθηκε τελικά στις 9 Απριλίου στις πετρελαϊκές επιχειρήσεις κατέληξε σε εκτεταμένες συγκρούσεις οπαδών και αντιπάλων της κυβέρνησης. Την επομένη και μεθεπομένη οι συγκρούσεις εντάθηκαν, ελεύθεροι σκοπευτές χτύπησαν εν ψυχρώ μες στο πλήθος, γενικά στήθηκε ένα σκηνικό ανατροπής που, με τη βοήθεια και ορισμένων τμημάτων του στρατού, επέβαλε ένα πολιτικο-στρατιωτικό πραξικόπημα που άντεξε 48 ώρες. Ο Τσάβες επανήλθε στη προεδρία της χώρας, αλλά τα ερωτήματα που τον συνόδευαν στις 10 Απριλίου, συνεχίζουν να αιωρούνται και σήμερα.

Τελικά, τι συμβαίνει στη Βενεζουέλα; Ποιος απειλεί ποιον, με ποιον τρόπο, πώς; Τι προοπτικές έχει το μπολιβαριανό σχέδιο του Τσάβες και ποιες θα είναι οι επόμενες κινήσεις της αντιπολίτευσης;

Αλλαγές στη νομοθεσία και μέτρα ανακούφισης των φτωχών

Από την αναθεώρηση του Συντάγματος και τον νόμο για την αγροτική μεταρρύθμιση, μέχρι τον νόμο για την αλιεία και τις απόπειρες πιο στενού ελέγχου στον τομέα του πετρελαίου προς όφελος του δημοσίου – κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει ότι η κυβέρνηση Τσάβες προώθησε τα τελευταία τέσσερα χρόνια μια σειρά αποφασιστικών μέτρων αλλαγής της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης στη χώρα.

Καθόλου απλή περίπτωση αν αναλογιστούμε ότι στη Βενεζουέλα το ποσοστό φτώχειας είναι 80%, ο πληθωρισμός μέχρι το 1998 ήταν εκτός ελέγχου, η οικονομική ανάπτυξη αρνητική. Για πρώτη φορά εδώ και πολλά χρόνια, επί Τσάβες, ο πληθωρισμός μειώθηκε και σημειώθηκαν θετικά ποσοστά ανάπτυξης. Η κυβέρνηση προώθησε σειρά επιμέρους μέτρων στον τομέα της εκπαίδευσης –1 εκατομμύριο παιδιά των εξαθλιωμένων κοινωνικών στρωμάτων μπήκαν για πρώτη φορά στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση– ή στον τραπεζικό τομέα, όπου ιδρύθηκε ειδική τράπεζα για να χρηματοδοτεί τις γυναίκες του λαού που θα ήθελαν να στήσουν μικρές βιοτεχνίες ή εμπορικές επιχειρήσεις. Μέτρα πάρθηκαν για να βελτιωθεί η ποιότητα της ζωής, να πουληθούν π.χ. φτηνά τα προϊόντα διατροφής σε μεγάλες λαϊ-

Πώς έφτασαν



κές αγορές, σχεδόν στην τιμή κόστους, μια κίνηση στην οποία χρησιμοποιήθηκε και ο στρατός που μετέφερε τα αγροτικά προϊόντα από τους τόπους παραγωγής, με αποτέλεσμα να κατηγορηθεί ο Τσάβες ότι έτσι στρατιωτικοποιεί τη δημόσια ζωή!

Αυτά και άλλα μέτρα ανακούφισαν σε ένα βαθμό τους φτωχούς της χώρας, έδειξαν ότι το πολιτικό πρόγραμμα του Τσάβες δεν ήταν απλή ρητορεία, ούτε ένα καλό επικοινωνιακό πρόγραμμα.

Ωστόσο, τα μεγάλα μεγέθη στην οικονομία δεν τροποποιήθηκαν στο σύντομο αυτό χρονικό διάστημα της τετραετίας. Η ολιγαρχία του πλούτου δεν έχασε κανένα από τα προνόμιά της, δεν άλλαξε ουσιαστικά το καθεστώς των πολυεθνικών που επενδύουν στη χώρα, δεν έγινε κάποια ριζική αναδιανομή του εισοδήματος προς όφελος των ασθενέστερων κοινωνικών στρωμάτων είτε μέσω της αλλαγής της φορολογίας είτε με ριζική αύξηση των κοινωνικών δαπανών. Ακόμη πιο κρίσιμο, λίγα πράγματα επιτεύχθηκαν όσον αφορά τη διαφοροποίηση των αγορών στις οποίες η Βενεζουέλα πουλάει τον μαύρο χρυσό της, το πετρέλαιο. Εξακολουθεί και είναι η τρίτη σε σειρά προμηθεύτρια των ΗΠΑ, άρα η οικονομία της εξαρτιέται από την αγορά των ΗΠΑ ουσιαστικά, ενώ οι κινήσεις του Τσάβες μέσα στον ΟΠΕΚ για μια ενδεχόμενη αύξηση της τιμής του πετρελαίου που θα έφερνε περισσότερα έσοδα στο Δημόσιο της Βενεζουέλας, δεν βρήκαν ανταπόκριση στις αραβικές χώρες.

Τα όρια των μεταρρυθμίσεων

Αν συμφωνήσουμε ότι η αγροτική μεταρρύθμιση που καταργεί το λατιφούντιο, είναι η πιο σοβαρή μεταρρύθμιση που πήρε τη μορφή νόμου, χρειάζεται να δούμε τους αντικειμενι-

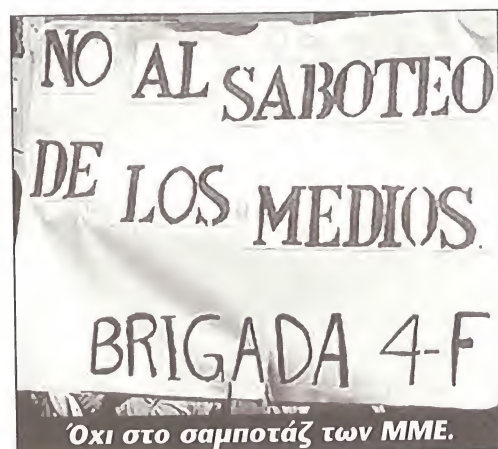
στο πολιτικο-στρατιωτικό πραξικόπημα

κούς περιορισμούς και αυτού του μέτρου. Υπάρχουν οι κριτικές φωνές που είχαν επισημάνει εξαρχής ότι μια ριζική αγροτική μεταρρύθμιση με τις συνθήκες που υπήρχαν στη Βενεζουέλα ήταν ανέφικτη. «Σε όλη τη λατινοαμερικάνικη ιστορία καμιά συνταγματική κυβέρνηση δεν μπόρεσε να φέρει σε πέρας μια σοβαρή αγροτική μεταρρύθμιση, χωρίς να ανατραπεί από την εθνική ολιγαρχία. Οι μοναδικές αγροτικές μεταρρυθμίσεις άξιες του ονόματός τους, έγιναν στη διάρκεια επαναστατικών διαδικασιών, όπως στο Μεξικό, στην Κούβα, στη Νικαράγουα. Η Βενεζουέλα δεν ξεφεύγει από αυτή τη λατινοαμερικάνικη λογική» (Χάινς Ντίτριχ Στέφαν, 31.12.2001).

Ανεξάρτητα από τις προθέσεις άλλωστε του Τσάβες και της κυβέρνησής του, δεν πρέπει να μας διαφεύγει το γεγονός ότι τα όρια της «εθνικής» οικονομικής ανάπτυξης έχουν πια αλλάξει δραματικά στη Λατινική Αμερική και όχι μόνο. Η οικονομική ολοκλήρωση που προωθούν οι ΗΠΑ με την ALCA δεν αφήνει πολλά περιθώρια για αυτονομία στα σχέδια οικονομικής ανάπτυξης. Είναι από αυτή την άποψη χαρακτηριστικές οι αντιφάσεις του ίδιου του Τσάβες και οι παλινωδίες του όσον αφορά την ALCA, ακριβώς επειδή αντανakλούν την αντικειμενική πίεση. Έτσι, αρχικά αμφισβήτησε τη δυνατότητα οικονομικής ολοκλήρωσης χωρών με εξαιρετικά διαφορετικά οικονομικά επίπεδα ανάπτυξης. Στις αρχές του 2001 είπε ότι θα έκανε δημοψήφισμα στη Βενεζουέλα για το θέμα της ALCA. Στη Σύσκεψη Κορυφής των χωρών της Αμερικής (εκτός της Κούβας) που τέθηκε υπό ψήφιση η ALCA, ψήφισε υπέρ με επιφυλάξεις κυρίως για την ημερομηνία εφαρμογής της, δηλαδή το 2005. Πρότεινε μάλιστα να ενσωματωθεί ο όρος της «συμμετοχικής δημοκρατίας», ως δημοκρατική ρήτρα για τις χώρες της ALCA, κάτι που έμεινε στο επίπεδο της ευχής. Πριν μερικούς μήνες, δήλωσε ότι η ALCA δεν αποτελεί λύση για τη Λατινική Αμερική, ότι η Λατινική Αμερική πρέπει να αναζητήσει δικούς της δρόμους περιφερειακής ολοκλήρωσης και συνεργασίας. Γεγονός που ενέτεινε τις ανησυχίες στις ΗΠΑ για πιθανό άξονα Βραζιλίας-Βενεζουέλας κατά της ALCA (με το σοβαρό ενδεχόμενο να πάρει τις προεδρικές εκλογές στη Βραζιλία το Κόμμα των Εργαζομένων-PT).

Παρ' όλ' αυτά, και μια περιφερειακή οικονομική συνεργασία στη νότιο Αμερική θέτει εξίσου σοβαρά ερωτήματα: ποιες θα ήταν οι κινητήριες δυνάμεις της σε επίπεδο οικονομίας (τα μικρά τοπικά κεφάλαια ενάντια στις πολυεθνικές;), τι δυναμική θα είχε, ποιο όφελος για τους λαούς και εν τέλει ποιες πολιτικές δυνάμεις θα την επιχειρούσαν. Ειδικά μετά την κατάρρευση της Αργεντινής, είναι φανερό ότι τα προβλήματα έχουν πολλαπλασιαστεί, και οι σκέψεις για περιφερειακές ολοκληρώσεις είναι έτσι κι αλλιώς αντιμέτωπες με την πραγματικότητα της δολαριοποίησης και των σκληρών μέτρων του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

Έχοντας όλα αυτά τα δεδομένα μάλλον υπόψη του, ο Τζέιμς Πέτρας έκανε στο φετινό Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ του Πόρτο Αλέγκρε την εκτίμηση ότι οι μεταρρυθμίσεις δεν μπορούν από μό-



νες τους να αποτελέσουν δρόμο σωτηρίας για τις κοινωνίες της Λατινικής Αμερικής που βουλιάζουν κάτω από το βάρος δραματικών κοινωνικών προβλημάτων.

Πολιτική εξουσία: το μεγάλο διακύβευμα

Σε κάθε περίπτωση, πάντως, στη Βενεζουέλα, βλέπουμε ότι και μόνον αυτές οι περιορισμένες μεταρρυθμίσεις και μόνο η ψήφιση του νόμου για την κατάργηση του λατιφούντιου ή η προσπάθεια να αλλάξει η διοίκηση της εθνικοποιημένης από το 1976 εταιρείας πετρελαίου – προκαλούν τη λυσσασμένη αντίδραση της ολιγαρχίας.

Τις παραμονές του πραξικοπήματος η ολιγαρχία, όπως αποδεικνύεται, έκανε εντατικές προσπάθειες για να επανακτήσει το κρίσιμο πεδίο: την πολιτική εξουσία της χώρας. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης προσπάθησαν να ανασυγκροτηθούν και να οργανώσουν τις κοινωνικές βάσεις στήριξής τους. Έγιναν προσπάθειες συντονισμού με αποσταθεροποιητικές δυνάμεις των ΗΠΑ, του Μαϊάμι. Γενικά υπήρχε η αίσθηση ότι οι ΗΠΑ ζητούσαν πειστικές αποδείξεις για να παρέχουν μια πιο αποφασιστική υποστήριξη. Ο Τσάβες τους είναι ανεπιθύμητος αλλά έχει κερδίσει και δύο προεδρικές εκλογές. Αλλά και στα κόμματα της αντιπολίτευσης, στα ιδιωτικά μέσα μαζικής ενημέρωσης, στα επίσημα συνδικάτα που ακολουθούν την αντιπολίτευση αλλά και στην ηγεσία της καθολικής εκκλησίας, φαίνεται ότι τον τόνο τον έδιναν εκείνοι που ήθελαν την ανατροπή του Τσάβες αλλά δεν ήθελαν, όπως έλεγαν οι ίδιοι, να φτιάξουν έναν ακόμη «μάρτυρα», όπως στην περίπτωση Αλιέντε.

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ

Σάββατο 6 Απριλίου

• Η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων καλεί γενική απεργία υποτίθεται με μισθολογικά αιτήματα για την Τρίτη 9 Απριλίου. Την απεργία υποστηρίζει και η Ένωση Επιχειρηματιών της χώρας.

Κυριακή 7 Απριλίου

• Ο πρόεδρος της Βενεζουέλας Ούγο Τσάβες ανακοινώνει την αντικατάσταση επτά υψηλόβαθμων στελεχών της Κρατικής Εταιρείας Πετρελαίου της χώρας επειδή είχαν έρθει σε σύγκρουση με τη διοίκηση που είχε ορίσει η κυβέρνηση από τις 16 Μαρτίου.

• Την ίδια ημέρα ο Τσάβες αποφασίζει αύξηση 20% στους κατώτερους μισθούς που θα ίσχυε από την 1η Μαΐου. Η Ένωση Επιχειρηματιών δηλώνει ότι συγκατατίθεται με την απόφαση.

Δευτέρα 8 Απριλίου

• Στρατιωτικοί εγγυώνται την ασφάλεια της απεργίας στην Κρατική Εταιρεία Πετρελαίου και εμφανίζονται σε κέντρα παραγωγής για να υποστηρίξουν τα διοικητικά στελέχη που απεργούν.

• Η κυβέρνηση αρχίζει τη μετάδοση εκπομπών από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση για να αντιμετωπίσει τις εντυπώσεις από την απεργία.

Τρίτη 9 Απριλίου

• Η κυβέρνηση μεταδίδει 16 διαφορετικές εκπομπές στο ραδιόφωνο που εμποδίζουν τα ιδιωτικά μέσα να προπαγανδίζουν την απεργία.

• Αρχίζει η γενική απεργία με μια σημαντική μείωση των παραγωγικών δραστηριοτήτων. Η κυβέρνηση λέει ότι η απεργία απέτυχε.

• Η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων παρατείνει για 24 ώρες τη γενική απεργία

Τετάρτη 10 Απριλίου

• Η κυβέρνηση θέτει σε επιφυλακή τις στρατιωτικές φρουρές.

• Η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων απειλεί με κήρυξη απεργίας διαρκείας.

• Ο αρχηγός της Εθνοφρουράς, Ραφαέλ Μπουστίγιο, παρακαλεί τους στρατιωτικούς να μη χρησιμοποιήσουν βία κατά των απεργών.

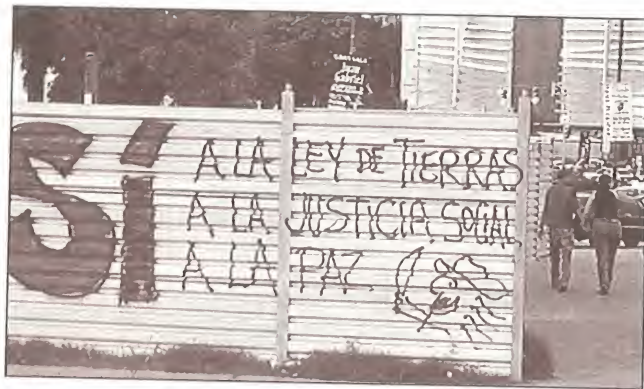
• Η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων και η Ένωση Επιχειρηματιών κηρύσσουν γενική απεργία διαρκείας με στόχο την εκδίωξη του Τσάβες από την εξουσία.

Πέμπτη 11 Απριλίου

10.00 Αρχίζει μεγάλη συγκέντρωση στην έδρα της Κρατικής Εταιρείας Πετρελαίου στο Καράκας.

12.30 Η Γενική Συνομοσπονδία Εργαζομένων και ο πρόεδρος της Ένωσης Επιχειρηματιών, Πέδρο Καρμόνα, βαδίζουν επικεφαλής μιας διαδήλωσης προς το προεδρικό μέγαρο του Μιραφλόρες για να ζητήσουν την παραίτηση του Τσάβες.

14.30-18.00 Γύρω από το Μιραφλόρες εξελίσσονται συγκρούσεις μεταξύ υπερασπιστών και αντιπάλων του Τσάβες, ανταλλάσσονται πυροβολισμοί. Οι νεκροί ανέρχονται σύμφωνα με ορισμένους στους 12 και σύμφωνα με άλλους στους 24, υπάρχουν και 110 τραυματίες.



Η αποτυχία του πραξικοπήματος είναι βέβαιο ότι θα γεννήσει δεύτερες σκέψεις και στις δύο πλευρές. Σε εκείνους που το επιχείρησαν και στους υποστηρικτές του Τσάβες. Ανεξάρτητα από τις τακτικές που θα χαράξουν οι μεν και οι δε για το μέλλον τους, πρέπει να έχουμε υπόψη ορισμένες αντικειμενικές παραμέτρους που καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό το παιχνίδι της εξουσίας.

Ένα πρώτο ζήτημα είναι ο κρατικός διοικητικός μηχανισμός της χώρας, όπου στα τέσσερα χρόνια της προεδρίας του Τσάβες έγιναν ελάχιστες αλλαγές ακόμη και στο επίπεδο των προσώπων που τον στελεχώνουν. Έγκυροι αναλυτές, όπως η Μάρτα Χάνκερ, επισημαίνουν ότι αντικειμενικό εμπόδιο είναι η ίδια η διοικητική δομή της Βενεζουέλας. Η κεντρική κυβέρνηση εξαιτίας της αποκέντρωσης που ισχύει στη χώρα, δεν έχει δικούς της κάθετους μηχανισμούς ελέγχου. Κάθε επαρχία είναι σαν ένα μικρό φέουδο που λειτουργεί χωρίς συνοχή σε σχέση με τις άλλες, ακόμη και αν οι τοπικές αρχές ανήκουν στο ίδιο κόμμα. Υπάρχουν συνολικά 17 κυβερνήτες που ανήκουν στο Κίνημα της Πέμπτης Δημοκρατίας του Τσάβες, αλλά αρκετές φορές ενεργούν για λογαριασμό τους. Το ίδιο συμβαίνει και με τους τσαβικούς δημάρχους. Το κράτος λειτουργεί κάθετα κυρίως μέσω των στρατιωτικών δομών. Αυτό το αξιοποίησε και ο Τσάβες με το *Proyecto Bolívar 2000* (σχέδιο μεταφοράς φτηνών αγροτικών προϊόντων στις αγορές, που στην υλοποίησή του χρησιμοποιήθηκαν στρατιωτικές δυνάμεις).

Ανασυγκρότηση πριν την τελική σύγκρουση

Αντιμέτωποι με αυτά τα προβλήματα, ο Τσάβες και οι δυνάμεις του Πατριωτικού Πόλου (ο συνασπισμός που τον έφερε στην προεδρία) είχαν προχωρήσει το τελευταίο χρονικό διάστημα σε κινήσεις που αποβλέπανε στην εξασφάλιση πολιτικής υπεροχής. Στις 7 Μαΐου 2001, ο Τσάβες έθεσε δημόσια την ανάγκη επανίδρυσης του *Movimiento Revolucionario Bolivariano (MBR-200)* και κάλεσε αναγνωρισμένους αγωνιστές των κομμάτων της Αριστεράς όπως τον Πάμπλο Μεδίνα, γενικό γραμματέα του *Patria Para Todos (PPT)*, ή τον Γκιγιέρμο Γκαρσία Πόνσε, πρώην κομμουνιστή ηγέτη, να συμβάλουν στη δημιουργία μαζικού κινήματος. Έγιναν αλλαγές υπουργών, τυπικά συγκροτήθηκαν οι μπολιβαριανοί κύκλοι (μορφή οργάνωσης της κοινωνικής βάσης της κυβερνητικής πλειοψηφίας), και σχηματίστηκε ένα πολιτικό κέντρο, η Πολιτική Διοίκηση της Επανάστασης, στην οποία συμμετέχουν όλα τα κόμματα και οι οργανώσεις που υποστηρίζουν την κυβέρνηση, κυβερνήτες και

δήμαρχοι της συμπολίτευσης και ο ίδιος ο Τσάβες.

Ωστόσο η απόπειρα πραξικοπήματος έδειξε ότι η αναμέτρηση αντιπολίτευσης-Τσάβες για την πολιτική εξουσία βάζει στο επίκεντρο τους εργαζόμενους των πιο προωθημένων τομέων της παραγωγής: πετρέλαιο, ασφάλι, ηλεκτρισμός. Όπως είναι γνωστό, το οργανωμένο συνδικαλιστικό κίνημα που είναι αντίθετο με τον Τσάβες μόλις συσπειρώνει το 12% των μισθωτών της χώρας. Όμως και ο Τσάβες δεν έχει μεγαλύτερη οργανωμένη βάση στους εργαζόμενους. Είναι χαρακτηριστικό ότι έκανε δημοψήφισμα για να αλλάξει το καθεστώς των γραφειοκρατικών συνδικάτων, και το κέρδισε μόνο επειδή στη Βενεζουέλα δεν υπάρχει προς τα κάτω όριο συμμετοχής για την εγκυρότητα ενός δημοψηφίσματος. Η αποχή ήταν τεράστια, άγγιζε το 70%.

Σήμερα, μετά και το πραξικόπημα, έγινε ολοφάνερο ότι με τέτοιες καθυστερήσεις και ελλείμματα, τα βήματα του Τσάβες και του πολιτικού σχεδίου του θα είναι πάντα αβέβαια. Η ιστορική στιγμή είναι κρίσιμη. Ο Ντίτριχ Στέφαν, ήδη στις 10 Δεκεμβρίου του 2001, μίλησε για τέλος της ειρηνικής συνύπαρξης ανάμεσα στο μπουλιβαριανό σχέδιο και το νεοφιλελεύθερο μοντέλο. Χωρίς αποφασιστική στήριξη σε ένα οργανωμένο κοινωνικό κίνημα με σαφή μέτωπα ενάντια στις επεμβάσεις των ΗΠΑ και τη ληστεία της τοπικής ολιγαρχίας και των πολυεθνικών, η κυβέρνηση του Τσάβες δεν θα μπορέσει να κρατήσει τις ισορροπίες για πολύ καιρό. Αλλά γι' αυτό χρειάζεται και αντίστοιχη κοινωνική πολιτική πιο ριζικών μεταρρυθμίσεων και ανατροπών, που δεν είναι βέβαιο ότι χωράει σε εξαγγελίες για «εθνικό διάλογο» και «ενότητα και συμφιλίωση στη Βενεζουέλα».

Α.Ξ.

Αυτοί ανέτρεψαν τον Τσάβες...

Αντιπροσώπευε την κυβέρνηση που περισσότερο από οποιανδήποτε άλλη σε όλο τον κόσμο είχε επιδοκιμασθεί εκλογικά. Σε οκτώ περιπτώσεις, ο λαός της Βενεζουέλας είπε «ναι» στον Ούγο Τσάβες. «Οι ινδιάνικες πατούσες», όπως του άρεσε να αποκαλεί τους «μικρούς» των ανώτερων τάξεων του Καρακάς, δεν είχαν καμιά αμφιβολία ότι τον Δεκέμβριο του 1998 είχε φτάσει η ώρα των αποκάτω, αυτών που δεν ψηφίζουν μόνο αλλά και εκλέγουν. Στο σημείο αυτό βρισκόταν ακριβώς η μεγάλη διαφορά ανάμεσα σε μια δημοκρατία περιορισμένη και υπό έλεγχο (όπως ήταν η δημοκρατία του Κάρλος Αντρές Πέρες και του Καλντέρου) και σε εκείνη την άλλη που διακήρυσσε ότι ήταν συμμετοχική, λαϊκή, ότι είχε αναδυθεί από τους δρόμους. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα κόμματα της ολιγαρχίας, η Δημοκρατική Δράση (AD) ή το COPEI, ή οι δεξιόι σοσιαλχριστιανοί, από την ίδια ημέρα που ηττήθηκαν στις εκλογές, άρχισαν να συνωμοτούν για να προκαλέσουν αυτό που συνέβη.

Του Κάρλος Ασνάρες

**Διευθυντή της εφημερίδας
«Resumen Latinoamericano»**

ΤΟΝ ΤΣΑΒΕΣ ΤΟΝ ΑΝΕΤΡΕΨΑΝ πρώτα και κύρια οι πολυεθνικές εταιρείες του πετρελαίου που είναι άμεσα συνδεδεμένες με τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η βορειοαμερικανική διοίκηση είχε, λίγο πριν από τον Δεκέμβριο του 1998, την πεποίθηση ότι ο μπουλιβαριανός ηγέτης δεν θα μπορούσε να νικήσει στις εκλογές και υπολόγιζαν ότι ο μοναδικός υποψήφιος της ολιγαρχίας (ο Ουμπέρτο Σάλας Ρομέρ) θα τους εξασφάλιζε θεμελιώδεις παροχές για τα συμφέροντά τους: την ιδιωτικοποίηση της Κρατικής Εταιρείας Πετρελαίου της Βενεζουέλας, η οποία μεταξύ των άλλων είναι ο τρίτος σε σειρά προμηθευτής σε «μαύρο χρυσό» των Βορειοαμερικανών. Το δίχως άλλο, ο εκλογικός θρίαμβος του Τσάβες κατακρήμνισε τις μονοπωλιακές επιθυμίες. Ο Τσάβες όχι μόνο δεν υποχώρησε στις πιέσεις εκείνων που ήθελαν ιδιωτικοποιήσεις, αλλά υπεράσπισε για τη Βενεζουέλα την τιμή του πετρελαίου, ξανάδωσε σφρίγος στον ΟΠΕΚ και μετέτρεψε αυτόν τον οργανισμό σε ένα ισχυρό όργανο αυτοάμυνας των χωρών που δεν ευθυγραμμίζονται με την ιμπεριαλιστική στρατηγική που κατευθύνεται από την Ουάσιγκτον. Το βενεζουελάνικο πετρέλαιο χρησιμοποιήθηκε τα τρία τελευταία χρόνια με επαναστατικό τρόπο για να διευκολύνει την οικονομική ανάπτυξη των πιο αδύναμων τομέων της χώρας (ξανάνοιξαν σχολεία που είχαν κλείσει από τις προηγούμενες κυβερνήσεις λόγω των «ελλειμμάτων του προϋπολογισμού», κατασκευάστηκαν λαϊκά σπίτια που δόθηκαν σε εξαιρετικά χαμηλή τιμή, επισκευάστηκαν νοσοκομεία που είχαν εγκαταλειφθεί από τους εντολοδόχους της Δημοκρατικής Δράσης και του COPEI, θεσπίστηκαν πιστώσεις για να ενθαρρυνθούν στόχοι στον αγροτικό τομέα). Επίσης, όμως, με αυτό το πετρέλαιο στα χέρια του λαού και όχι της Σελ, της Έξον, της Έσο και της ΓΙΟΥΝΟΚΑΛ, όπως θα γίνει σίγουρα από αυτή τη στιγμή, δόθηκε βοήθεια σε χώρες που δεν το έχουν ή σε οικονομίες που αδυνατούν να το αποκτήσουν.

Από αυτή την ίδια στιγμή, η αντιμπουλιβαριανή συνωμοσία άρχισε να επηρεάζει τα εκτελεστικά στελέχη της Κρατικής Εταιρείας Πετρελαίου της Βενεζουέλας (ειδικά αυτούς που είχαν τις μεγαλύτερες αποδοχές στην επιχείρηση) και πέτυχε σε λίγο χρόνο να αναδυθεί από εκεί η υπονομευτική και πραξικοπηματική θρυαλλίδα. Δεν είναι τυχαίο ότι τα σημερινά γεγονότα ξεκίνησαν ακριβώς στην κρατική επιχείρηση, με μια γενική απεργία των διευθυντών, με σαμποτάζ στην παραγωγή, με εκκλήσεις –που μεταδόθηκαν από όλα τα μέσα ενημέρωσης– για μποϊκοτάρισμα της ελεύθερης αγοράς μιας τόσο θεμελιακής για τη χώρα υπόθεσης. Και τα κατάφεραν.

ΤΟΝ ΤΣΑΒΕΣ ΤΟΝ ΑΝΕΤΡΕΨΑΝ οι μεγάλες τράπεζες, ακριβώς εκείνες που μια «μαύρη Παρασκευή» που όλοι θυμούνται, εδώ και πολλά χρόνια, σήκωσαν όλα τα λεφτά από τα χρηματοκιβώτιά τους –όπως έκαναν

Συνέχεια από τη σελ. 34

15.45-17.15 Τελευταίο προεδρικό μήνυμα του Τσάβες, στο οποίο υποστηρίζει τον διάλογο και χαρακτηρίζει «ανεύθυνους» εκείνους που κήρυξαν την απεργία.

17.30 Δυνάμεις από το στρατόπεδο Τιούνα του Καράκας καταλαμβάνουν τη γύρω περιοχή του στρατοπέδου, τοποθετούν τανκς στην είσοδο και αποκλείουν τον νότιο περιφερειακό αυτοκινητόδρομο, απομονώνοντας έτσι το Καράκας από αυτή την πλευρά.

19.00 Μια δεκάδα στρατηγών της Εθνοφρουράς με επικεφαλής τον στρατηγό Έκτορ Ραμίρες ζητούν από τη στρατιωτική ηγεσία να μη συνεχίσει να αναγνωρίζει ως πρόεδρο τον Τσάβες.

21.20 Ένα κονβόι από τανκς και καμiónια με 200 άντρες κατευθύνεται από το στρατόπεδο Τιούνα προς το Μιραφλóρες για να υποστηρίξει τον Τσάβες.

21.27 Η ανώτατη διοίκηση του στρατού καταγγέλλει τον Τσάβες για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν κατά των πολιτών.

21.50 Από την επίσημη κυβέρνηση οι δολοφονίες αποδίδονται στην οργάνωση Κόκκινη Σημαία που είναι εχθρός του τσαβισμού.

22.00 Η κρατική τηλεόραση καταλαμβάνεται από αντιπάλους του Τσάβες και σταματάει τις εκπομπές της.

23.50 Η πολιτική αστυνομία δεν αναγνωρίζει ως πρόεδρο τον Τσάβες.

Παρασκευή 12 Απριλίου

1.10 Τα μέσα ενημέρωσης μεταδίδουν ότι ο Τσάβες παραδόθηκε στους πραξικοπηματίες στρατιωτικούς.

3.10 Το ναυτικό προσχωρεί στη στρατιωτική εξέγερση.

4.00 Ο Τσάβες κρατείται στο στρατόπεδο Τιούνα για να παραπεμφθεί στη δικαιοσύνη για τη σφαγή της Πέμπτης.

4.51 Ο πρόεδρος της Ένωσης Επιχειρηματιών Καρμόνα ορκίζεται πρόεδρος μιας μεταβατικής πολιτικο-στρατιωτικής κυβέρνησης. Αναγγέλλει εκλογές σε ένα χρόνο και αντικαθιστά όλους τους επικεφαλής των κρατικών θεσμών.

Σάββατο 13 Απριλίου

12.30 Υποστηρικτές του Τσάβες διαδηλώνουν στο Καράκας. Οι διαδηλώσεις και συγκρούσεις γενικεύονται στη διάρκεια της ημέρας στο Καράκας και σε άλλες πόλεις της Βενεζουέλας.

13.34 Ο στρατηγός Ραούλ Μποντέλ στασιάζει με μια ταξιαρχία αλεξιπυρριτών στο Μαρακαί υπέρ του Τσάβες.

16.37 Ο στρατηγός Εφρέν Βάσκες, αρχηγός του Στρατού Ξηράς, δηλώνει ότι η προσωρινή κυβέρνηση έχει κάνει λάθη και θέτει όρους για να συνεχίσει την υποστήριξή της.

17.11 Ο Καρμόνα ανακοινώνει διορθωτικές κινήσεις στις αποφάσεις της Παρασκευής και αποκαθιστά τις κρατικές εξουσίες.

17.53 Ο πρώην πρόεδρος της Βουλής στο όνομα του κοινοβουλίου χαρακτηρίζει μη νόμιμη την προσωρινή κυβέρνηση.

20.12 Στελέχη της κυβέρνησης του Τσάβες μεταδίδουν μέσω της κρατικής Τηλεόρασης ότι ελέγχουν το προεδρικό μέγαρο.

22.11 Ο αντιπρόεδρος του Τσάβες, Ντιονάντο Καμπέγιο, αναλαμβάνει την προεδρία ενώπιον του προέδρου της Βουλής.

22.12 Ο Καρμόνα παραιτείται και αναγνωρίζει τον Καμπέγιο.

2.50 Ο Τσάβες μεταφέρεται με ελικόπτερο στο Μιραφλóρες όπου ο Καμπέγιο του παραδίδει την προεδρία της Βενεζουέλας.

τώρα στην Αργεντινή- και κατέστρεψαν το χρηματοπιστωτικό σύστημα της Βενεζουέλας ατιμωρητί. Είναι οργανισμοί που στη διάρκεια της τσαβικής προεδρίας έκαναν ό,τι ήταν δυνατόν για να ακρωτηριάσουν μια πολιτική ανεξάρτητης βιομηχανικής ανάπτυξης και συνωμότησαν με τις μεγάλες χρηματιστικές πολυεθνικές για να πνίξουν τις προσπάθειες της κυβέρνησης να ξεμπλοκάρει το εξωτερικό χρέος.

ΤΟΝ ΤΣΑΒΕΣ ΤΟΝ ΑΝΕΤΡΕΨΑΝ τα αντικουβανικά «σκουλήκια» του Μαϊάμι, κυρίως, οι άνθρωποι του Αμερικανοκουβανικού Εθνικού Ιδρύματος, που διευθύνει ο γιος του μακαρίτη Μας Κανόσα, που δεν προμήθευσαν μόνο δολάρια για την εκλογική καμπάνια του Σάλας Ρομέρ, αλλά από μακριά ενίσχυσαν με τα εκατομμύριά τους τους αντιτσαβικούς κύκλους στα μέσα ενημέρωσης για να γενικεύσουν μια δόλια καμπάνια στηριγμένη στο ψέμα ενάντια στην μπολιβαριανή κυβέρνηση. Στρατηγική στην οποία εντάχθηκαν πρόσωπα ενός πεισματώδους αντικομμουνισμού, όπως ο Κουβανός Σαλβαδόρ Ρομανί και ο Βορειοαμερικανός ρατσιστής Λίντον Λαρούς, όταν πριν από δυο μήνες συναντήθηκαν στη Δομινικανή Δημοκρατία με τον πρώην πρόεδρο Κάρλος Αντρές Πέρες και με τα στελέχη της Ένωσης Επιχειρηματιών και της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργαζομένων της Βενεζουέλας, τον Πέδρο Καρμόνα και τον Κάρλος Ορτέγκα, αντίστοιχα. Εκεί αποφάσισαν «το πότε και το πώς» των αποσταθεροποιητικών και πραξικοπηματικών ενεργειών, και εκεί καθορίστηκε ότι «ο νέος πρόεδρος μιας μεταβατικής κυβέρνησης» θα ήταν ο επικεφαλής της Ενώσεως Επιχειρηματιών, όπως και έγινε τελικά. Σε αυτή τη συνάντηση συμμετείχαν και διάφοροι βουλευτές του Δημοκρατικού Κόμματος των ΗΠΑ και ο πρώην σύμβουλος του υπουργείου Εσωτερικών, ο Θορ Χάλβορσεν.

Ό,τι είχε συμβεί από καιρό δεν άφηγε περιθώριο για αμφιβολίες: εργοδοτική απεργία στις 10 του περασμένου Δεκεμβρίου την οποία οργάνωσε η Ένωση Επιχειρηματιών και μια σταθερή και κλιμακούμενη επίθεση από τους διεφθαρμένους συνδικαλιστές της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργαζομένων που κατέληξαν στο τωρινό πραξικόπημα.

ΤΟΝ ΤΣΑΒΕΣ ΤΟΝ ΑΝΕΤΡΕΨΑΝ τα μέσα ενημέρωσης. Όχι μόνο οι εφημερίδες «Ελ Ουνιβερσάλ» και «Ελ Νασιονάλ» και τα ραδιόφωνα και τα τηλεοπτικά κανάλια με τις καθημερινές αποσταθεροποιητικές εκπομπές τους, αλλά επίσης ο «μεγάλος διεθνής τύπος» που κατευθύνεται από τις ΗΠΑ. Το έκαναν στη διάρκεια αυτών των τριών χρόνων αλλά με επιτάχυνση τους τελευταίους μήνες στηριγμένα στην παντοδυναμία της εξουσίας τους. Έτσι η επίθεση απόκτησε απίστευτα χαρακτηριστικά εχθρικής επιδρομής και χειραγώγησης. Αυτά τα «γεράκια» της ενημέρωσης αξιοποίησαν με τη σειρά τους την αδυναμία που προκύπτει όταν η διακυβέρνηση γίνεται σύμφωνα με τους κανόνες της ευλογημένης δημοκρατίας, και έτσι μπόρεσαν να δυσφημούν, να παρερμηνεύουν και να αποσιωπούν τις θετικές πράξεις της κυβέρνησης και να απαιτούν κατά παράδοξο τρόπο την ελευθερία της έκφρασης «που καταστρατηγούσε ο τσαβικός αυταρχισμός». Αυτά τα μέσα ενημέρωσης ήταν -όπως το κατήγγειλε ο Τσάβες στον τελευταίο λόγο του- ο χειρότερος εχθρός. Όπως και το κλίμα του μίσους που γενίκευσε με τις ίντριγκες της η πρεσβεία των ΗΠΑ.

Σημ.: Το άρθρο αυτό, που απόσπασμά του παρουσιάζουμε, γράφτηκε λίγες ώρες μετά το πραξικόπημα.

(μετάφραση: Α.Ε.)

Το πετρέλαιο στην οικονομία

ΤΗΣ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑΣ

Η Βενεζουέλα είναι από τα ιδρυτικά μέλη του ΟΠΕΚ και το πετρέλαιο είναι η βάση της βενεζουελάνικης οικονομίας, δεδομένου ότι πάνω από το 70% των εσόδων από εξαγωγές προέρχονται από τον πετρελαϊκό τομέα. Κατά τη διάρκεια του 1997 εξήχθησαν κάπου 1,2 δισ. βαρέλια, ενώ τα συνολικά αποθέματα της χώρας εκτιμώνται σχεδόν στα 65 δισ. βαρέλια. Αυτό σημαίνει ότι το πετρέλαιο θα εξακολουθήσει να αποτελεί σημαντική πηγή πλούτου για τις επόμενες δεκαετίες. Η εξαγωγή του πετρελαίου γίνεται κυρίως στις λεκάνες Μπαρίνας-Απούρε και Οριεντάλ και κατευθύνεται προς τις ΗΠΑ (70% των συνολικών εξαγωγών), τη Λατινική Αμερική και την Ευρώπη. Οικονομικό ενδιαφέρον έχουν όμως και τα πετρέλαια της ζώνης του Ορινόκο, που τα προσεχή χρόνια προβλέπεται να αποτελέσουν αντικείμενο εντατικής εκμετάλλευσης.

Το 1976 εθνικοποιήθηκε η πετρελαϊκή βιομηχανία και την αποκλειστική εκμετάλλευση των κοιτασμάτων την έχει η Ανώνυμη Εταιρεία Πετρελαίων της Βενεζουέλας (PDVSA), που δραστηριοποιείται τόσο στην εξόρυξη όσο και στη διύλιση και στην πετροχημική βιομηχανική δραστηριότητα. Η PDVSA έχει επίσης μονάδες επεξεργασίας και διά-

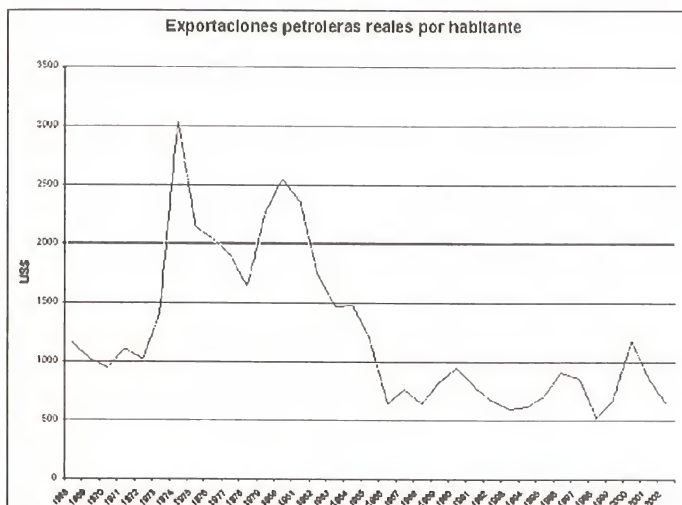
θεσης του πετρελαίου στις ΗΠΑ, στο Κουρασάο, στη Γερμανία, στο Βέλγιο και στην Ελβετία.

Τις τελευταίες δεκαετίες, έγινε μια προσπάθεια να αναπτυχθούν και άλλοι εξαγωγικοί κλάδοι, πέρα από το αργό πετρέλαιο, όπως σίδηρος, άνθρακας, τσιμέντο, πετροχημικά και χαλυβουργικά προϊόντα. Ωστόσο, το αργό πετρέλαιο παραμένει η κύρια πηγή εσόδων, με όλες τις αρνητικές συνέπειες που μπορεί να έχει η εστίαση της οικονομικής δραστηριότητας στην εξαγωγή ακατέργαστων υλών.

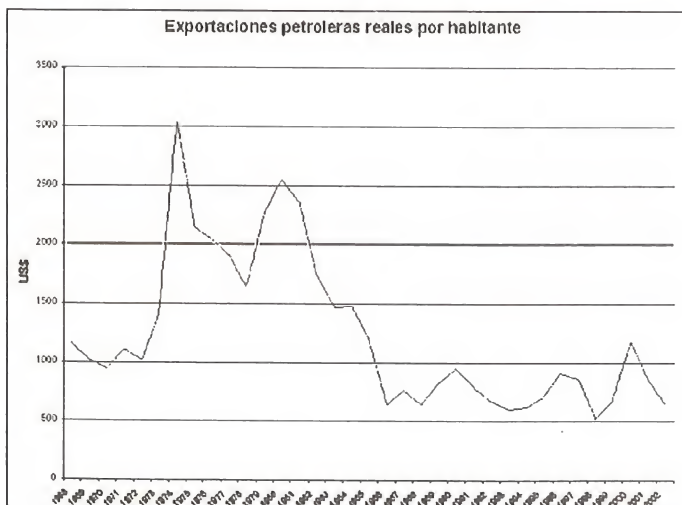
Από το 1940 ως το 1980, η Βενεζουέλα απολάμβανε μεγάλα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου και αυτό επέτρεπε στην πολιτεία να βρίσκει πόρους για τις δαπάνες της χωρίς να καταφεύγει στην υψηλή φορολογία. Αυτή η ευνοϊκή συγκυρία είχε ως αποτέλεσμα να ανυψωθεί το επίπεδο ζωής του πληθυσμού και να αναπτυχθούν οι τομείς της υγείας και της παιδείας. Επιπλέον, προχώρησε η εκβιομηχάνιση της χώρας με τάση υποκατάστασης των εισαγωγών και έγιναν έργα υποδομής (δρόμοι, αρδευτικά έργα, υδροηλεκτρικά εργοστάσια). Στην όλη αναπτυξιακή προσπάθεια, τον βασικό ρόλο τον είχαν οι κρατικές επιχειρήσεις, που δραστηριοποιήθηκαν σε διάφορους τομείς της οικονομικής δραστηριότητας.

Όπως όμως φαίνεται από τη γραφική παράσταση του σχήματος 1, από τη δεκαετία του '80 και μετά τα κατά κεφαλήν έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου μειώθηκαν δραματικά. Το τοπικό μέγιστο που εκδηλώνεται κατά την τελευταία περίοδο της πρόσκαιρης ανόδου της τιμής του πετρελαίου (1999-2001), δεν αλλάζει ουσιαστικά την κατάσταση. Η πτώση στα κατά κεφαλήν έσοδα από το πετρέλαιο οφείλεται τόσο στη μείωση, διεθνώς, της τιμής του πετρελαίου ανά βαρέλι, όσο και στο ότι ο όγκος των εξαγωγών δεν ακολούθησε τους ρυθμούς πληθυσμιακής αύξησης της χώρας, με αποτέλεσμα να μειωθεί, εξίσου δραματικά, και ο κατά κεφαλήν όγκος εξαγομένου πετρελαίου (βλ. σχ. 2).

Η πτώση των εσόδων από το πετρέλαιο επέφερε διόγκωση του εξωτερικού χρέους, που, σε συνδυασμό με τη διαφυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό, οδήγησε, το 1994, σε μια σοβαρή χρηματιστική κρίση και σε πτώση του βιοτικού επιπέδου.



Σχ. 1. Αξία πετρελαϊκών εξαγωγών ανά κάτοικο



Σχ. 2. Όγκος πετρελαϊκών εξαγωγών ανά κάτοικο

Εκείνη την περίοδο, υιοθετήθηκε μια νεοφιλελεύθερη οικονομική πολιτική, με αποδέσμευση των συναλλαγματικών ισοτιμιών και άρση των συναλλαγματικών περιορισμών, εγκατάλειψη του ελέγχου στις τιμές, ελεύθερη διακύμανση των επιτοκίων, ιδιωτικοποίηση δημόσιων επιχειρήσεων και επαναδιαπραγμάτευση του εξωτερικού χρέους. Επιπλέον, επιχειρήθηκε η προσέλκυση ξένων κεφαλαίων για επενδύσεις σε διάφορους τομείς της βιομηχανίας, των ορυχείων και του τουρισμού και περιορίστηκαν οι κοινωνικές παροχές.

Είναι προφανές ότι η πολιτική που ακολουθήθηκε, έπληξε τα λαϊκά στρώματα και προκάλεσε δυσφορία και κοινωνικές εντάσεις, που ενισχύθηκαν και από την εκτεταμένη διαφθορά των κυβερνήσεων. Απόρροια αυτής της δυσφορίας είναι η άνοδος του Τσάβες στην εξουσία, το 1998, ο οποίος επιχείρησε να ενισχύσει το βιοτικό επίπεδο των κατώτερων τάξεων και να στηρίξει την κοινωνική πρόνοια.

Στην ουσία της, η οικονομική πολιτική του Τσάβες δεν διέφερε από αυτήν που ασκούσαν οι κυβερνήσεις κατά τις δεκαετίες του '60 και του '70. Υπήρχε ίσως μια πιο ριζοσπαστική απόχρωση όσον αφορά στην πολιτική αναδιανομής του εθνικού εισοδήματος και στον βαθμό κρατικού παρεμβατισμού στην οικονομία, που ενόχλησε σφόδρα το ιδιωτικό κεφάλαιο και τους ιδεολογικούς απολογητές του. Η βασική αρχή ήταν ότι τα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου θα μπορούσαν να διοχετευθούν στην κοινωνική πολιτική και σε επενδύσεις εκτός του πετρελαιοκτομίου. Σε ένα τέτοιο μοντέλο, το κράτος θα αναλάμβανε τη συγκέντρωση και κατανομή των πόρων. Για να τιθασευτεί ο πληθωρισμός και να προστατευτεί το λαϊκό εισόδημα, υιοθετήθηκε μια πολιτική σκληρού νομίσματος, με συναλλαγματικούς περιορισμούς και με μια αργή διολίσθηση σε σχέση με το δολάριο. Για να αποτραπεί η διαφυγή κεφαλαίων και να στηριχτεί το εθνικό νόμισμα (μπολίβαρ), οι κρατικά ελεγχόμενοι φορείς εξέδωσαν ομόλογα με υψηλά επιτόκια, διακινδυνεύοντας έτσι τη διόγκωση του εσωτερικού χρέους.

Για να είναι βιώσιμη μια τέτοια πολιτική, θα πρέπει να είναι εξασφαλισμένο ότι τα έσοδα από το πετρέλαιο θα είναι υψηλά και σταθερά ως προς τον χρόνο. Όμως, όπως είδαμε στις δυο γραφικές παραστάσεις, αυτές οι προϋποθέσεις έχουν πάψει να ισχύουν εδώ και είκοσι χρόνια περίπου. Από τα 1750 δολάρια κατά κεφαλήν κατά τα μέσα της δεκαετίας του '70, τα έσοδα από τις εξαγωγές πετρελαίου έπεσαν στα 767 δολάρια κατά την περίοδο 2000-2001, παρά την άνοδο των τιμών του μαύρου χρυσού στη διάρκεια αυτής της διετίας. Εξάλλου, η ανοδική φάση των τιμών αποδείχτηκε πρόσκαιρη, παρά τις παρεμβάσεις των πετρελαιοπαραγωγών χωρών στην κατεύθυνση της μείωσης της παραγωγής. Η πολιτική ελέγχου της κατανάλωσης πετρελαίου που ακολούθησαν οι ανεπτυγμένες χώρες τα τελευταία 25 χρόνια, σε συνδυασμό με την παγκόσμια οικονομική ύφεση της τελευταίας πενταετίας, έχει ως αποτέλεσμα να μη μπορεί να λειτουργήσει ο πετρελαιοκτομός ως η ατμομηχανή της ανάπτυξης και της κοινωνικής πολιτικής.

Η υστέρηση στα έσοδα από το πετρέλαιο επέφερε ιδιαίτερα δυσάρεστες συνέπειες στην οικονομία της Βενεζουέλας, τον τελευταίο χρόνο. Το δημόσιο χρέος διογκώθηκε, η πολιτεία δυσκολεύεται να χρηματοδοτήσει την αναπτυξιακή προσπάθεια καθώς έχει να πληρώνει

τοκοχρεωλύσια και η κατάσταση επιδεινώνεται από τη μαζική διαφυγή κεφαλαίων προς το εξωτερικό, καθώς οι έχοντες και κατέχοντες είδαν από την αρχή αρνητικά την κυβερνητική πολιτική και φοβήθηκαν περαιτέρω αρνητικές εξελίξεις. Η πολιτική του σκληρού νομίσματος είχε ως αποτέλεσμα την υπερτίμηση του μπολίβαρ και τη μείωση της ανταγωνιστι-

κότητας της οικονομίας της Βενεζουέλας σε σχέση με τις γειτονικές χώρες (Βραζιλία και Κολομβία), με αποτέλεσμα να διευρύνεται το εμπορικό έλλειμμα και να αναπαράγεται ένας φαύλος κύκλος συρρίκνωσης των κρατικών εσόδων και αύξησης των δημοσιονομικών ελλειμμάτων.

Τον περασμένο Φεβρουάριο, η κυβέρνηση εγκατέλειψε την πολιτική του σκληρού νομίσματος και άφησε να διαμορφωθεί η συναλλαγματική ισοτιμία του μπολίβαρ από τις δυνάμεις της αγοράς. Αυτό εκτιμάται ότι θα εκτινάξει τον πληθωρισμό, που είχε πρόσφατα μειωθεί χάρη στην πολιτική του σκληρού νομίσματος, οπότε διαγράφεται ο κίνδυνος να επιδεινωθεί η θέση των οικονομικά ασθενέστερων τάξεων. Το ερώτημα που τίθεται είναι το κατά πόσον η κυβέρνηση διαθέτει την πολιτική βούληση και την εφευρετικότητα για να προστατέψει το βιοτικό επίπεδο των κοινωνικών στρωμάτων που πίστεψαν στον Τσάβες και τον ανέβασαν στην εξουσία.

Οι οικονομικοί αναλυτές, στα στοιχεία και στις εκτιμήσεις των οποίων βασίστηκε σε μεγάλο βαθμό αυτό το άρθρο, είναι ιδιαίτερα επικριτικοί απέναντι στην πολιτική που ακολούθησε ως τώρα ο Τσάβες, χαρακτηρίζοντάς την ως «αντιμεταρρυθμισμό». Αυτό που προτείνουν είναι μια επιστροφή στην πολιτική των προκατόχων του σημερινού προέδρου, ενδεχομένως με μια πιο ισχυρή δόση λιτότητας και νεοφιλελευθερισμού, ώστε να δοθούν κίνητρα για επενδύσεις και να τονωθεί η οικονομική δραστηριότητα. Όμως, αυτή η πολιτική δεν είναι που έπληξε τα λαϊκά στρώματα και που τελικά έφερε τον «αντιμεταρρυθμιστή» Τσάβες στην εξουσία;

Είναι όμως γεγονός ότι το πετρέλαιο δεν μπορεί να φέρει πια στην οικονομία της Βενεζουέλας τα έσοδα που έφερνε παλιότερα. Προβάλλει λοιπόν επιτακτικά η ανάγκη για μια νέα, πιο ισορροπημένη οικονομία, που θα αξιοποιεί τον καθόλου ευκαταφρόνητο φυσικό πλούτο της χώρας, θα αντιμετωπίζει στη ρίζα του το πρόβλημα της κοινωνικής ανισότητας και θα εξασφαλίζει ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για τα λαϊκά στρώματα. Το πώς μπορεί να γίνει αυτό, είναι το μεγάλο ζητούμενο, όχι μόνο για τους Βενεζουελάνους, αλλά και για τους λαούς και τα ριζοσπαστικά κινήματα όλου του κόσμου.

Γ.Σ.

Πηγές

<http://www.joseacontreras.net/dirinter/america/venezuela.htm>

<http://economia.eluniversal.com/conindustria>

<http://www.pdv.com>

Venezuela Analitica (<http://www.analitica.com>)

Το έχουμε ξαναπεί: το Σχέδιο Κολομβία που εμφανίζεται ως σχέδιο ενάντια στην καλλιέργεια και την εμπορία των ναρκωτικών, είναι ένα σχέδιο πολέμου ενάντια στα αντάρτικα κινήματα της χώρας αλλά και ενάντια στα κινήματα της ευρύτερης περιφέρειας. Τώρα πια που οι ειρηνευτικές συνομιλίες στην Κολομβία διακόπηκαν με ευθύνη της κυβέρνησης και ο Παστράνα βομβαρδίζει ένοπλους και άμαχους αδιακρίτως αξιοποιώντας τη «βοήθεια» των ΗΠΑ, που δόθηκε στο πλαίσιο του Σχεδίου Κολομβία, δεν μπορεί να υπάρχει καμία αμφιβολία σε κανέναν.

Επειδή όμως το θέμα των ναρκωτικών είναι εξαιρετικά ευαίσθητο, και επειδή όλη αυτή η φιλολογία των ΗΠΑ για τον «πόλεμο» κατά των ναρκωτικών έχει σκεπάσει με τόνους «αρχαίας σκουριάς» την πραγματικότητα, τα κείμενα που ακολουθούν προσπαθούν να θέσουν το ζήτημα τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τη νότιο Αμερική, στις πραγματικές διαστάσεις τους. Η καλλιέργεια της κόκας, η οικονομία της κόκας, οι κοκαλέρος της Βολιβίας, οι καλλιεργητές της κόκας στην Κολομβία, το κίνημα των κοκαλέρος, η φωνή του Έβο Μοράλες ηγετικού στελέχους τους: «Δεν είμαστε το πρόβλημα, δεν θέλουμε να είμαστε τα θύματα», και οι προτάσεις των FARC-EP για εναλλακτικές καλλιέργειες που θα αντικαταστήσουν την παράνομη καλλιέργεια κόκας – μας βοηθάνε να κατανοήσουμε ένα σοβαρό ζήτημα, αλλά κυρίως τον αγώνα εκείνων που αντιστέκονται στον νεοφιλελευθερισμό και τον βορειοαμερικάνικο ιμπεριαλισμό έχοντας εκτός των άλλων να αντιμετωπίσουν και τη βαριά κατηγορία του ναρκο-αντάρτικου.

Φυλάξαμε για επίλογο αυτής της μικρής εισαγωγής, μερικά ερωτήματα του Νόαμ Τσόμσκι που περιμένουν απάντηση: «Ποιο δικαίωμα έχουν οι ΗΠΑ να ενορχηστρώσουν σε άλλες χώρες ένα στρατιωτικό, βιολογικό και χημικό πόλεμο για να καταστρέψουν μια καλλιέργεια που δεν τους αρέσει; Γιατί δεν κάνουν το ίδιο στον Καναδά όπου οι φυτείες μαριχουάνας εξαπλώνονται ραγδαία, ή στις ίδιες τις πολιτείες τους όπου παρασκευάζονται τα χάι-τεκ παραισθησιογόνα ναρκωτικά; Νομιμοποιούνται ηθικά οι λαοί της Ανατολικής Ασίας, που θρηνούν περισσότερους θανάτους από τα βορειοαμερικανικής προέλευσης ναρκωτικά απ' ό,τι οι ΗΠΑ από τα κολομβιανά, να βομβαρδίσουν τη Β. Αμερική;» (The Colombia Plan: April 2000, www.zetmag.org, μεταφρασμένο στα ελληνικά στη διεύθυνση http://athens.indymedia.org/front.php3?article_id=5967&group=webcast).



Ο «πόλεμος» κατά των ναρκωτικών

ΕΝΑ ΠΡΟΣΧΗΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΙΝΗΜΑΤΩΝ

Εκτιμάται ότι η καλλιέργεια της κόκας ξεκίνησε εδώ και 4000 χρόνια περίπου, στις ανατολικές πλαγιές των Άνδεων. Στις περιοχές αυτές, η κόκα είναι ούτως ή άλλως αυτοφυής και αυτό που πέτυχαν οι ιθαγενείς κατά το 2100 π.Χ. ήταν να καλλιεργήσουν δυο από τις είκοσι πέντε ποικιλίες που απαντώνταν σε άγρια κατάσταση.

Στις περιοχές αυτές, μπορεί να καλλιεργηθεί κόκα τρεις ή τέσσερις φορές τον χρόνο, είναι ανθεκτική και δεν χρειάζεται φυτοφάρμακα. Τα φύλλα κόκας είναι ελαφρά, εύκολα στη μεταφορά και εμπορεύσιμα. Με πρώτη ύλη τα φύλλα κόκας μπορούν να παραχθούν διάφορα προϊόντα, όπως οδοντόπαστα, σαμπουάν ή διάφορα φάρμακα.

Για τους ιθαγενείς, η κόκα ήταν «ιερή», με την έννοια ίσως ότι τους παρείχε τα μέσα για τη διαβίωσή τους και, από την άλλη πλευρά, τους καλλιεργούσε την αίσθηση της κοινότητας με τη φύση και με τις ζωοποιές της δυνάμεις. Η μάσηση των φύλλων κόκας ήταν από τότε μια συνήθεια που έδινε δυνάμεις στον ιθαγενή για να φέρει σε πέρας τις αγροτικές του εργασίες, να κατασκευάσει τα απαραίτητα έργα υποδομής και, αργότερα, να δουλέψει με εξοντωτικούς ρυθμούς στα ορυχεία του Ισπανού κατακτητή.

Χρήση κόκας γίνονταν σε τελετές θρησκευτικού ή κοινωνικού χαρακτήρα, όπως γιορτές, γάμοι, βαπτίσεις ή κηδείες. Μπορούμε ίσως να πούμε ότι αν, για τους λαούς της Μεσογείου, ένα ποτήρι κρασί μπορεί να επισφραγίσει μια επαγγελματική συμφωνία, να συνοδεύσει τη συζήτηση μιας παρέας και να διεγείρει ένα αίσθημα συντροφικότητας, μια ανάλογη λειτουργία καλλιέργειας του αισθήματος της συλλογικότητας μέσα στην κοινότητα έχουν, για τους ιθαγενείς των Άνδεων, τα φύλλα κόκας ή τα αφεψήματα που παράγονται απ' αυτά.

Αξίζει επίσης να αναφερθεί ότι τα φύλλα κόκας έχουν εξυπηρετήσει και ως ανταλλακτικό μέσω τις αγοραπωλησίες αγαθών στις αγορές των ινδιάνικων κοινοτήτων.



Χιλιάδες Κολομβιανοί αγρότες, μη έχοντας άλλες διεξόδους επιβίωσης, καλλιεργούν φυτά κόκας. Σε μια χώρα που μαστίζεται από την οικονομική και κοινωνική κρίση, σε μια χώρα με 20,2% ανεργία και 22,7% υποαπασχόληση, οι αγρότες αυτοί θα συνεχίσουν να καλλιεργούν κόκα ό,τι και να γίνει, τουλάχιστον μέχρι να βρουν κάτι άλλο να κάνουν για να ζήσουν. Οι αγρότες αυτοί, λοιπόν, τρώνε σήμερα στο κεφάλι τόνους χημικά και δηλητήρια α-

πό τους αεροψεκασμούς του «Σχεδίου Κολομβία», καθώς η πρόταση των FARC –και όχι μόνο– για εκρίζωση των φυτών «με το χέρι», με ταυτόχρονη παροχή εναλλακτικών λύσεων στους αγρότες, έχει απορριφθεί. Μήπως όμως τους αξίζει; Μήπως οι αγρότες αυτοί είναι τελικά ναρκέ-μποροι και τα 'χουν ήδη κερδίσει, οπότε καλά τα παθαίνουν;

Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, κάθε αγρότης της περιοχής διαθέτει κατά μέσο όρο περίπου 3 εκτάρια καλλιεργημένα με κόκα. Το φυτό δίνει περίπου 5-6 σοδειές τον χρόνο. Όταν ο αγρότης μαζέψει τα φύλλα, πρέπει να φτιάξει την πάστα της κόκας, την οποία και θα πουλήσει στον έμπορο. Ο αγρότης πουλάει την πάστα περίπου 1000\$ το κιλό, ενώ κάθε εκτάριο αποφέρει περίπου 5-6 κιλά πάστας τον χρόνο. Συνολι-

ΚΟΚΑ:



Η κοκαΐνη ήταν άγνωστη στους ιθαγενείς των Άνδεων. Ως χημική ουσία, απομονώθηκε από την κόκα, στο εργαστήριο, το 1860 για πρώτη φορά. Το 1884, ο Σίγκμουντ Φρόντντ έγραψε το δοκίμιο με τίτλο «Über Coca», όπου την περιγράφει ως «ασύγκριτο διεγερτικό» και λίγο αργότερα τη συνιστούσε ως «πολύτιμο τονωτικό του εγκεφάλου, φάρμακο για όλες τις νευρικές προσβολές: ημικρανία, νευραλγία, υστερία, μελαγχολία κ.λπ.». Στα τέλη του 19ου αιώνα, πα-

Η οικονομία

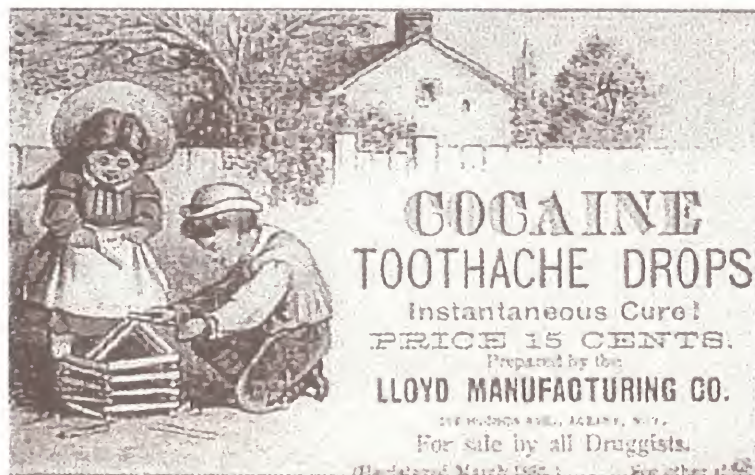
κά, λοιπόν, ο αγρότης εισπράττει κατά μέσο όρο περίπου 15.000-18.000\$ ετησίως. Το καθαρό κέρδος (λόγω των εξόδων της καλλιέργειας, της κατασκευής της πάστας και των μεταφορών) είναι περίπου 10% – δηλαδή το ετήσιο καθαρό κέρδος του αγρότη είναι περίπου 1500-1800\$.

Από εκεί και μετά αρχίζει η παρασκευή της κοκαΐνης από τους εμπόρους και τις μαφίες. Τα πέντε κιλά πάστας (τα 1500 δολάρια του αγρότη) δίνουν (περίπου) πέντε κιλά κοκαΐνης, που κοστίζουν στους δρόμους των ΗΠΑ 500.000\$ και στους δρόμους της Ευρώπης φθάνουν τα 750.000\$. Τα ιλιγγιώδη αυτά ποσά εξηγούν και την κάλυψη που παρέχουν στις διάφορες μαφίες οι κρατικοί μηχανισμοί. Είναι μάλλον γνωστό στους πάντες ότι το (ελεγχόμενο από παρακρατικούς μηχανισμούς) καρτέλ της πόλης Κάλι και ο νυν αρ-

Καλλιέργεια και καλλιεργητές

ρουσιάστηκε το αναψυκτικό Κόκα Κόλα, που περιείχε κοκαΐνη. Από τις αρχές του 20ού αιώνα όμως, αναγνωρίστηκαν οι βλαβερές επιδράσεις της κοκαΐνης, οπότε έπαψε να χρησιμοποιείται για την παρασκευή του αναψυκτικού. Τελικά, στην Ευρώπη και στην Αμερική, απαγορεύτηκε τόσο η χρήση της κοκαΐνης όσο και της κόκας. Αποτέλεσμα αυτής της σύγχυσης μεταξύ κόκας και κοκαΐνης είναι η έκθεση μιας επιτροπής του ΟΗΕ για την κόκα, που γράφτηκε το 1949, όπου ισχυρίζονταν ότι «η χρήση της κόκας είναι αναμφίβολα βλαβερή και πιθανόν αιτία του φυλετικού εκφυλισμού των Ινδιάνων». Η άγνοια και ο ρατσισμός σε όλο τους το μεγαλείο.

Η απαγόρευση της κόκας, στα πλαίσια της αντιναρκωτικής πολιτικής, είχε ως συνέπεια την επιβολή περιορισμών στην καλλιέργεια κόκας στις περιοχές των Άνδεων. Ωστόσο, το φυτό αυτό δεν έπαψε ποτέ να καλλιεργείται, καθώς ανταποκρινόταν σε ανάγκες του τοπικού πληθυσμού που δεν είχαν καμιά σχέση με την κοκαΐνη και τη βλαπτική της δράση. Είναι γεγονός ότι ένα μέρος από την παραγόμενη ποσότητα κόκας διοχετευόταν στο ναρκωεμπόριο, όμως, μέχρι τη δεκαετία του 1970, η παγκόσμια κατανάλωση



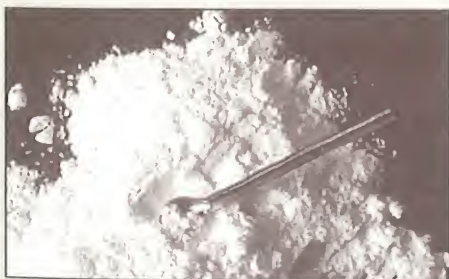
κόκας ήταν περιορισμένη και συνδεόταν με κοινωνικές ή πολιτισμικές μειοψηφίες, όπως το κίνημα των μπίνικς στη Βόρεια Αμερική, το κινηματογραφικό κύκλωμα του Χόλιγουντ, ή άλλες περιθωριακές ομάδες (βλ. το ρεμπέτικο τραγούδι που μιλάει για έναν «μόρτη κοκαΐνοπότη»).

Από το 1970 και μετά, η καλλιέργεια κόκας και η κατανάλωση κοκαΐνης, πρώτα στη Βόρεια Αμερική και μετά και στον υπόλοιπο κόσμο, αυξήθηκαν κατακόρυφα. Νομίζω πως η αιτία γι' αυτήν την αύξηση, θα πρέπει να αναζητηθεί στις ανακατατάξεις στη διακίνηση εξαρτησιογόνων ουσιών στις ΗΠΑ, σε αποφάσεις για αναπτυξιακά έργα στην περιοχή των Άνδεων, που έστω και αθέλητα είχαν τις παρενέργειές τους, καθώς και σε αλλαγές στην αγροτική οικονομία του Νότιου Κώνου.

της κόκας

χηγός των παραστρατιωτικών Κάρλος Καστάνιο ήταν δημιουργήματα των μυστικών υπηρεσιών της Κολομβίας, που συνεργάστηκαν με τη CIA, στην προσπάθειά τους να χτυπήσουν τον Πάμπλο Εσκομπάρ, ηγέτη του καρτέλ του Μεντεγίν, και να πάρουν το μονοπώλιο της διακίνησης κοκαΐνης. Εξηγείται έτσι εύκολα το κοινό μυστικό ότι το καρτέλ του Κάλι υπήρξε ο κυριότερος χρηματοδότης του τέως προέδρου Σαμπέρ.

Στα παραπάνω πρέπει να προσθέσουμε ότι



για τη μετατροπή της πάστας σε κοκαΐνη από τους ναρκεμπόρους είναι απαραίτητες κάποιες ουσίες (ακετόνη, αιθέρας) που εισάγονται εντελώς νόμιμα από χώρες όπως οι ΗΠΑ (όπου καταναλώνεται, άλλωστε, και το 70% των ναρκωτικών) και η Γερμανία, καθώς και ότι τα τεράστια κέρδη του ναρκεμπορίου στηρίζουν –ίσως όσο τίποτα άλλο– ολόκληρα χρηματοπιστωτικά συστήματα χωρών.

Τα πραγματικά κέρδη από το ναρκεμπόριο είναι άγνωστα. Υπολογισμοί του Ο.Ο.Σ.Α. μιλούν για πάνω από μισό τρις. \$ ετησίως, για τη δεκαετία του 1990 και για το σύνολο της επίμαχης περιοχής. Με τους πιο μετριοπαθείς υπολογισμούς (και σύμφωνα με τα στοιχεία των κολομβιάνικων αρχών), η κολομβιάνικη κόκα αποφέρει συνολικά κέρδος περίπου 50 δισ. \$. Από αυτά, το 1% (500 εκ. \$) πηγαίνει στους αγρότες και στις FARC (από τη φορολόγηση των ναρκεμπόρων στην αγορά της πάστας), ενώ ένα ποσοστό (5-15%) ανακυκλώνεται στην οικονομία της Κολομβίας (κυρίως ως «ξέπλυμα»). Τέλος, ένα ποσοστό που κυμαίνεται από 56% (του μισού τρις. [*]) έως 80% καταλήγει, «ξεπλένεται» και τροφοδοτεί τις τράπεζες των ΗΠΑ και της Δυτικής Ευρώπης, οι οποίες –ως γνωστόν– πρόκειται σύντομα να βομβαρδιστούν στο πλαίσιο του πολέμου του Μπους κατά των ναρκωτικών...

Κ.Α.

Τα περισσότερα από τα στοιχεία προέρχονται από το G. O' Loingsigh, «Behind the war on drugs», *International Viewpoint*, αρ. 326, Δεκέμβριος 2000.

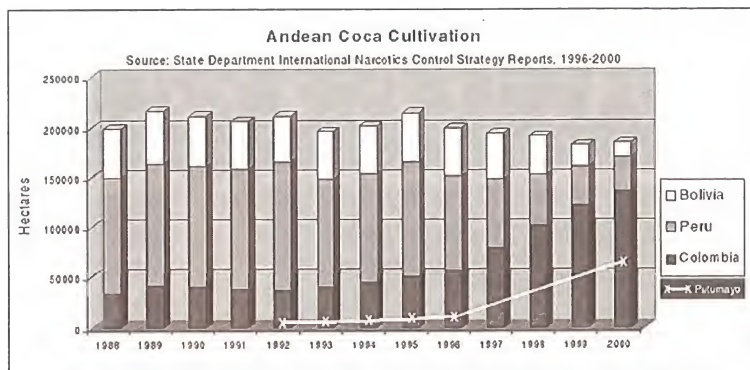
[*] Άρθρο του Ν. Τσόμσκι αναφέρεται στο παραπάνω.

Πιο συγκεκριμένα, ένας πρώτος παράγοντας ήταν οι περιορισμοί που ψηφίστηκαν από τα νομοθετικά σώματα στην Ουασιγκτον ως προς την παραγωγή αμφεταμινών και ηρεμιστικών χαπιών, τα οποία καταναλώνονταν σε μεγάλη κλίμακα, στη δεκαετία του '60. Η αγορά είχε πλέον ανάγκη από άλλες ουσίες.

Ένας δεύτερος παράγοντας ήταν η κατασκευή ενός αυτοκινητόδρομου που περνάει μέσα από τα βραχώδη και δύσβατα εδάφη των Άνδεων, με πόρους από την Παγκόσμια Τράπεζα. Προφανώς επρόκειτο για ένα έργο υποδομής με αναπτυξιακούς στόχους, που όμως αντικειμενικά διευκόλυνε τη διακίνηση κόκας και το ναρκωεμπόριο, σε μια συγκυρία όπου τα «χαρμάνια» στη Βόρεια Αμερική ήταν έτοιμα να υποδεχτούν το νέο προϊόν.

Επίσης, στον ίδιο τον εργατικό και κυρίως αγροτικό πληθυσμό των χωρών των Άνδεων (κυρίως Περού, Βολιβία και Κολομβία), πραγματοποιούνται μεγάλες ανακατατάξεις, εδώ και αρκετές δεκαετίες. Στη Βολιβία, η απασχόληση στον τομέα των ορυχείων έχει μειωθεί σημαντικά από τα μέσα της δεκαετίας του '80 και μετά (βλ. «Σήματα Καπνού», τ. 8) και πολλοί πρώην μεταλλωρύχοι στράφηκαν στην καλλιέργεια κόκας για βιοπορισμό. Στην Κολομβία, όπου τώρα επικεντρώνεται η παραγωγή κόκας, η γη συγκεντρώνεται όλο και περισσότερο στα χέρια των μεγάλων γαιοκτημόνων, οι οποίοι, είτε με τη βία είτε με την οικονομική τους ισχύ, εκτοπίζουν τους αγρότες σε εδάφη δύσβατα και με περιορισμένη απόδοση σε καλλιέργειες άλλων ειδών, με αποτέλεσμα να είναι η καλλιέργεια κόκας η μόνη λύση.

Τέλος, η «απελευθέρωση» του εμπορίου αγροτικών προϊόντων φέρνει σε δύσκολη θέση τον μικροπαραγωγό καφέ ή πατάτας στην περιοχή των Άνδεων, καθώς το προϊόν του παύει να είναι ανταγωνιστικό. Κάτω από τέτοιες συνθήκες, επικρατεί η λογική του «συγκριτικού πλεονεκτήματος», που για τη συγκεκριμένη περιοχή οδηγεί στη μαζική παραγωγή κόκας, τόσο από τους μικροπαραγωγούς όσο και από τους γαιοκτήμονες. Δευτερευόντως, τα τελευταία χρόνια προω-



θείται η καλλιέργεια παπαρούνας (πρώτη ύλη για ηρωίνη), η κτηνοτροφία ορισμένων ειδών σε εκτατική κλίμακα (στους μεγάλους βοσκοτόπους των γαιοκτημόνων) και η μονοκαλλιέργεια ορισμένων φυτικών προϊόντων για τα οποία υπάρχει ζήτηση στη διεθνή αγορά, όπως φοίνικες ή βαμβάκι.

Στις δεκαετίες του '70 και του '80, ο κύριος όγκος παραγωγής κόκας εντοπιζόταν στη Βολιβία και στο Περού και αυξανόταν με εντυπωσιακούς ρυθμούς. Όμως, κατά τη δεκαετία του '90 το σκηνικό άλλαξε και η παραγωγή σε αυτές τις δυο χώρες μειώθηκε εξίσου εντυπωσιακά, λόγω των μέτρων καταστολής που πήραν οι κυβερνήσεις, συνεπικουρούμενες από τις ΗΠΑ. Στο Περού, για παράδειγμα, σύμφωνα με εκτιμήσεις του υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ, οι καλλιεργούμενες εκτάσεις κόκας ήταν περί τα 16.000 εκτάρια στις αρχές της δεκαετίας του '70, έφτασε τα 130.000 εκτάρια προς το τέλος της δεκαετίας του '80 και, το 2001, έπεσε στα 34.000 εκτάρια. Στη Βολιβία, μετά το 1997, η παραγωγή έχει σχεδόν μηδενιστεί. Τώρα, είναι η Κολομβία ο κύριος παραγωγός κόκας, καθώς οι καλλιεργούμενες εκτάσεις εξαπλασιάστηκαν από το 1985 ως το 2000.

Η εξάλειψη όμως των καλλιεργειών κόκας δημιουργεί ένα τεράστιο πρόβλημα στους μικρούς καλλιεργητές, που δεν έχουν άλλον πόρο διαβίωσης. Εξάλλου, για τους λαούς των Άνδεων, η κόκα είναι ένα βασικό προϊόν που καλύπτει ανάγκες σε διατροφή και σε φάρμακα, και είναι ανάγκη να εξακολουθεί να καλλιεργείται σε ορισμένη ποσότητα, για την κάλυψη αυτών των αναγκών. Γι' αυτούς τους λόγους, εμφανίστηκε τα τελευταία χρόνια το κίνημα των *κοκαλέρος* στην περιοχή των Άνδεων, που βλέπουν να θίγονται ως παραγωγοί και διεκδικούν το δικαίωμα να εξακολουθούν να καλλιεργούν κόκα, ή να τους δοθούν οι δυνατότητες για βιώσιμη καλλιέργεια άλλων αγροτικών προϊόντων.

Το πρόβλημα της εξάλειψης των φυτειών κόκας είναι αλληλένδετο με το αγροτικό ζήτημα και γενικότερα με την οικονομία των χωρών της περιοχής των Άνδεων. Θα πρέπει να δοθούν στους αγρότες οι δυνατότητες να προχωρήσουν στην καλλιέργεια άλλων αγροτικών προϊόντων, ή να απορροφηθούν σε άλλους τομείς οικονομικής δραστηριότητας. Μια τέτοια λύση όμως δεν φαίνεται να προωθείται από τους κυβερνώντες, με αποτέλεσμα να χρονίζει το πρόβλημα των ναρκωτικών και να επιδεινώνεται η θέση των αγροτών.

Γ.Σ.

Πηγές

«Σήματα Καπνού», τ. 8, Ιούλιος 2001

«Λατινική Αμερική», τ. 8., Μάιος 1985

<http://usinfo.state.gov/espanol/andes/>

<http://www.fsa.ulaval.ca/personnel/vernag/PUB/narcol-E.html>

<http://athens.indymedia.org>

<http://www.scbbbs-bo.com/ain/ain/details/dcocaina.htm>

Critica en linea (<http://epasa1.epasa.com/critica/>)

FARC-EP: Προτάσεις για την αντικατάσταση

των παράνομων καλλιεργειών

Το εν πλήρη εξελίξει «Σχέδιο Κολομβία» έχει λάβει διαστάσεις μιας σταυροφορίας κατά των ναρκωτικών. Η εφαρμογή του Σχεδίου εντείνει ακόμα περισσότερο τη δυστυχία και την κοινωνική ανισότητα. Το ερώτημα, τραγικό σε όλες του τις προεκτάσεις, είναι αν σκοτώνοντας τον φτωχό αγρότη που καλλιεργεί τα φύλλα κόκας τελειώνουμε με το πρόβλημα των ναρκωτικών. Όταν το αποτέλεσμα δεν είναι η φυσική εξόντωση των καλλιεργητών (από τις ένοπλες δυνάμεις, τους παραστρατιωτικούς), τότε η κατάληξη σίγουρα είναι η απώλεια της μόνης σταθερής πηγής εσόδων. Με τις παράπλευρες ζημιές, βέβαια, της καταστροφής των νόμιμων καλλιεργειών και των βοσκοτόπων, της προσβολής της υγείας των κατοίκων από τους επικίνδυνα τοξικούς χημικούς ψεκασμούς και της ανεπανόρθωτης φθοράς του οικοσυστήματος της Αμαζονίας. Από την άλλη πλευρά, μένουν αλώβητοι όσοι καρπώνονται τα οικονομικά οφέλη από τη διακίνηση ναρκωτικών, οι οποίοι με τη σειρά τους τροφοδοτούν τα υπερκέρδη οικονομικών κύκλων, τραπεζικών ομίλων κ.ά.

Η θέση των FARC-EP, που είναι βασικός στόχος του Σχεδίου Κολομβία, είναι ότι οι αγρότες αποτελούν θύματα της οικονομικής κρίσης και της πολιτικής βίας του κράτους και όχι μέρος του φαύλου κύκλου της διακίνησης και κατανάλωσης ναρκωτικών. Αντίθετα, σε όσους αποκομίζουν τα μεγάλα οικονομικά οφέλη από αυτό το εμπόριο, όπως και σε όσους έχουν οποιαδήποτε μεγάλης κλίμακας οικονομική δραστηριότητα, οι FARC επιβάλλουν τη φορολόγηση ενός ποσοστού των κερδών. Κάτι που τους έχει στοιχίσει το χαρακτηρισμό του «ναρκο-αντάρτικου», αλλά όχι κι αυτόν του «καφε-αντάρτικου»...

Τον Ιούλιο του 2000 οι FARC-EP κάλεσαν σε ανοιχτό διάλογο σαράντα εκπροσώπους της διεθνούς κοινότητας για να δημοσιοποιήσουν την πρότασή τους για την αντικατάσταση των παράνομων καλλιεργειών. Το σχέδιο που επεξεργάστηκαν είναι θεμελιωμένο στην παραδοχή ότι η καλλιέργεια φύλλων κόκας είναι ένα πρόβλημα πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό και ως τέτοιο θα πρέπει να αντιμετωπιστεί. Για την εφαρμογή του πιλοτικού προγράμματος, οι FARC επέλεξαν



την κοινότητα της Καρθαγένης και προσδιόρισαν με ακρίβεια ένα πλάνο δράσης δεκατριών σημείων, ικανό να οδηγήσει στην πλήρη εξάλειψη αυτών των καλλιεργειών σε ένα χρονικό ορίζοντα πέντε χρόνων. Η Καρθαγένη έχει έκταση 1.316.000 εκταρίων, από τα οποία τα 8.700 είναι φυτείες κόκας. Υπολογίζεται ότι από αυτές ζουν 4.000 οικογένειες, σε ένα σύνολο 36.000 κατοίκων.

Το πρώτο βήμα, το οποίο θα καθορίσει σε μεγάλο βαθμό την επιτυχία του εγχειρήματος, θα είναι η κατοχύρωση της άμεσης και διαρκούς συμμετοχής του πληθυσμού στην επεξεργασία και υλοποίηση του προγράμματος. Κάτι τέτοιο θα γίνει εφικτό μέσω διαδοχικών συνελεύσεων των κατοίκων και των συλλογικών τους οργάνων (συνδικάτα, κοινοτικά συμβούλια, λαϊκές επιτροπές). Αναλυτικότερα, οι στόχοι αυτών των συναντήσεων θα είναι η κοινωνικοποίηση της πρόθεσης για την αντικατάσταση των παράνομων καλλιεργειών, ο καθορισμός ενός χρονοδιαγράμματος ενεργειών και η εκλογή εκπροσώπων για τον σχηματισμό ομάδων εργασίας και ενός κεντρικού συντονιστικού οργάνου. Αυτή η Συντονιστική Επιτροπή θα αποτελείται από μέλη κοινοτικών οργανώσεων, συνδικάτων, περιβαλλοντικών ΜΚΟ και εκπροσώπων των FARC-EP και θα έχει ρόλο οργανωτικό.

Προχωρώντας στο δεύτερο στάδιο, μια τεχνική επιτροπή, αποτελούμενη από επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων, θα πραγματοποιήσει μαζί με τις ομάδες εργασίας μια συνολική απογραφή των καλλιεργειών κόκας, προσδιορίζοντας την οικονομική και κοινωνική κατάσταση των οικογενειών που

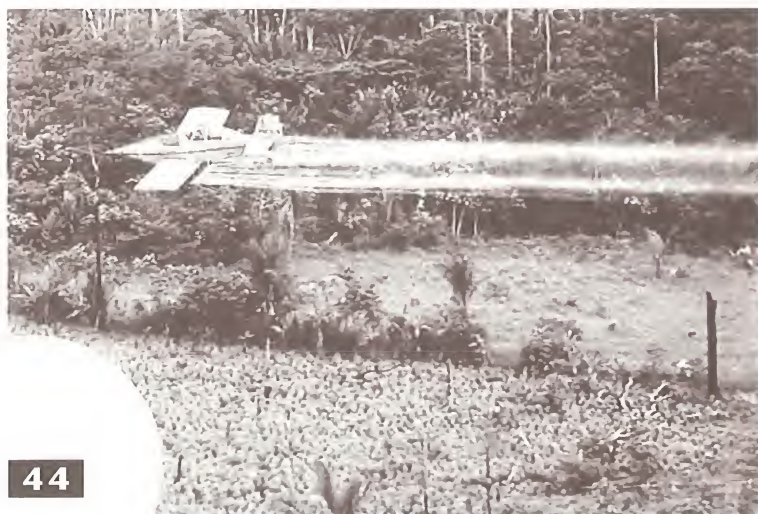




τις εκμεταλλεύονται. Μία ομάδα γεωπόνων και αγρονόμων θα εξετάσει τα εδάφη της περιοχής και τα ιδιαίτερα κλιματολογικά και γεωγραφικά χαρακτηριστικά και θα προτείνει τις πιο αποδοτικές μορφές καλλιέργειας. Μία άλλη ομάδα από βιολόγους, τεχνικούς τροφίμων και ζωολόγους θα υποδείξει μεθόδους για την ανάπτυξη της κτηνοτροφικής παραγωγής και για την καλύτερη εκμετάλλευση των προϊόντων φυτικής και ζωικής προέλευσης. Το σχέδιο, τέλος, προβλέπει τη συνεργασία και με ειδικούς των κοινωνικών και οικονομικών επιστημών. Η επεξεργασία όλων των στοιχείων που θα συγκεντρωθούν θα διαρκέσει 90 μέρες και τα αποτελέσματά της θα δώσουν τις τελικές κατευθύνσεις.

Αναγκαίος όρος για την υλοποίηση του προγράμματος αλλά και για να δεχτεί ο πληθυσμός να εγκαταλείψει τις παράνομες καλλιέργειες, είναι η χρηματοδότησή του από διεθνείς και εγχώριους οργανισμούς. Επίσης, είναι απαραίτητο να υπάρχει ένα δίκτυο συνεταιρισμών, αγοραστών και εμπόρων, που να εγγυάται την αξιοποίηση των νόμιμων προϊόντων και να διασφαλίζει ένα σταθερό και ικανοποιητικό εισόδημα για τους παραγωγούς. Για να είναι αυτά τα προϊόντα εμπορεύσιμα, να διατηρούνται δηλαδή σε καλή κατάσταση μέχρι τον τελικό τους προορισμό και να μην επιβαρύνονται με μεγάλα έξοδα μεταφοράς, χρειάζεται να βελτιωθεί το οδικό δίκτυο και να κατασκευαστούν νέα λιμάνια και αεροδρόμια. Τέλος, η δημιουργία βιομηχανικών μονάδων για την επεξεργασία και συσκευασία των προϊόντων θα διευρύνει τις δυνατότητες εκμετάλλευσης της παραγωγής.

Για να γίνει πράξη αυτή η ριζική αλλαγή προσανατολισμού στις ζωές των κατοίκων και για να βγουν από τον φαύλο κύκλο της εξαθλίωσης και κατάρτισης, θα πρέπει να αυξηθούν σημαντικά οι δαπάνες για τη βελτίωση των βιοτικών συνθηκών και για την αντιμετώπιση των θεμελιωδών αναγκών. Θα πρέπει να θεσμοποιηθεί η δημόσια δωρεάν υποχρεωτική εκπαί-



δευση και να δημιουργηθούν επαρκείς σχολικές μονάδες· να προσφερθεί δωρεάν ιατρική περίθαλψη, φάρμακα σε χαμηλές τιμές και να δημιουργηθούν κέντρα υγείας καλά εξοπλισμένα· να δοθεί σε όλους η δυνατότητα απόκτησης μιας αξιοπρεπούς κατοικίας, να κατασκευαστούν έργα υποδομής και να επεκταθεί το δίκτυο υδροδότησης και ηλεκτροδότησης σε όλες τις κατοικημένες περιοχές.

Σε μία ειρηνοποιημένη Καρθαγένη θα μπορούν επιπλέον να αναπτυχθούν ήπιες μορφές οικονομισμού, οι οποίες θα αξιοποιούν τις φυσικές ομορφιές και θα προσφέρουν πρόσθετους πόρους στους κατοίκους της περιοχής.

Όσο το πιλοτικό πρόγραμμα στην Καρθαγένη θα βρίσκεται σε εξέλιξη, οι κάτοικοι ανά τακτά διαστήματα θα υποδέχονται οργανώσεις άλλων κοινοτήτων, ξένους παρατηρητές και εκπροσώπους από ένα ευρύ φάσμα πολιτικών και κοινωνικών φορέων. Η πρόθεση θα είναι να γίνει φανερό σε όλους ότι το πρόβλημα των ναρκωτικών μπορεί να αντιμετωπιστεί, αρκεί να υπάρχει η πολιτική βούληση για την αναζήτηση των πραγματικών αιτιών του φαινομένου. Ότι η πολιτική της αύξησης των στρατιωτικών δαπανών για την καταστολή των κινημάτων θα πρέπει να αντικατασταθεί από την προσπάθεια επίλυσης των κοινωνικών προβλημάτων και από μία αποφασιστική χρηματοδότηση εναλλακτικών μορφών ανάπτυξης.

Εν κατακλείδι, το σχέδιο ορίζει ότι, αν στο τέλος των πέντε χρόνων έχουν εκπληρωθεί όλοι οι προγραμματικοί του στόχοι και οι φυτείες κόκας έχουν αντικατασταθεί από άλλες αποδοτικές μορφές καλλιέργειας, η κυβέρνηση θα πρέπει να δεσμευτεί για την επέκτασή του σε όλες τις περιοχές που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα. Η εμπειρία και η τεχνογνωσία θα μπορούν να μεταφερθούν από τους συντελεστές του πρώτου εγχειρήματος, τους κατοίκους της Καρθαγένης.

Οι προτάσεις των FARC-EP ίσως φαντάζουν υπερβολικά φιλόδοξες μέσα σε αυτό το κοινωνικό τοπίο ανεπίπτως ανισότητας, κατάρτισης και στέρησης των στοιχειωδών δημοκρατικών δικαιωμάτων. Είναι όμως άμεσα συνδεδεμένες με τα αιτήματά τους για κοινωνική δικαιοσύνη και αυτοδιάθεση. Αιτήματα που έχουν καθορίσει τον μακροχρόνιο ένοπλο και πολιτικό τους αγώνα και αποτελούν αδιαπραγμάτευτους όρους για την κατάπαυση του πυρός. Ακόμα περισσότερο όμως, καταφέρνουν να δείξουν, για όσους θέλουν να δουν, ποια είναι η αλήθεια σχετικά με το «πρόβλημα» των ναρκωτικών και ποιους συμφέρει η διατήρηση αυτής της κατάστασης.

Το ΚΙΝΗΜΑ ΤΩΝ ΚΟΚΑΛΕΡΟΣ ΤΗΣ ΒΟΛΙΒΙΑΣ

**KAUSACHUM COCA,
WALLUCHUM YANKEES!**

Μία από τις τελευταίες μυστικές εκθέσεις της CIA που διέρευσαν στον τύπο χαρακτηρίζει τους ιθαγενείς λαούς της αμερικανικής ηπείρου απειλή για τα συμφέροντα των ΗΠΑ. Και ο χαρακτηρισμός δεν απέχει από την πραγματικότητα. Από την μία άκρη της ηπείρου ως την άλλη, οι ιθαγενείς λαοί εξεγείρονται διεκδικώντας την εδαφική, οικονομική και πολιτιστική αυτονομία τους. Όχι αποκλεισμένοι σε ρεζέρβες, σαν κι αυτές που επιφύλαξε η «πιο ελεύθερη και δημοκρατική χώρα στον κόσμο» στους δικούς της ιθαγενείς, σε όσους τέλος πάντων επέζησαν από τη γενοκτονία. Αλλά κύριοι στα εδάφη τους, κύριοι του τρόπου ζωής τους. Οι ιθαγενείς λαοί δίνουν σήμερα την πιο κρίσιμη μάχη τους, αφού τα εδάφη τους τα διεκδικούν οι πολυεθνικές και τα στρατηγικά συμφέροντα των ΗΠΑ. Και ο κοινοτικός τρόπος ζωής τους δεν χωράει στους νόμους της ελεύθερης αγοράς, με τους οποίους πρέπει να ευθυγραμμισθούν.

Η Βολιβία είναι η χώρα με τον πολυπληθέστερο ιθαγενικό πληθυσμό της αμερικανικής ηπείρου. Υπολογίζεται πως το 70% του πληθυσμού είναι ιθαγενείς αιμάρα, κέτσουα, γκουαράνι. Τα τελευταία χρόνια η Βολιβία συγκλονίζεται από έντονη κοινωνική αναταραχή και σημαντικά κοινωνικά στρώματα αντιπαράτίθενται προς τις πολιτικές των κυβερνήσεων που είναι απόλυτα ευθυγραμμισμένες με τις υποδείξεις των ΗΠΑ και των μεγάλων διεθνών οικονομικών οργανισμών. Κεντρική θέση σε αυτή την κοινωνική αναταραχή έχουν οι παραγωγοί φύλλων κόκας, ιδίως οι 35.000 οικογένειες των ιθαγενών που καλλιεργούν το φυτό της κόκας στην επαρχία Τσαπαρέ, που βρίσκεται στην τροπική ζώνη της χώρας.

Από το 1961 έχουν ξεκινήσει οι πιέσεις προς τις χώρες των Άνδεων για να χτυπηθεί η καλλιέργεια της κόκας. Ήδη από τότε οι δυτικές χώρες και ιδίως οι ΗΠΑ είχαν αρχίσει να αντιμετωπίζουν την ταχύτατη εξάπλωση της κατανάλωσης κοκαΐνης στο εσωτερικό τους. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια η πίεση αυτή έχει γίνει αφόρητη, κυρίως γιατί οι Ηνωμένες Πολιτείες χρη-

σιμοποιούν τον αγώνα κατά της κόκας για να προωθήσουν τον απόλυτο στρατιωτικό και οικονομικό έλεγχό τους στην περιοχή.

Οι βίαιες προσπάθειες των αστυνομικών και στρατιωτικών δυνάμεων για να ξεριζωθούν οι καλλιέργειες της κόκας προκάλεσαν και τη βίαιη αντίδραση των καλλιεργητών. Τα τελευταία χρόνια οι συγκρούσεις έχουν προκαλέσει πάνω από 100 νεκρούς και από τις δύο πλευρές. Παρμερισμένο από τα μέσα μαζικής επικοινωνίας, ένα νεαρό κοινωνικό κίνημα αντίστασης έχει ήδη γεννηθεί στη Βολιβία, προβάλλοντας μέσα από τα αιτήματά του και τους αγώνες του τη διπλή ιδιότητα των μελών του. Αγρότες-μικροκαλλιεργητές και ιθαγενείς.

Από το μεγάλο ξεσηκωμό που έγινε στη Βολιβία το 1952 ως τα μέσα της δεκαετίας του '80, όταν άρχισε η ιδιωτικοποίηση και το κλείσιμο των ορυχείων, οι εργάτες των ορυχείων της Βολιβίας αποτέλεσαν το πιο πολιτικοποιημένο, συγκροτημένο και συνειδητό κομμάτι του εργατικού κινήματος της ηπείρου. Η δύναμή τους υπήρξε τεράστια για τα δεδομένα της χώρας. Η επακόλουθη συρρίκνωση του αριθμού τους οδήγησε 30.000 από αυτούς να κατευθυνθούν στις περιοχές που καλλιεργείται η κόκα, αφού δεν υπήρξε καμία μέριμνα για την τύχη τους και δεν φαινόταν άλλη πιθανότητα απασχολήσής τους. Οι πρώην εργάτες ορυχείων έφεραν μαζί τους μια πολύτιμη αγωνιστική και οργανωτική εμπειρία, που η αξία της θα αναδειχτεί στους σημερινούς τους αγώνες.

Ιθαγενικές προέλευσης και οι ίδιοι, ξανασυνδέθηκαν με τις παραδόσεις, τις πνευματικές αξίες και την πολιτιστική αυτονομία που συναντάει κανείς στις ιθαγενικές κοινότητες. Έτσι έγινε η ένωση δύο διαφορετικών ειδών πολιτικής κουλτούρας. Μια ένωση που συνδυάζει τις οργανωτικές μορφές και τις τακτικές αντιπαράθεσης των δύο πιο προχωρημένων τμημάτων της εργατικής και αγροτικής τάξης της Βολιβίας. Δέκα χιλιάδες στρατιώτες και αστυνομικοί επιχειρούν ανεπιτυχώς μέχρι στιγμής να επιβληθούν στο Τσαπαρέ. Οι κοκαλέρος αντιστέκονται με επιτυχία



και διατηρούν τον έλεγχο της περιοχής τους. Με κύριες μορφές αγώνα τη διαρκή κινητοποίηση, τα κλεισίματα των δρόμων που παραλύουν τη ζωή της επαρχίας και φτάνοντας μέχρι την ένοπλη αντιπαράθεση, επιδεικνύουν μια πρωτοφανή συσπείρωση και πειθαρχία των δυνάμεών τους. Άλλωστε γνωρίζουν πολύ καλά πως δίνουν αγώνα ζωής ή θανάτου, αφού δεν υπάρχει εναλλακτική λύση. Οι καλλιέργειες που τους προτείνουν για αντικατάσταση της κόκας (μπανάνες, καρύδες κ.ά.) δεν έχουν αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα και δεν μπορούν να τους συντηρήσουν.

Όταν ο εκπρόσωπός τους Έβο Μοράλες διακηρύσσει ότι οι επαρχίες της Βολιβίας θα γίνουν η Τσιάπας της Νότιας Αμερικής, δεν αναφέρεται μόνο στην ομοιότητα της πεισματικής αντίστασης που προβάλλουν και οι δύο. Θέλει επίσης να υπογραμμίσει την κοινότητα των αγώνων των ιθαγενικών λαών που αναταράσσει τη Λατινική Αμερική, και κυρίως θέλει να αναδείξει τον αγώνα που δίνεται μέσα στις ιθαγενικές κοινότητες, να οικοδομηθεί η αυτονομία τους σε όλα τα επίπεδα. Τα δύο κύρια αιτήματα που προβάλλουν οι κοκαλέρος είναι να επιτραπεί σε κάθε οικογένεια να συντηρεί ένα χωράφι 40 τετρ. μέτρων στο οποίο θα καλλιεργείται κόκα. και επιπλέον να ακυρωθεί η δημιουργία 3 στρατοπέδων που χρηματοδοτούν οι Ηνωμένες Πολιτείες. Πίσω από τα αιτήματα αυτά όμως προβάλλει η διεκδίκηση και η απόφαση να ασκούν τον έλεγχο στην περιοχή τους. Η αυτονομία είναι το ζητούμενο και δεν είναι προς διαπραγμάτευση. Οικοδομείται ήδη και καθημερινά στην πράξη.

Όμως η μάχη τους δεν δίνεται μόνο στις κοινότητες, στις φυτείες και στους δρόμους της επαρχίας. Συντονίζονται με το κίνημα που αναπτύχθηκε στη γειτονική Κοτσαμπάμπα ενάντια στην ιδιωτικοποίηση του νερού και σε κάθε νόμο που παραχωρεί τους φυσικούς πόρους σε ιδιώτες. Με τους αγρότες χωρίς γη που το κίνημά τους, το MST, συγκροτήθηκε στ' αγνάρι του ομώνυμου γνωστού βραζιλιάνικου κινήματος και που προχωρούν σε καταλήψεις τσιφλικιών. Με τους αγρότες του οροπεδίου που περιβάλλει τη Λα Πας.

Στη Βολιβία έχουμε μια συνεχή επέκταση των κοινωνικών συγκρούσεων, που παίρνουν διαστάσεις που δύσκολα μπορεί κανείς να προβλέψει την εξέλιξή τους. Το «Σχέδιο Ψύλλος» (Plan Pulga), όπως ονόμασαν τη δράση των κοκαλέρος και των άλλων μαχητικών τμημάτων του πληθυσμού, φαίνεται πως προχωράει. Μια στρατηγική που συνοψίζεται στο «από τα μέσα προς τα έξω», από τις κοινότητες προς την υπόλοιπη χώρα, και «από τα κάτω προς τα πάνω», από την αυτοοργάνωση και την αυτονόμηση των κοινωνικών κινημάτων προς την πολιτική ευθύνη της διακυβέρνησης της χώρας. Κι αν το σύνθημά τους «κάτω η κολομβιοποίηση της Βολιβίας, κόκα ή θάνατος» μπορεί στα μάτια μας να φαίνεται υπερβολικό, γι' αυτούς δεν είναι παρά η συνόψιση ενός αγώνα για τη ζωή, η άρνησή τους να πεθάνουν, η άρνησή τους να μεταλλαχθούν. Τα μπιχλιμπίδια που τους προσφέρουν δεν μπορούν πια να τους ξεγελάσουν, και γνωρίζουν πολύ καλά πως οι γιάνκηδες δεν είναι οι εξόριστοι θεοί που επιστρέφουν, αλλά οι δαίμονες του κακού.

Σ.Γ.

ΕΒΟ ΜΟΡΑΛΕΣ



Το φύλλο της κόκας

Η καλλιέργεια του φύλλου της κόκας δεν ήταν ποτέ έγκλημα. Στον κόσμο των Άνδεων ήταν απεναντίας προνόμιο. Το κλίμα κάνει την καλλιέργεια δύσκολη. Δυσκολία που αξίζει τον κόπο δεδομένου ότι η κόκα έχει πολλά πλεονεκτήματα και θετικές χρήσεις για τους καταναλωτές. Η κόκα είναι ένας αειθαλής θάμνος που μπορεί να ευδοκιμήσει και στα πιο φτωχά εδάφη. Και δημιουργεί λιγότερη περιβαλλοντική επιβάρυνση από άλλα φυτά. Είναι ανθεκτική στις αρρώστιες και τα ζιζάνια και το φύλλο της είναι ευκολότερο να αποθηκευτεί και να μεταφερθεί από άλλα αγροτικά προϊόντα. Και ξέρουμε επίσης ότι η παραδοσιακή ιατρική στις Άνδεις έχει χρησιμοποιήσει την κόκα για αιώνες για να ανακουφίζει τους στομαχόπονους, να σταματά τις αιμορραγίες, να κλείνει πληγές και να απαλύνει τους πόνους. Με την κόκα οι εργάτες γης μεγιστοποιούν τη χρήση της ενέργειάς τους και οι ταξιδιώτες αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που σχετίζονται με το υψόμετρο. Οι οικογένειες των Άνδεων εκφράζουν αγάπη και σεβασμό για την κόκα. Πώς θα μπορούσε η παραγωγή ενός τόσο ενεργητικού φυτού να μην είναι μια αξιοπρεπής δραστηριότητα;

Αλλά η πολιτιστική προκατάληψη πάντα έμπαινε εμπόδιο για να κατανοηθεί αυτό. Από την αρχή της αποικιοκρατικής ιστορίας, εκείνοι που καταδίκάζαν τους ιθαγενείς ως άγριους και αδαείς, καταδίκάζαν επίσης την κόκα σαν μέρος μιας κουλτούρας διαφορετικής από τη δική τους. Η μουσική μας δεν ήταν μουσική, ήταν φολκλόρ. Η γλώσσα μας ήταν μόνο μια διάλεκτος, η θρησκεία μας ειδωλολατρία, η κόκα μας διαστροφή. Και προσπάθησαν να επιβάλουν τη δική τους μουσική, τη δική τους γλώσσα, τη θρησκεία τους και τις δικές τους διαστροφές.

Με το πέρασμα του χρόνου οι προκαταλήψεις πήραν τη μορφή «μελετών» που έγιναν η βάση για την άδικη σύμβαση του 1961, η οποία πρότεινε να ξεριζωθεί η καλλιέργεια και ν' απαγορευθεί η κατανάλωση της κόκας. Αυτή η καταδίκη της κόκας βασισμένη σε ψεύτικες «αποδείξεις» δεν επανορθώθηκε ποτέ, παρόλο που πολλά έχουν γίνει γνωστά για την κοκά τα τελευταία 37 χρόνια. Και τώρα η χρήση της κόκας έχει επιφέρει μια νέα μορφή για το φύλλο: ότι είναι η πρώτη ύλη για ένα εκτός νόμου διεγερτικό.

Όταν ένα άτομο σκοντάφτει σε μια πέτρα και μετά τα βάζει με

Το φάρμακο είναι χειρότερο από την αρρώστια

**Παρουσίαση στη Γενική Συνέλευση των
Ηνωμένων Εθνών, στην ειδική συνεδρίαση για
τα ναρκωτικά, Νέα Υόρκη 8-10 Ιουνίου 1988**

την πέτρα, χαρακτηρίζουμε αυτό το άτομο ανώριμο κι ανεύθυνο. Τι μπορούμε να πούμε λοιπόν για τα κράτη και τις κοινωνίες που κατηγορούν τα ναρκωτικά για τα κοινωνικά προβλήματα;

Και όπως ακριβώς ένας άνθρωπος που κατηγορεί τις πέτρες επειδή σκοντάφτει δεν θα περπατήσει ποτέ ειρηνικά, θεωρώντας πάντα ότι οι πέτρες είναι απειλή, ούτε κι εμείς θα μπορέσουμε να λύσουμε τα κοινωνικά μας προβλήματα αν τα φορτώνουμε στα ναρκωτικά.

Δεν είμαστε το πρόβλημα, δεν θέλουμε να είμαστε τα θύματα

Οι πολιτικές απέναντι στα ναρκωτικά, παρόλο που είναι ανίκανες να επιλύσουν το πρόβλημα, επηρεάζουν βασικές πλευρές της ζωής μας. Όλοι μας θυγόμαστε όταν εθνικοί πόροι σπαταλώνται άδικα ή όταν οι νόμοι αλλάζουν για να περιορίσουν τα δικαιώματά μας. Αλλά οι ινδιάνοι και οι αγρότες της Λατινικής Αμερικής υποφέρουν περισσότερο. Οι φυτείες μας της κόκας κηρύσσονται παράνομες, εμείς χαρακτηριζόμαστε και αντιμετωπιζόμαστε σαν εγκληματίες. Λένε ότι χρησιμοποιούν το καρότο και το ρόπαλο πάνω μας, α-νταμοιβές και τιμωρία. Και το αποκαλούν «Σχέδιο για την αξιοπρέπεια».

Λένε πως το καρότο, η ανταμοιβή, είναι η εναλλακτική ανάπτυξη και ο πόλεμος στη φτώχεια. Υπόσχονται ότι θα επενδύσουν ακόμη κι αυτό που δεν έχουν. Αλλά το αναπτυξιακό τους μοντέλο βασίζεται στη μείωση των τιμών της κόκας. Δηλαδή βασίζεται στην πτώχευση των παραγωγών. Και σκέφτονται πως μετά ο φτωχός χωρικός θα επιδιώξει την καλλιέργεια νέων προϊόντων που δεν είναι προσαρμοσμένα στο περιβάλλον και δεν έχουν αγορές.

Οι κυβερνήσεις χρησιμοποιούν τη φτώχεια σαν όπλο στον πόλεμο κατά των ναρκωτικών. Είναι δίκαιο αυτό; Είναι ηθικά σωστό; Η μείωση των τιμών της κόκας δεν πλήττει μόνο τον αγρότη, αλλά βοηθάει τον αγοραστή και τον «νόμιμο» και τον παράνομο. Αυτοί είναι που επωφελούνται από το καρότο.

Τι μπορούμε να πούμε για τη χρήση του ρόπαλου; Μόνο αυτή τη χρονιά στη Βολιβία οι κυβερνητικές δυνάμεις έχουν προκαλέσει τον θάνατο 12 ανθρώπων στην προσπάθειά τους να επιβάλουν το αναγκαστικό ξερίζωμα των θάμνων της κόκας. Ως ποσοστό, οι θάνατοι αυτοί είναι πολλαπλάσιοι από τους θανάτους που προκαλεί η κατάχρηση κοκαΐνης στις ΗΠΑ. Μελέτες δείχνουν ότι στους 100.000 καταναλωτές κοκαΐνης 4 πεθαίνουν από την υπερβολική δόση ή το τοξικό σοκ. Μέ βάση όσα έχουμε ζήσει μόνο τούτη τη χρονιά ο πόλεμος εναντίον των ναρκωτικών προκαλεί τον θάνατο 12 σε κάθε 15.000 χωρικούς (ή 80 στους 100.000). Το φάρμακο είναι χειρότερο απ' την αρρώστια. Κυβερνήσεις αισθάνονται υποχρεωμένες και πιέζονται –ας θυμηθούμε τη διαδικασία πιστοποίησης– να αυξάνουν τη δόση του φαρμάκου. Και έχουν όλο και λιγότερη ικανότητα να κάνουν διάλογο και να ζητήσουν εναλλακτικές λύσεις.



Εμείς οι αγρότες έχουμε κινητοποιηθεί για να προστατέψουμε τη ζωή μας κι έχουμε επιδιώξει συμφωνίες, προβάλλοντας συγκεκριμένες προτάσεις για μεσολάβηση και διαπραγμάτευση. Ζητήσαμε βοήθεια για να προχωρήσουμε σε βιομηχανική παραγωγή ώστε να αποφεύγεται η παράνομη χρήση της κόκας. Απαιτήσαμε αγορές για τα άλλα προϊόντα μας. Θέλουμε ανάπτυξη στα αγροκτήματά μας και όχι στα κυβερνητικά γραφεία. Η κυβέρνηση απορρίπτει τις προτάσεις μας με το επιχείρημα ότι οι πολιτικές της πρέπει να είναι σύμφωνες με τις διεθνείς υποχρεώσεις που έχει αναλάβει. Αυτό σημαίνει ότι Συνελεύσεις όπως αυτή, που διατυπώνουν και εγκρίνουν συμβάσεις και διεθνείς συμφωνίες, είναι συνένοχες και συνυπεύθυνες για την καταπίεση. Ποιος είναι υπόλογος εδώ ν' απαντήσει για τους θανάτους των αδελφών μου, για τις οδυνηρές αποτυχίες αυτού του υποκριτικού πολέμου και για τα τεράστια κέρδη που συσσωρεύει από αυτόν μια μειοψηφία;

Είμαι ένας αγρότης, ένας νοτιοαμερικανός ιθαγενής, από την εθνότητα Αϊμάρα, κληρονόμος μιας κουλτούρας χιλιετιών αλλά και καταπίεσης αιώνων. Είμαι πολίτης μιας μικρής, φτωχής χώρας, αλλά και πολίτης του κόσμου. Γι' αυτό αισθάνομαι ότι έχω το δικαίωμα να σας ζητήσω να είσαστε τίμιοι στις σκέψεις σας και προσεχτικοί στις αποφάσεις σας. Μην κατηγορείτε τις πέτρες όταν σκοντάφτετε, αναζητήστε τρόπους να λύσετε τα προβλήματα των ανθρώπων που οδηγούν μερικούς να κάνουν κατάχρηση ναρκωτικών και άλλους να επιβιώνουν καλλιεργώντας τις πρώτες ύλες για την παραγωγή τους.

Δεν είμαστε εμείς το πρόβλημα. Θέλουμε να είμαστε μέρος της λύσης. Γι' αυτό σας ζητώ: σταματήστε να μας πιέζετε. Μη μας οδηγείτε στην παρανομία μόνο και μόνο επειδή δεν θέλετε ή δεν μπορείτε να παραδεχτείτε τις πραγματικές διαστάσεις των προβλημάτων σας. Ελπίζουμε, ζητούμε, απαιτούμε να μας σεβαστείτε ως ανθρώπινες υπάρξεις, να μας δώσετε ευκαιρία ως αγρότες, να μας ακούσετε ως πολίτες. Δεν είμαστε εμείς το πρόβλημα. Βοηθήστε μας να γίνουμε μέρος της λύσης.

(Επιλογή, μετάφραση: Σ.Γ.)

ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΕΙΝΑΙ ΕΦΙΚΤΟΣ...

...ΕΝΑΣ ΑΛΛΟΣ ΚΟΣΜΟΣ
ΕΙΝΑΙ ΥΠΑΡΚΤΟΣ

Ποτέ στη Λατινική Αμερική δεν είχαν εμφανιστεί τόσο πολλές συλλογικές προσπάθειες για την αντιμετώπιση των καθημερινών αλλά και γενικότερων προβλημάτων. Ποτέ στο παρελθόν, αυτές οι συλλογικές προσπάθειες δεν παρουσίαζαν τόση ποικιλία και ευρηματικότητα. Κι εδώ αναδεικνύεται ο διπλός ρόλος των κοινωνικών κινημάτων στη Λατινική Αμερική. Δεν διαμαρτύρονται μόνο. ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝ. Δεν διεκδικούν μόνο. ΣΥΓΚΡΙΝΟΝΤΑΙ. Οι ακτήμονες του MST, με τους ακτήμονες που δεν ανήκουν στο MST. Οι αυτόνομες ιθαγενικές κοινότητες με τις μη αυτόνομες. Οι κάτοικοι της αυτοδιαχειριζόμενης *Villa El Salvador* με τους κατοίκους άλλων παραγκουπόλεων. Οι οργανωμένοι στους *Sin Techos* με τους υπόλοιπους άστεγους. Οι γειτονιές όπου λειτουργούν λαϊκά συσσίτια με εκείνες που δεν υπάρχουν συσσίτια. Η εναλλακτική εκπαίδευση που προσφέρουν με δική τους ευθύνη και προγραμματισμό τα κοινωνικά κινήματα, απέναντι στην εκπαίδευση που παρέχει ή που δεν παρέχει το κράτος. Η εναλλακτική ραδιοφωνία και τα μέσα πληροφόρησης με τα κρατικά ή ιδιωτικά ΜΜΕ. Η αυτοσχέδια και ευρηματική ανταλλαγή του *Trueque* με την καπιταλιστική αγορά. Οι οργανώσεις που προσφέρουν μέριμνα και διέξοδο στα παιδιά του δρόμου, με την κρατική αναλγησία, την παιδική πορνεία και τα αποσπάσματα θανάτου που τα δολοφονούν. Τα εργαστήρια ποίησης, χειροτεχνημάτων, θεάτρου, τοιχογραφιών κ.ά. που δημιουργούνται πρωτοβουλιακά, οι μουσικές κομπανίες, οι *κομπάρσας* και οι *μούργκας*, όλα αυτά, και πολλά ακόμη που δεν αναφέρονται εδώ, δίνουν τη μάχη με το κυρίαρχο σύστημα, με την κυρίαρχη ιδεολογία. Αποδεικνύουν πως ένας άλλος κόσμος είναι εφικτός. Πως ένας άλλος κόσμος είναι υπαρκτός. Πιστεύουμε πως σήμερα εδώ βρίσκεται η ανεκτίμητη προσφορά των κοινωνικών κινημάτων. Αυτά αποκαθιστούν αργά αλλά σταθερά το όραμα ενός διαφορετικού κόσμου, ενός κόσμου που σε όποιο -ισμό και να θελήσει να τον κατατάξει κανείς, το βέβαιο είναι πως αυτός δημιουργείται όχι στα χαρτιά, στα μυαλά και στο απροσδιόριστο μέλλον, αλλά στο παρόν και στη ζωή. Πουθενά αλλού δεν υπάρχει αυτό το εργαστήρι οράματος, αυτό το εργαστήρι ζωής, όσο στη Λατινική Αμερική. Αυτό το εργαστήρι ζωής, αξιοπρέπειας, αντίστασης, αλληλεγγύης θέλουμε να κάνουμε γνωστό μέσα από τα ΣΗΜΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ.

Δίκαιο

Αναρωτηθήκατε ποτέ τι βρίσκεται πίσω από τη γευστική μπανάνα Chiquita, Dole, DelMonte ή Fyffes που φτάνει στις αγορές των αναπτυγμένων χωρών; Από τη μια, οι 4 παραπάνω εταιρείες που ελέγχουν πάνω από το 80% της παγκόσμιας παραγωγής μπανάνας και αποκομίζουν τεράστια κέρδη. Από την άλλη, σκλάβοι-εργαζόμενοι που δουλεύουν μέσα σε απάνθρωπες συνθήκες, πολλές φορές και περισσότερες από 14 ώρες τη μέρα, με μισθούς πείνας και χωρίς καμιά απολύτως ασφάλιση. Μπανάνες, καφές, κακάο, τσάι, ρύζι, ζάχαρη, χαλιά, τζιν, για ν' αναφέρουμε μόνο μερικά από τα προϊόντα που καταναλώνουμε και θα έπρεπε να φέρουν την ετικέτα «προϊόν καταναγκαστικής εργασίας».

Όταν μιλάμε για παγκόσμιο εμπόριο, στην ουσία εννοούμε το εμπόριο ανάμεσα στις αναπτυγμένες χώρες, αφού σύμφωνα με την αναφορά του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, το 1996 οι εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών αντιπροσώπευαν το 80% του εμπορίου παγκοσμίως, ενώ αντίθετα οι συναλλαγές Νότου-Νότου ήταν μόλις το 4% (!). Μέσα στις συνθήκες του παγκόσμιου εμπορίου, όπου τα πάντα είναι απόλυτα ελεγχόμενα από τις πολυεθνικές (διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί, κυβερνήσεις, τιμές, δασμοί, ακόμη και το είδος παραγωγής που έχει επιβληθεί σε κάθε χώρα), ο Νότος επιστρέφει στον Βορρά πολλαπλάσια το ποσό που λαμβάνει ως βοήθεια, χωρίς να υπολογίσουμε τους τόκους από το εξωτερικό χρέος που υποχρεούται να πληρώνει. Ο τρίτος κόσμος κάτω από αυτές τις συνθήκες είναι καταδικασμένος στη φτώχεια και την υπανάπτυξη.

Τη δεκαετία του '60, μέσα σ' ένα κλίμα αναζήτησης ενός εναλλακτικού μοντέλου εμπορικών σχέσεων ανάμεσα σε «αναπτυγμένες»



Εμπόριο!

και «αναπτυσσόμενες» χώρες, γεννιέται το κίνημα του «Δίκαιου Εμπορίου», σαν ένα κίνημα αλληλεγγύης προς τους μικροκαλλιεργητές του Νότου. Είναι κυρίως μια προσπάθεια για να ευαισθητοποιηθούν οι καταναλωτές των αναπτυσσόμενων χωρών σε σχέση με τον ρόλο που μπορούν να παίξουν μέσα στην υπάρχουσα οικονομική τάξη, αλλά και να καταγγεληθούν οι επιθετικές προς τον τρίτο κόσμο πολιτικές που ασκούν πολυεθνικές, κυβερνήσεις και οργανισμοί.

Μέσα από καμπάνιες πληροφόρησης, καταγγελίες και μποϋκοτάζ προϊόντων και εταιρειών το κίνημα του Δίκαιου Εμπορίου προσπαθεί να προβάλει τις απαράδεκτες συνθήκες παραγωγής που έχουν επιβληθεί στις χώρες του Τρίτου Κόσμου. Και παράλληλα επιτρέπει, μέσα από τη λειτουργία ενός δικτύου, σε προϊόντα περιθωριοποιημένων μικροπαραγωγών του Νότου να φτάσουν στις αγορές του Βορρά.

Πρωταγωνιστές του «Δίκαιου Εμπορίου» (Δ.Ε.) είναι οι παραγωγοί από τις πιο φτωχές περιοχές του πλανήτη, οι καταναλωτές και οι οργανώσεις ή ομάδες που λειτουργούν ως γέφυρα ανάμεσα στους δύο πρώτους.

Οι παραγωγοί είναι ομάδες φτωχού, περιθωριοποιημένου πληθυσμού, οι οποίες λόγω γεωγραφικών ή οικονομικών κυρίως συνθηκών δεν έχουν πρόσβαση στην αγορά (οικογένειες, μικροκαλλιεργητές, συνεταιρισμοί, εργαστήρια, βιοτεχνίες...) και συνήθως πέφτουν βορά στους επιτήδειους μεσάζοντες. Σήμερα το πιο μεγάλο δίκτυο εξαγωγής προϊόντων προς τα δίκτυα του Δ.Ε. είναι το «Μέτωπο Αλληλεγγύης Μικρών Παραγωγών καφέ της Λατινικής Αμερικής», που αντιπροσωπεύει περισσότερους από 200.000 παραγωγούς, ενώ το μικρότερο είναι το εργαστήρι χειροτεχνίας *Goromgoron*, όπου απασχολούνται 20 άτομα.

Από την πλευρά τους οι οργανώσεις που ασκούν το Δ.Ε. αγοράζουν τα προϊόντα απ' ευθείας από τους παραγωγούς και τα πουλάνε μέσω των «μαγαζιών αλληλεγγύης», ενώ συγχρόνως εγγυώνται πως τα προϊόντα αυτά πληρούν όλα τα κριτήρια του Δ.Ε., όπως περιγράφονται στο ειδικό πλαίσιο που παραθέτουμε.

Η αλυσίδα του Δ.Ε. κλείνει όταν το κέρδος από την πώληση των προϊόντων επιστρέφει στους παραγωγούς και στην κοινότητα όπου αποφασίζονται συλλογικά πού θα επενδυθούν: υγεία, εκπαίδευση, κατοικίες, βελτίωση του ίδιου του προϊόντος, τεχνικός εξοπλισμός κ.λπ. Όταν το κέρδος δεν είναι μεγάλο, τουλάχιστον αποφεύγεται η πείνα και η εξαθλίωση των παραγωγών και των οικογενειών τους.

Και όμως είναι εμπόριο...

Τι ακριβώς είναι λοιπόν το Δίκαιο Εμπόριο; Κάποιοι το ορίζουν ως μια εναλλακτική μορφή εμπορίου που προσπαθεί να παρακάμψει τους άνιστους κανόνες του παραδοσιακού εμπορίου με στόχο τη μείωση της φτώχειας του Νότου. Κάποιοι άλλοι ως μια συμφωνία μεταξύ παραγωγών, καταναλωτών και οργανώσεων, η οποία δίνει τη δυνατότητα μιας βιώσιμης ανάπτυξης σε περιθωριοποιημένες κοινότητες, ενώ ταυτόχρονα ικανοποιούνται οι ανάγκες των καταναλωτών του Βορρά. Και άλλοι τέλος μιλούν για ανθρωπισμό του εμπορίου λόγω της απευθείας σχέσης παραγωγού-καταναλωτή. Όλοι πάντως συμφωνούν στα κριτήρια που πρέπει να διέπουν την παραγωγή, τη διακίνηση, την πώληση, τις τιμές κ.λπ.

Πρόκειται λοιπόν για ΕΜΠΟΡΙΟ. Δεν χαρίζεται τίποτα, τα προϊόντα έχουν



μια τιμή την οποία πληρώνουμε όπως θα πληρώναμε για οποιοδήποτε άλλο προϊόν. Η διαφορά έγκειται στο σε ποιον μένουν τα κέρδη. Και επίσης ότι συνήθως επωφελείται και ο καταναλωτής, αφού πολλές φορές οι τιμές πώλησης των προϊόντων κυμαίνονται χαμηλότερα.

Στα πλαίσια της φιλοσοφίας «οι φτωχές χώρες μας ζητάνε να τους αφήσουμε να καλλιεργούν τη γη τους και όχι να τους δίνουμε να φάνε», το Δ.Ε. προσπαθεί να δημιουργήσει τις δομές μιας ανεξάρτητης, βιώσιμης οικονομίας και ακριβώς γι' αυτό δεν πρέπει να συγχέεται με τις καμπάνιες κοινωνικού μάρκετινγκ –και μέγιστης υποκρισίας– κάποιων «ευαίσθητων» στα προβλήματα του Τρίτου Κόσμου εταιρειών ή κυβερνήσεων.

...Αλλά και Κίνημα Αλληλεγγύης

Το 1967 η οργάνωση *SOS Wereldhandel* του Βελγίου άρχισε να εισάγει χειροτεχνίες από διάφορες χώρες του Τρίτου Κόσμου και να τις πουλάει μέσω καταλόγου. Δυο χρόνια αργότερα άνοιξε το πρώτο «μαγαζί αλληλεγγύης» σε ένα χωριό στην Ολλανδία. Σήμερα υπάρχουν 3.000 μαγαζιά στην Ευρώπη (Τα μαγαζιά αλληλεγγύης που ανήκουν στο «Δίκτυο των Ευρωπαϊκών Μαγαζιών» –*NEWS*– είναι: 700 στη Γερμανία, από 400 στην Αγγλία και στην Ολλανδία, 375 στην Ιταλία, 300 στην Ελβετία, 250 στο Βέλγιο, 88 στην Ισπανία, 83 στην Αυστρία, 68 στη Φινλανδία, 30 στην Ιρλανδία, 27 στη Σουηδία, 22 στο Λουξεμβούργο και 5 στην Πορτογαλία). Υπάρχουν ακόμη χιλιάδες μαγαζιά στην Ιαπωνία, τον Καναδά, τις ΗΠΑ και την Αυστραλία. Επιπλέον τα προϊόντα του Δ.Ε.

διατίθενται από άλλα 70.000 σημεία πώλησης (στέκια, πάγκοι κ.λπ.). Υπολογίζεται πως 100.000 εθελοντές προωθούν το «Δίκαιο Εμπόριο».

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '80, το Δ.Ε. λειτουργούσε μέσα σε ένα πολύ στενό κύκλο «συνειδητοποιημένων» πολιτών, ομάδων, οργανώσεων. Σιγά σιγά όμως αρχίζει να παίρνει μεγάλες διαστάσεις σε πολλά επίπεδα: το 1987, 40 οργανώσεις από 9 χώρες δημιουργούν τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Δίκαιου Εμπορίου (EFTA). Σήμερα μόνο τα μέλη του EFTA εισάγουν προϊόντα από 800 περίπου οργανώσεις παραγωγών που βρίσκονται σε 45 διαφορετικές χώρες, που σημαίνει 800.000 οικογένειες. Ο EFTA συντονίζει τις εισαγωγές και την κοινή στρατηγική των διάφορων οργανώσεων. Το 1990 ιδρύθηκε η «Διεθνής Συνομοσπονδία Εναλλακτικού Εμπορίου» (IFAT), που αντιπροσωπεύει οργανώσεις από 40 χώρες από όλον τον κόσμο (Αφρική, Ασία, Αυστραλία, Ιαπωνία, Βόρεια και Νότια Αμερική και Ευρώπη) και αποτελεί ένα φόρουμ διαλόγου, ανταλλαγής πληροφοριών και συντονισμού εισαγωγών και παραγωγών. Το 1994 δημιουργήθηκε το NEWS που προαναφέραμε, το οποίο συντονίζει τις δραστηριότητες των μαγαζιών-μελών του σε ευρωπαϊκό επίπεδο, οργανώνει καμπάνιες, προωθεί προτάσεις προς τις κυβερνήσεις κ.λπ.

Στις μέρες μας η γκάμα των προϊόντων που διακινούνται είναι πολύ μεγάλη: καφές, κακάο, τσάι, ζάχαρη, μπισκότα, μέλι, ρούμι, σοκολάτες, μπανάνες, ρύζι, ξηροί καρποί, μπαχαρικά, υφάσματα, ρούχα, χειροτεχνίες όλων των ειδών κ.λπ. Το κοινό χαρακτηριστικό όλων αυτών είναι η ποιότητά τους, που σημαίνει ότι η σοκολάτα περιέχει κακάο και όχι μεταλλαγμένη σόγια ή ότι τα υφάσματα είναι χρωματισμένα με φυσικές και όχι χημικές βαφές. Τα προϊόντα αυτά συνοδεύονται πάντα από πληροφορίες για το πού και από ποιον παρασκευάστηκαν και το τι ακριβώς περιέχουν.

Το πιο κρίσιμο ίσως σημείο στην ιστορία του κινήματος είναι η δημιουργία της πρώτης σφραγίδας του «Δίκαιου Εμπορίου» το 1988 (η οποία εγγυάται ότι το προϊόν σέβεται όλα τα κριτήρια του Δ.Ε.), γεγονός που σημαίνει είσοδο των προϊόντων στα «παραδοσιακά κανάλια» πώλησης, δηλ. τη μεγαλύτερη προώθησή τους στο ευρύ καταναλωτικό κοινό και συγχρόνως την αρχή ενός έντονου προβληματισμού-διαλόγου για το μέλλον και τους στόχους του Δ.Ε. που αναλύουμε παρακάτω. Η λογική της σφραγίδας δεν έχει υιοθετηθεί από όλες τις οργανώσεις, αυτή τη στιγμή πάντως κυκλοφορούν 4 σφραγίδες στην Ευρώπη (Max Havelaar, Transfair, Fairtrade Mark, Rattvisemarkt), τις οποίες παραχωρεί ο «Οργανισμός Σφραγίδας του Δίκαιου Εμπορίου», υπεύθυνος, μεταξύ άλλων, για τον συντονισμό των διάφορων σφραγίδων και την ανάπτυξη κοινών κριτηρίων για κάθε προϊόν.

Στόχοι και προσανατολισμοί

Από τη μέχρι τώρα εμπειρία της πορείας του κινήματος του Δ.Ε. είναι φανερό το ότι ενώ η θεωρητική βάση είναι περίπου κοινή σε όλες τις οργανώσεις των διάφορων χωρών, εν τούτοις ο τρόπος λειτουργίας, οι στόχοι και ο προσανατολισμός του μπορεί να διαφέρουν ουσιαστικά.

Σε αρκετές χώρες και οργανώσεις μερικά «πολεμικά ζητήματα», όπως αυ- της ενσωμάτωσης των προϊόντων του Δ.Ε. σε «παραδοσιακά» σημεία πώλησης ή οι περιβόητες σφραγίδες, έχουν γίνει ήδη πράξη εδώ και χρόνια, ενώ σε άλλες ο διάλογος ανάμεσα σε πιο «εναλλακτικές» και πιο «πραγματιστικές» θέσεις είναι πολύ έντονος. Οι πολλές και διαφορετικές τάσεις μπορούν να συνοψιστούν σε αυτές τις δύο:

- το προϊόν πρέπει να φτάνει στο ευρύτερο δυνατόν καταναλωτικό κοινό, μέσα από οποιοδήποτε κανάλι διανομής γιατί μόνο έτσι επιτυγχάνεται η μεγαλύτερη πρόσβαση στον καταναλωτή, η αύξηση των πωλήσεων και η μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση. Μπορεί να αποτελεί αντίφαση

Τα κριτήρια του Δίκαιου Εμπορίου

- Δίκαιη τιμή, την οποία προτείνουν οι ίδιοι οι παραγωγοί και όχι τρίτοι και μεσάζοντες, μια τιμή που δεν πέφτει ποτέ κάτω από ένα όριο ασφαλείας για τον παραγωγό.
- Μείωση των μεσαζόντων.
- Αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας.
- Όχι στις φυλετικές, θρησκευτικές κ.λπ. διακρίσεις, προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, προώθηση της ισότητας ανδρών-γυναικών.
- Καταγγελία οποιασδήποτε μορφής παιδικής εργασίας.
- Μακροχρόνιες εμπορικές συνεργασίες.
- Προκαταβολή πληρωμής των προϊόντων στον παραγωγό, έως και το 50%.
- Επένδυση των κερδών στην κοινότητα (υγεία, εκπαίδευση κ.λπ.).
- Σεβασμός στο περιβάλλον, τους φυσικούς πόρους, την τροφική αλυσίδα και την κουλτούρα. Χρησιμοποίηση τεχνολογιών φιλικών προς το περιβάλλον, βιολογικές καλλιέργειες.
- Ποιοτικά προϊόντα.
- Ολοκλήρωση του μεγαλύτερου δυνατού μέρους της επεξεργασίας των προϊόντων στη χώρα προέλευσης.
- Συμμετοχικές και δημοκρατικές δομές, διαφάνεια στις δραστηριότητες παραγωγών και οργανώσεων.
- Τα μαγαζιά του Δ.Ε. πρέπει να παρέχουν πληροφορίες για τα προϊόντα, τους παραγωγούς, τον τόπο προέλευσης και την κατάρτιση των κερδών και συγχρόνως να λειτουργούν ως κέντρα ευαισθητοποίησης, καταγγελίας και πολιτικής πίεσης.

η εμπορευματοποίηση ενός προϊόντος του Δ.Ε. μέσω ενός σούπερ μάρκετ, αλλά αναμφίβολα ο παραγωγός βγαίνει τελικά κερδισμένος.

- μόνο η αποκλειστική διακίνηση των προϊόντων στα μαγαζιά αλληλεγγύης εγγυάται την αρχική ιδέα του κινήματος, δηλαδή ενός δικτύου εναλλακτικού, παράλληλου εμπορίου. Πρέπει να δημιουργηθούν καινούργιες δομές, ανταγωνιστικές και ανεξάρτητες από τις υπάρχουσες. Η διακίνηση των προϊόντων μέσω «παραδοσιακών» καναλιών, θα αυξήσει βέβαια τις πωλήσεις αλλά θα μειώσει την πολιτική κα-



ταγγελία, θα πέσουμε δηλαδή στην παγίδα του συστήματος.

Σε όλη αυτή τη συζήτηση, έρχονται να προστεθούν και άλλα πιο «πρακτικά» προβλήματα, όπως για παράδειγμα η δυσκολία μεταφοράς των προϊόντων και η πληρωμή των δασμών, φόρων κ.λπ., που θα συνοδεύουν την πραγματικά δύσκολη επιβίωση των «μαγαζιών αλληλεγγύης» που δεν έχουν άλλη πηγή χρηματοδότησης.

Είναι αυτονόητο ότι μέσα στις υπάρχουσες οικονομικές και κοινωνικές δομές που υπαγορεύει η «νέα τάξη πραγμάτων», η ισότητα στις εμπορικές σχέσεις Βορρά-Νότου και η «ευημερία» του Τρίτου Κόσμου μοιάζει ουτοπία. Οποιαδήποτε απάντηση στο πρόβλημα της περιθωριοποίησης και της εξαθλίωσης εκατομμυρίων ανθρώπων φαντάζει λίγη και ανεπαρκής πέρα από τη ριζική ανατροπή του σημερινού παγκόσμιου οικονομικού συστήματος.

Δεν ισχυρίζεται κανείς πως το Δίκαιο Εμπόριο μπορεί να αποτρέψει αυτή την κατάσταση, άλλωστε όπως είδαμε και από μόνο του είναι ένα περίπλοκο και αμφιλεγόμενο ζήτημα, αφού οι οργανώσεις Δ.Ε. διαφέρουν ως προς την ιδεολογία και την πρακτική τους. Ωστόσο, ας σταθούμε στις πολύ σημαντικές καμπάνιες ευαισθητοποίησης,μπούκοτάζ και πολιτικής πίεσης σε κυβερνήσεις, διεθνείς οργανισμούς και εταιρείες που προωθεί (προώθηση διατάξεων στην Ε.Ε., μείωση των κερδών διάφορων πολυεθνικών κ.λπ.). Ακόμη πως με τις προδιαγραφές και τα κριτήρια που βάζει προιδεάζει για τη μορφή που μπορεί να πάρει, κάτω από άλλες συνθήκες, το παγκόσμιο εμπόριο. Και πάνω απ' όλα, πως σήμερα χιλιάδες μικροί καλλιερητές και βιοτέχνες έχουν ξεφύγει από την πείνα και την απόλυτη φτώχεια και ενισχύονται στην προσπάθειά τους να ζήσουν με αξιοπρέπεια.

Με τη διαδικασία του Δ.Ε. το να πίνει κανείς το πρωί έναν υπέροχο καφέ από τη Νικαράγουα με λίγη ζάχαρη από το Εκουαδόρ μπορεί να μετουσιώνεται σε μια απλή και καθημερινή πράξη αλληλεγγύης προς την οικογένεια ή την κοινότητα που τα παρήγαγε, μια πράξη αλληλεγγύης που σου θυμίζει πως ένα άλλο είδος εμπορίου όπου «κανείς δεν χρειάζεται να φτύνει αίμα για να ζει κάποιος άλλος καλύτερα», όπως λέει και ο Αταουάλα Γιουπάνκι, είναι και εφικτό και υπαρκτό.

Αγροτικό Μέτωπο για μια ζωή με Αξιοπρέπεια

Η κοινότητα Manduriacos ανήκει στο Cotacachi, μια επαρχία του Εκουαδόρ που περιλαμβάνει κοινότητες ιθαγενών, αφροεκουαδοριανών και μιγάδων. Ο δήμαρχος του Cotacachi, ο Αούκι Τιτουάπα, είναι ο πρώτος ιθαγενής εκλεγμένος δήμαρχος στο Εκουαδόρ. Στην κοινότητα Manduriacos, έχει την έδρα του ο σύλλογος μικροκαλλιερητών «Talleres del Gran Valle», ένα εργαστήριο χειροτεχνιών από λούφα (είδος φυσικού σφουγγαριού), το οποίο συνδιαχειρίζονται, μέσω των αντιπροσώπων τους, 300 άτομα από τις 14 τριγύρω κοινότητες.

Με αφορμή μια παρουσίαση δραστηριοτήτων του Δ.Ε. που έγινε στη Μαδρίτη, συναντήσαμε τον Φαμπιάν Ερνάντες, πρόεδρο του εργαστηρίου και αντιπρόεδρο του «Αγροτικού Μετώπου Αγώνα για μια ζωή με Αξιοπρέπεια», ο οποίος μας μίλησε για την ιστορία, τη δράση και τις προοπτικές του εργαστηρίου, τη ζωή των αγροτών και πολλά άλλα που θα άξιζαν να αποτελέσουν ένα ξεχωριστό άρθρο.

«Το 1998, ένας Γάλλος εθελοντής μας πρότεινε να βάλουμε μπροστά ένα σχέδιο Δ.Ε. Μετά από πολλές συζητήσεις με τους αγρότες των οργανώσεων βάσης για το ποια από τα προϊόντα μας ενδείκνυνται περισσότερο για εξαγωγή, καταλήξαμε στη λούφα... και αυτός άρχισε να ψάχνει για χρηματοδότηση, ενώ οι περισσότεροι από εμάς δεν τον είχαμε πολυπιστώσει... Μετά από ένα χρόνο αγώνων έφτασε ο ηλεκτρισμός στην κοινότητα, χτίσαμε όλοι μαζί το εργαστήριο και το σχέδιο ξεκίνησε.

»Η πρώτη μας επαφή ήταν με δυο οργανώσεις Δίκαιου Εμπόριου στο Κίτο, οι οποίες αγόραζαν απ' ευθείας τα προϊόντα μας, μετά γνωρίσαμε κάποιον από μια ισπανική οργάνωση και κάπως έτσι, μέσα από φίλους και γνωστούς βρήκαμε "διεξόδους" και στις ΗΠΑ, την Ιαπωνία και Γαλλία. Τώρα πια παράγουμε μια μεγάλη ποικιλία προϊόντων από λούφα - σφουγγάρια, παντόφλες, τσάντες, πορτοφόλια, λουλούδια, διακοσμητικά είδη, καθώς και καφέ, μάνι... με τα μέχρι τώρα κέρδη μας εξασφαλίσαμε μια νοσοκόμα για όλες τις κοινότητες, έχουμε επισκευάσει πολλά γεφύρια και σκεφτόμαστε να αγοράσουμε κάποια κομμάτια γης από τους μεγαλοϊδιοκτήτες γι' αυτούς που δεν έχουν...

»Είναι αδύνατο να ζήσει ένας αγρότης με αυτές τις τιμές που του προσφέρουν οι μεσάζοντες ή με την εξαγωγή πρώτων υλών, γι' αυτό θέλουμε τα προϊόντα μας να φεύγουν από εδώ με τη μεγαλύτερη δυνατή αξία αγοράς, να τα επεξεργαζόμαστε όσο μπορούμε... Ένα άλλο πρόβλημα είναι οι δασμοί που μπαίνουν στα προϊόντα εξαγωγής, το να μιλάμε για ελεύθερη αγορά μοιάζει δημαγωγία...

»Απέναντι στην οικονομική κρίση που ζούμε, την καταστροφή που προκαλείται από την εξόρυξη χρυσού και χαλκού και την ξυλεία, το Σχέδιο Κολομβία και τις συνέπειές του, την υποτέλεια της κυβέρνησης στις πολυεθνικές, εμείς λέμε όχι στη μονοκαλλιέργεια και τα λιπάσματα, και προτείνουμε παραγωγικά προγράμματα με καλλιέργειες και προϊόντα που σέβονται το περιβάλλον και την κοινωνία, που δεν δηλητηριάζουν τη φύση... Θέλουμε μια γεωργία οικολογική και περήφανη.»

Μ.Π.

Είναι παιδιά της παγκοσμιοποίησης, της μετανάστευσης, της τεχνολογικής προόδου. Μεγάλωσαν ακούγοντας ροκ, αλλά στις φλέβες πολλών από αυτά τρέχει αίμα Λατίνου, Αφρικανού, Άραβα. Διάλεξαν να ανακαλύψουν ξανά τη μουσική. Συγχωνεύουν μουσικά είδη και τραγουδούν σε διάφορες γλώσσες. Έγιναν μουσικοί παίζοντας στον δρόμο, όχι στα στούντιο. Για τους περισσότερους από αυτούς, η τέχνη είναι ένα κοινωνικό όπλο. Οι *Java*, *Ojos de Brujo*, *Dusminguet*, *Sargento García*, *Amparanoia*, *Maldita Vecindad*, *Hijos del Quinto Patio*, έπαιξαν στο Σόκαλο στα πλαίσια του Φεστιβάλ του Ιστορικού Κέντρου, στις 20 και 21 Απριλίου.

«Σε κάθε πλανήτη υπάρχει μουσική διαφορετική/ κόσμος διαφορετικός/ όμορφος κόσμος στο Παρίσι ή στη Βομβάη/ ...ρέγκε, χέ-βι, πανκ, μερένγκε, ραπ και σάλσα/ ο ρυθμός του δρόμου είναι πάντα ο πιο δυνατός/ μπλουζ και τζαζ, харντ κορ, τρικίτσα/ ο ρυθμός του δρόμου ενώνει τον κόσμο/ από τον νότο ως τον βορρά/ από τη δύση ως την ανατολή/ από χαμηλά έως ψηλά/ Απόλαυσέ τον! Απόλαυσέ τον! ... Μουσική μιγάς/ που όλος ο κόσμος την απολαμβάνει», τραγουδάει ο Σαρχέντο Γκαρσία με τη συνοδεία του συγκροτήματος *Los Locos del Barrio*.

Ο Σαρχέντο, από πατέρα Βάσκο, μητέρα Γαλλίδα αλγερινής καταγωγής, ζούσε στη Βαρκελώνη και τώρα στο Παρίσι. Στους *Los Locos del Barrio* υπάρχει ένας Αφροκουβανογαλλοϊσπανός, Γάλλοι και Κουβανοί.

«Ραντικάλ Μεστίσο, είναι ο τίτλος τριών δίσκων με ανάμεικτη διεθνή μουσική που έφτιαξε ο ντιτζέι Φλορό. Το όνομα το εφεύρε ο Ισπανός κριτικός Ντιέγκο Μανρίκε», εξηγεί ο Πάτσο Παρέδες, που είναι συγγραφέας και οργανώνει πολιτιστικές εκδηλώσεις, ενώ παράλληλα παίζει και κρουστά στους *Maldita Vecindad*. «Γιατί χρησιμοποιείτε τον όρο Ραντικάλ Μεστίσο (ριζοσπαστική ανάμειξη);» τον ρωτάμε.

«Το "ριζοσπαστική" βοηθάει ώστε η πλειονότητα αυτών των γκρουπ να φτιάχνει τραγούδια που τα λόγια τους έχουν μια πολιτική οπτική που ξεκινάει από τον δρόμο, και με τη σειρά του ο ανάμεικτος ήχος παράγει ριζοσπαστικούς νεωτερισμούς που ξαφνιάζουν», λέει ο Πάτσο.

Γλώσσα χωρίς σύνορα

Οι *Maldita Vecindad* και οι *Hijos del Quinto Patio* συνδυάζουν στοιχεία τσιλάνγκος, ήχο γιαρότσο, μάμπο με αφρικάνικη και αραβική μουσική, ρέγκε, σκα και ροκ, και κάνουν μια μουσική «θαυμαστά μεξικάνικη», λέει ο Ντιέγκο Μανρίκε. Και «την ανάγουν στην παγκόσμια σφαίρα, έτσι ώστε το τοπικό να είναι μέρος του παγκόσμιου», εξη-



γεί ο Βορειοαμερικάνος Τζος Κουν, δημοσιογράφος-ερευνητής, που συμμετείχε με τον Μανρίκε και τον Κάρλος Μονσιβάις στη συζήτηση με θέμα «Η παγκοσμιοποίηση στη μουσική και το Ραντικάλ Μεστίσο», στα πλαίσια του φεστιβάλ.

Όλη η μουσική είναι «προϊόν της ανταλλαγής και της ανάμειξης», εξηγεί ο Πάτσο. «Αλλά», συνεχίζει, «μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, χάρη στην ανάπτυξη των μέσων επικοινωνίας, στις μεταναστεύσεις και την αστικοποίηση, αυτή η διαδικασία επιταχύνθηκε τρομερά».

Μουσική μεταναστών. Παιδιά της παγκοσμιοποίησης, που αναζητούν τρόπους ώστε η παγκοσμιοποίηση να είναι «οριζόντια, δηλαδή, πιο πλουραλιστική και δημοκρατική», επισημαίνει ο Παρέδες.

Το περιθώριο παίζει στο κέντρο

Η γειτονιά

Μουσική του δρόμου. Μουσική της γειτονιάς. Πολλά από αυτά τα συγκροτήματα σχηματίστηκαν παίζοντας σε γιορτές, στις πλατείες, στα φεστιβάλ και αργότερα ηχογράφησαν σε στούντιο. Εκτός από τον Μανού Τσάο και τους *Maldita Vecindad*, δεν πουλάνε υπερβολικά πολλούς δίσκους, πιο πολύ ο κόσμος τους ακούει ζωντανά. Είναι γκρουπ με πολύ στενούς δεσμούς με το κοινό τους, όπως οι *Amparanoia* και ο Σαρχέντο Γκαρσία, που για τον Μανρίκε είναι «οι πιο εξαιρετικοί» όταν παίζουν ζωντανά.

Μερικά από αυτά τα συγκροτήματα συνηθίζουν



Ojos de Brujo



να ενσωματώνουν ήχους της πόλης στη μουσική τους. Και εξακολουθούν να είναι ριζωμένοι στη γειτονιά. «Είναι σημαντικό να μη χάνεις το τοπικό όταν γίνεσαι παγκόσμιος. Για να μη χάνεις το έδαφος κάτω από τα πόδια σου, πρέπει να ξέρεις από πού έρχεσαι», παρατηρεί ο Τζος Κουν.

Ριζοσπάστες

Τα συγκροτήματα που παίζουν ανάμεικτη μουσική κατανοούν την τέχνη σαν ένα κοινωνικό όπλο: τα λόγια των τραγουδιών τους μιλάνε για τους «χωρίς χαρτιά», τους «χωρίς εστία», προσπαθούν να δημιουργήσουν χώρους παραγωγής και διανομής διαφορετικούς από εκείνους των μεγάλων δισκογραφικών εταιρειών και συμμετέχουν σε «πράγματα που γίνονται στις γειτονιές».

«Αυτό που με ενδιαφέρει είναι ο κόσμος, όχι η πολιτική», λέει η Αμπάρο Σάντες, η τραγουδίστρια των *Amparanoia*. Στην πρώτη της επίσκεψη στο Μεξικό γνώρισε τη Μεξικάνη φωτογράφο Γιουριρία Παντόχα και μαζί έφτιαξαν το πρόγραμμα «Λα Ρεαλιδάδ» –μια έκθεση φωτογραφιών από την καθημερινή ζωή των ιθαγενικών ζαπατιστικών κοινοτήτων με μουσική– που παρουσιάστηκε στη Μαδρίτη, στο Βαλαδολίδ και τη Βαρκελώνη, τον Ιανουάριο του 2001. Τα χρήματα που συγκεντρώθηκαν τα έδωσαν στις κοινότητες της Τσιάπας.

Οι *Amparanoia* συμμετέχουν επίσης σε συναυλίες οργανώσεων όπως η «Χαρτιά για Όλους».

«Συμμετέχουμε σε πράγματα που γίνονται στις γειτονιές, όπως να συμβάλουμε για την εγχείρηση στα μάτια που χρειάζεται κάποιος, ή για ένα σχολείο», λέει ο Χουάν Λου των *Ojos de Brujo*. Το συγκρότημα αυτό συμμετείχε στις διαδηλώσεις της Βαρκελώνης στη διάρκεια της Σύσκεψης Κορυφής της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι *Dusmiguét* πήραν μέρος στη συναυλία που οργανώθηκε με την ίδια ευκαιρία.

Και, φυσικά, στα τραγούδια αντανακλάται το κοινωνικό στίγμα τους. «Πολλοί, όπως ο Σαρχέντο Γκαρσία, δίνουν φωνή στους παράνομους, σε όλους αυτούς που δεν έχουν εθνική εστία», εξηγεί ο Τζος Κουν. «Τραγουδάνε για

την άλλη Ευρώπη, αυτή που δεν υπάρχει στην επίσημη ιστορία». Και καταλήγει: «Είναι το περιθώριο που παίζει στο κέντρο».

Η τάση της παγκοσμιοποίησης είναι η ομογενοποίηση: στο φαγητό, στα ρούχα που φοράμε, και στη μουσική

«**Ο**ι μεγάλες δισκογραφικές εταιρείες προσπαθούν να επιβάλουν το ίδιο πρότυπο», εξηγεί ο Μανρίκε. Αντίθετα, τα συγκροτήματα που παίζουν ανάμεικτη μουσική «θέλουν να αυξήσουν τη διαφορετικότητα».

Αλλά οι φίρμες που κυριαρχούν βλέπουν ότι αυτή η μουσική έχει αγορά και «ορισμένες προτάσεις των μικρών εταιρειών απορροφώνται από τις μεγάλες. Η μεγάλη μουσική βιομηχανία φτιάχνει τραγουδιστές και συγκροτήματα για τις αγορές συγκεκριμένων περιοχών, όπως ο Ρίκι Μάρτιν για τη λατίνο αγορά (η συνταγή Μαϊάμι). Η κυριαρχία της μουσικής αγοράς είναι εντυπωσιακή. Στην Ισπανία πέντε μεγάλες πολυεθνικές (Virgin, EMI, BMG, Universal και Sony) καλύπτουν το 82% της αγοράς. Ο κίνδυνος όταν εξαρτηθείς από μια από αυτές είναι τεράστιος. Για παράδειγμα, η Virgin ανακοίνωσε πρόσφατα ότι εξαιτίας της κρίσης της εταιρείας με τους 10.000 υπαλλήλους, 20% του προσωπικού θα απολυθεί και 600 καλλιτέχνες θα εξαφανιστούν. Έτσι ενδιαφέρουσες φίρμες όπως η Chewaka (με την οποία έχουν συμβόλαιο οι *Dusmiguét* και ο Μανού Τσάο) και η Hierbabuena θα κινδυνεύσουν», λέει ο Μανρίκε.

Απέναντι στο μουσικό τέρας, υπάρχουν ορισμένες εμπειρίες πετυχημένων ανεξάρτητων δισκογραφικών εταιρειών. «Πολλοί καλλιτέχνες δεν θέλουν πια να είναι υπάλληλοι αλλά συντάκτοι», καταλήγει ο Μανρίκε. Όπως οι *Ojos de Brujo*, που τα μέλη τους σχημάτισαν τη φίρμα La Fabrica de Sueños (Το εργοστάσιο των ονείρων), «για να είσαι μαζί με κόσμο που σε καταλαβαίνει, όχι με επιχειρηματίες. Και επιπλέον μπορείς να είσαι αφεντικό σε αυτό που κάνεις», λέει ο Χουάν Λου.

(μετάφραση Α.Ξ.)



* Το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε στο κυριακάτικο ένθετο «Masiosare» της μεξικάνικης εφημερίδας La Jornada (<http://www.jornada.unam.mx>).



Στις 9 Απριλίου συμπληρώνονται 50 χρόνια από τότε που συνέβη μία από τις μεγαλύτερες και σημαντικότερες εργατικές εξεγέρσεις του αιώνα παγκοσμίως. Κάτι ο μισός αιώνας που έχει περάσει, κάτι η τελική ήττα της, κάτι ο μακρινός τόπος όπου συνέβη, έχει σήμερα σχεδόν ξεχαστεί. Ας κάνουμε μια προσπάθεια να τη θυμηθούμε, λοιπόν.

Η Βολιβία έμπαινε στη δεκαετία του 1950 όντας σε τραγική κατάσταση. Μεταξύ 1825-1934 είχε χάσει το 54% των εδαφών της σε πολέμους με τη Χιλή, τη Βραζιλία και την Παραγουάη. Πιο πρόσφατος ήταν ο πόλεμος του Τσάκο, με αντικείμενο τα τεράστια κοιτάσματα πετρελαίου της περιοχής. Η σύγκρουση στην πραγματικότητα οργανώθηκε και στηρίχθηκε από τη Shell (που υποστήριξε την Παραγουάη) και τη Standard Oil (που υποστήριξε τη Βολιβία) -- και δεν πρόκειται για αντιμονοπωλιακό, αριστεριστικό παραλήρημα, το γράφουν τα επίσημα βιβλία της ιστορίας! Το 60% του πληθυσμού δεν μιλούσε ισπανικά. Η υποχρεωτική και δωρεάν εργασία των ιθαγενών στα μεγάλα αγροκτήματα και η απαγόρευση να κυκλοφορούν στους δρόμους των πόλεων είχαν καταργηθεί μόλις 5 χρόνια πριν, το 1945. Το 6% των κατοίκων κατείχε το 92% της καλλιεργήσιμης γης. Το 1% του πληθυσμού (οι μεταλλωρύχοι κασσιτέρου) παρήγαγαν το 90% των εξαγωγών, ζώντας όμως σε συνθήκες ζωώδεις.

Μέσα σε αυτή την κατάσταση, δεν ήταν έκπληξη ότι τις εκλογές της άνοιξης του 1951 τις κέρδισε το Επαναστατικό Εθνικιστικό Κίνημα (MNR) και ο ευρισκόμενος στην εξορία ηγέτης του, Βίκτορ Πας Εστενσόρο, που υποσχόταν ριζικές οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές και εθνική αναγέννηση. Ωστόσο, τον Μάιο του 1951, ο στρατός επενέβη, ακύρωσε τις εκλογές και πήρε την εξουσία, εφαρμόζοντας ένα πρόγραμμα σκληρής καταστολής και αυστηρής λιτότη-

1952

ΒΟΛΙΒΙΑ

τας, ενώ ταυτόχρονα συμφώνησε με τις ΗΠΑ την παροχή κασσιτέρου σε πολύ φθηνότερες τιμές. Να σημειωθεί ότι ο κασσίτερος ελεγχόταν από τρία κονσόρτσιουμ, το ένα συμφερόντων ΗΠΑ και βρετανικών κεφαλαίων (που παρείχε το 43% της παραγωγής), ένα ελβετικών συμφερόντων και ένα χιλιάνικων.

Στα τέλη του 1951 άρχισαν οι απεργίες, οι οποίες αυξήθηκαν με την είσοδο του 1952. Στις 9 Απριλίου άρχισε η ένοπλη εξέγερση. Χιλιάδες μεταλλωρύχοι, με την καθοδήγηση των συνδικάτων τους, βγήκαν στους δρόμους της Λα Πας, του Ορούρο και άλλων πόλεων, ενώ σύντομα οι συγκρούσεις εξαπλώθηκαν σε ολόκληρη τη χώρα. Τα ορυχεία κατελήφθησαν από τους εργάτες. Η εξέγερση εξαπλώθηκε και στον κάμπο και χιλιάδες αγρότες πήραν τα όπλα διώχνοντας τους μεγαλοαγιοκτήτες από τα λατιφούντιά τους. Στις 10 Απριλίου οι εξεγερμένοι κατέλαβαν τον σιδηροδρομικό σταθμό-κλειδί της Λα Πας καθώς και μια αποθήκη με όπλα. Μέσα σε πέντε ημέρες η εξέγερση είχε κυριαρχήσει σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ ένοπλες πολιτοφυλακές περιπολούσαν παντού για να προλάβουν τυχόν πραξικόπημα. Οι πολυήμερες μάχες είχαν κόστος περίπου 490 νεκρούς. Η δικτατορία όμως είχε ανατραπεί. Αδιαμφισβήτητοι ηγέτες της εξέγερσης, το MNR και τα συνδικάτα, υπό την ηγεσία του Χουάν Λεταίν, ο οποίος «εκπροσώπουσε» την αριστερή πτέρυγα του MNR.

Με την κατάρρευση της δικτατορίας, κλήθηκε από το εξωτερικό ο Πας Εστενσόρο και ανέλαβε την προεδρία. Τα πρώτα μέτρα της νέας κυβέρνησης ήταν:

- άμεση εθνικοποίηση όλων των ορυχείων κασσιτέρου και συμμετοχή των εργαζομένων στη διεύθυνση των ορυχείων,
- νομιμοποίηση των συνδικάτων,
- αγροτική μεταρρύθμιση και διανομή γης στους ακτήμονες αγρότες,
- διάλυση του στρατού, κλείσιμο των Στρατιωτικών Σχολών, εκδίωξη των περισσότερων στρατιωτικών. Η αστυνόμευση ανατέθηκε σε ένοπλες πολιτοφυλακές,
- δικαίωμα ψήφου και άλλα πολιτικά δικαιώματα στους ιθαγενείς (που αποτελούσαν το 63% του πληθυσμού),
- συμμετοχή εκπροσώπων των συνδικάτων σε κάθε επίσημη θέση, κ.ά.

Η επανάσταση του 1952 άνοιγε ένα καινούργιο κεφάλαιο στην ιστορία της Βολιβίας. Είχε έρθει πια η ώρα η χώρα να περάσει από το σκληρό φεουδαρχικό καθεστώς, στο οποίο ζούσε, σε μια πορεία εκβιομηχάνισης και εκσυγχρονισμού. Έτσι εξηγείται ίσως το γεγονός ότι, ενώ η εξέγερση πραγματοποιήθηκε και ήρθε σε πέρας με τον ηρωικό αγώνα χιλιάδων εργατών και ιθαγενών και



Η μεγάλη εργατική

εξέγερση



ενώ τα πρώτα μέτρα του νέου καθεστώτος ήταν πραγματικά επαναστατικά, παραδόξως (;) οι ΗΠΑ στήριξαν οικονομικά τη νέα κυβέρνηση με βοήθεια, επενδύσεις κ.λπ. Ο καπιταλισμός έπρεπε να πάρει άλλη μορφή και κάποιοι έβλεπαν πιο μακριά.

Τα αποτελέσματα της εξέγερσης άρχισαν σύντομα να αντιστρέφονται. Ξεκίνησε η ανασυγκρότηση του στρατού, με προδιαγραφές πολύ διαφορετικές από εκείνες που είχε υποσχεθεί η κυβέρνηση όταν τον διέλυε. Η αγροτική μεταρρύθμιση άρχισε να εφαρμόζεται με ρυθμούς χελώνας. Η κυβέρνηση προέτρεψε τους ακτήμονες να καταλάβουν τα χωράφια, προβάλλοντας το σύνθημα «Η γη σε όποιον τη δουλεύει», ωστόσο η εφαρμογή των αντίστοιχων νόμων για τη χορήγηση τίτλων στις κατειλημμένες εκτάσεις καθυστέρουσε και αναβαλλόταν συνεχώς. Η όλη διαδικασία πήρε χρόνια, και μέχρι να ολοκληρωθεί άρχισε η ανατροπή της. Επιπλέον, δεν υπήρχε καμία πρόβλεψη για τη συλλογική εργασία και την κοινοτική γη, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση των ιθαγενών. Οι πολιτοφυλακές αφοπλίστηκαν. Ο Χουάν Λεσίν, εκλεγμένος αντιπρόεδρος της χώρας, ήρθε σε αντίθεση με την υπόλοιπη κυβέρνηση και τον Πας Εστενσόρο, και παραιτήθηκε.

Η κυβέρνηση του MNR απάντησε στην (αναμενόμενη και εύλογη) οικονομική κρίση με απολύσεις, και στις εργατικές διαμαρτυρίες με σκληρή καταστολή. Έφτασε να αρχίσει να συζητά την επανιδιωτικοποίηση των ορυχείων. Ο Πας Εστενσόρο απομονώθηκε εντελώς από την Αριστερά του κινήματος και ζήτησε στηρίγματα στον στρατό. Στις εκλογές του Ιουλίου του 1964 επέλεξε ως συνυποψήφιο αντιπρόεδρό του τον στρατηγό Ρενέ Μπαριέντος, εκείνον που τελικά τον ανέτρεψε με πραξικόπημα, μόλις τον

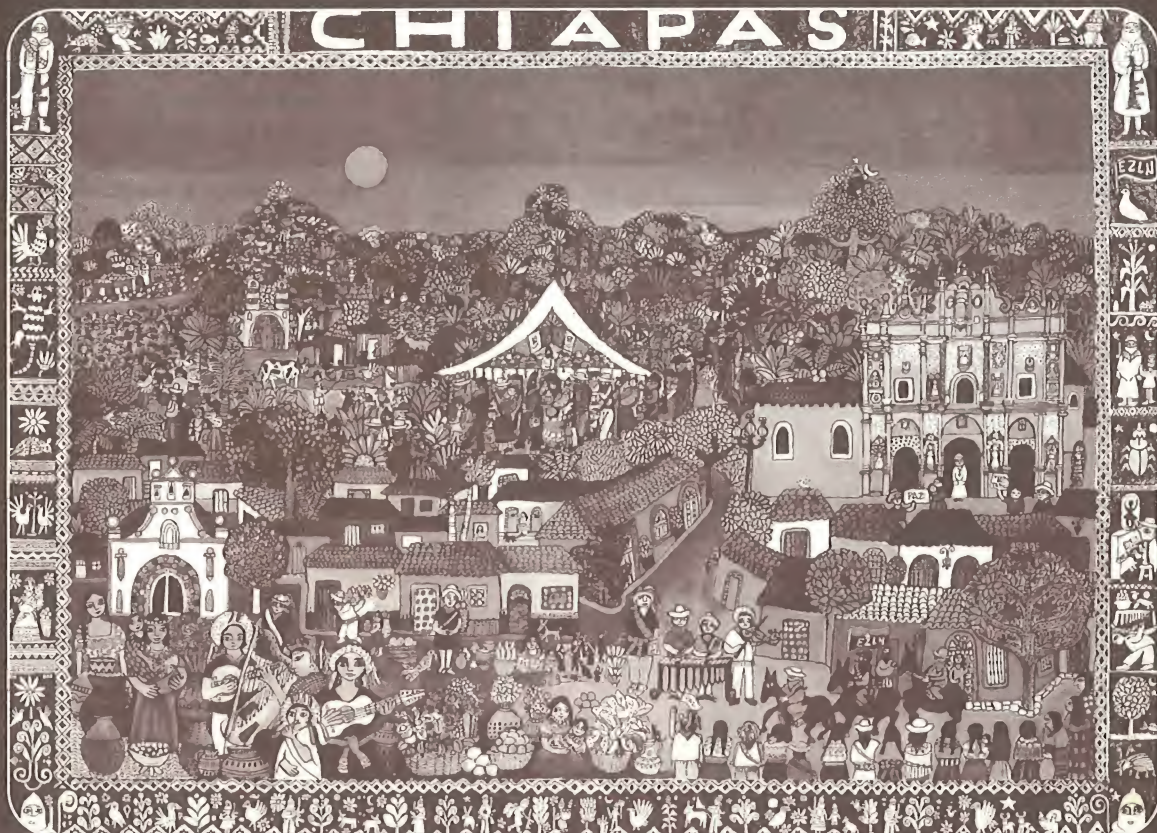
Νοέμβριο του 1964, εγκαθιδρύοντας μια από τις πιο σκληρές δικτατορίες που γνώρισε η χώρα.

Κάπου εδώ κλείνει και η ιστορία της εξέγερσης του 1952. Μια μεγάλη νίκη στην αρχή, αφοπλισμός και προδοσία κατόπιν, μια μεγάλη ήττα στο τέλος. Όσο για τους πρωταγωνιστές της, το MNR και ο Πας Εστενσόρο διακρίθηκαν για τις σκληρές διακυβερνήσεις τους στο μέλλον. Ο Χουάν Λεσίν παρέμεινε για περίπου σαράντα χρόνια στην ηγεσία της COB, της Εργατικής Συνομοσπονδίας της Βολιβίας. Τη δεκαετία του 1960, αφού εγκατέλειψε το MNR «επειδή είχε προδώσει την επανάσταση του 1952», ίδρυσε ένα ριζοσπαστικό κόμμα (Εθνικό Αριστερό Επαναστατικό Κόμμα - PRIN), χωρίς όμως μεγάλες εκλογικές επιτυχίες. Φανατικός πολέμιος της οικονομίας της αγοράς, στις εκλογές του 1997 έφθασε να υποστηρίξει τον μέχρι τότε εχθρό του, τέως δικτάτορα, Ούγο Μπάνσερ, επειδή ήταν πατριώτης και υποσχόταν ότι θα καταργούσε τις ιδιωτικοποιήσεις -- πράγμα που ποτέ δεν συνέβη, βεβαίως. Ο Χουάν Λεσίν πέθανε στις 27 Αυγούστου του 2001, σε ηλικία 89 ετών.

Τα επόμενα χρόνια της Βολιβίας ήταν μια διαδοχή σκληρών δικτατοριών. Ωστόσο, οι μνήμες της εξέγερσης ήταν πάντα ζωντανές και σημείο αναφοράς σε κάθε κινητοποίηση του κόσμου, ο οποίος είχε καταφέρει να κερδίσει πολέμωντας μια μεγάλη νίκη. Λίγα χρόνια αργότερα, το αίμα του Τσε θα έβαφε το βολιβιάνικο χώμα. Εκ των υστέρων, η άποψη ότι η βολιβιάνικη περιπέτεια του Τσε ήταν απλώς ένα δείγμα επαναστατικού βολονταρισμού έχει κερδίσει πολλούς υποστηρικτές. Ίσως, όμως, κοιτάζοντας τα πράγματα χωρίς το πλεονέκτημα της γνώσης της τελικής έκβασης, βλέποντας με τα μάτια της εποχής εκείνης μια Βολιβία νικήτρια, προδομένη, ηττημένη, καταπιεσμένη, ίσως τελικά η βολιβιάνικη απόπειρα του Τσε να μην ήταν και τόσο ένας επιπόλαιος βολонταρισμός.

Κ.Α.

ΕΝΑ ΣΧΟΛΕΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΣΙΑΠΑΣ



Από την Καμπάνια «Ένα Σχολείο για την Τσιάπας» κυκλοφορούν τρεις έγχρωμες αφίσες με έργα της Μεξικάνας ζωγράφου Μπεατρίς Αουρόρα με θέμα «Ανάμεσα σε Όνειρα, Αντιστάσεις και άλλες Πραγματικότητες». Τα έσοδα από την πώλησή τους θα διατεθούν για τις ανάγκες του Κέντρου Εκπαίδευσης Δασκάλων-Πολιτιστικών Λειτουργιών που κατασκευάζεται στον αυτόνομο εξεγερμένο Δήμο Ρικάρντο Φλόρες Μαγκόν της Τσιάπας. Η τιμή τους είναι: 4 ευρώ η πάνω αφίσα (διαστάσεις 50x70 εκατοστά) και από 2,5 ευρώ καθεμία από τις δύο κάτω (διαστάσεις 35x50 εκατοστά).

